

Näringsutskottets betänkande

1986/87:30

om näringspolitik (prop. 1986/87:74 delvis)

NU
1986/87:30

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet (delvis),

dels – helt eller delvis – åtta motioner som har väckts med anledning av propositionen,

dels – helt eller delvis – 37 motioner från allmänna motionstiden år 1987 om olika näringspolitiska frågor,

dels en motion från allmänna motionstiden år 1986 om storföretagens utlandsinvesteringar.

Kulturutskottet har avgivit yttrande (KrU 1986/87:7 y) om inrättande av ett nordiskt hantverkscentrum (*bilaga*, s. 116).

Motioner om tjänstesektorn behandlas i betänkandet NU 1986/87:31. Förslag i proposition 1986/87:74 om program för utökad prospektering m. m. behandlas i betänkandet NU 1986/87:32 om mineralpolitik. Vissa i propositionen redovisade riktlinjer för statens politik som ägare av företag kommer att behandlas av utskottet inom kort i ett betänkande (NU 1986/87:41) om statliga företag.

Proposition 1986/87:80 om forskning bilaga 10 (industridepartementet), som innehåller förslag om bl. a. anslag till styrelsen för teknisk utveckling (STU), behandlas jämte motioner i betänkandet NU 1986/87:33.

Skrivelser har inkommit från Sveriges köpmannaförbund om vissa detaljhandelsfrågor, från åtta företag på utbildningsområdet och från Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU) om stödet till SIFU och från Euroventures Management AB om lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Upplysningar om verksamheten vid Fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industrifonden) har lämnats av dess verkställande direktör Olaf Meyer.

Sammanfattning

I anslutning till regeringens förslag om olika åtgärder på näringspolitikens område behandlar utskottet ett antal motioner inom området. På samtliga punkter – utom en av närmast lagteknisk natur – tillstyrker utskottet regeringens förslag. Alla motionsyrkanden avstyrks. Oppositionspartiernas

företrädare i utskottet har reserverat sig till förmån för de här nämnda motionsyrkanden som härrör från ledamöter från det egna partiet. Deras motiveringar ansluter nära till resp. motion. En förteckning över reservationerna – med partibeteckningar – finns i innehållsförteckningen (s. 121 f.).

Utskottet ansluter sig till vad som sägs i propositionen om *näringspolitikens inriktning*. Därmed avstyrker utskottet yrkanden i olika motioner från de fyra oppositionspartiernas sida. I några av dessa motioner (m; fp) betonas att omsorgen om marknadens funktion bör vara ett centralt inslag i näringspolitiken. Statens huvuduppgift på området bör vara att skapa gynnsamma betingelser för företagen. I en motion (c) framförs dessutom att näringspolitiken skall utformas med hänsyn till kraven på regional balans och god miljö.

Från motsatta utgångspunkter kritiscras regeringens förslag i en motion (vpk) i vilken krävs en annan inriktning av näringspolitiken, baserad bl. a. på nationell självständighet och prioritering av sociala mål.

En redogörelse i propositionen för arbetet med *avreglering och regelförenkling* har föranlett motioner (m; fp) om omfattande avregleringar, en permanentering av den s. k. normgruppen (fp) och inrättandet av en parlamentarisk delegation för att följa arbetet (c). Gemensamma reservationer från de tre borgerliga partierna föreligger i dessa frågor. I en motion (vpk) betonas att avregleringen inte får leda till att svenska krav på säkerhet och miljö urholkas.

Frågor om *internationella investeringar* berörs i ett antal motioner. Aviserade åtgärder från regeringens sida för uppföljning av svenska direktinvesteringar i utlandet möter kritik på den grunden att de är olämpliga (fp) eller otillräckliga (vpk). I anslutning till förslag från regeringen om en viss liberalisering av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. framförs krav på en avveckling av restriktionerna på området (m; fp) och på en väsentlig skärpning av dem (vpk). Utskottet föreslår en viss justering av lagförslaget såvitt gäller s. k. inomkoncernstransaktioner. Beträffande gällande begränsningar för utländska portföljinvesteringar i svenska börsnoterade företag föreligger krav på avveckling (m; fp) resp. skärpning (vpk).

Uttalanden i propositionen om *teknikpolitiken* har föranlett motionsyrkanden om att denna skall inriktas mot de små och medelstora företagens behov (c) och mot främjande av olika välfärds mål inom arbetslivet (vpk). Regeringens förslag om ett *informationsteknologiskt handlingsprogram* godtas. En motion (fp) med krav på att televerket skall fråntas sektorsansvaret för teleforskningen får stöd i en trepartireservation (m, fp, c).

En avveckling av *Industrifonden* yrkas i en motion (m), som får stöd i en reservation (m, fp). Regeringens förslag om avveckling av det särskilda forskningsbidraget till teknikbaserade småföretag möter kritik i en motion (c).

Beträffande *småföretagspolitiken* föreligger motioner (m, fp, c) med krav på bl. a. en anpassning av olika regelsystem till småföretagens situation; dessa motioner får stöd i en trepartireservation. Yrkanden (m; fp; c) om avslag på regeringens förslag om ytterligare medel till *Småföretagsfonden* får stöd i en trepartireservation.

Regeringens förslag om ändrad finansiering av *Stiftelsen Institutet för företagsutveckling* (SIFU) kritiserar i motioner (m; c) från skilda utgångspunkter. Motioner om olika *hantverksfrågor* (m; fp; c) följs upp i trepartire-servationer om bl. a. en central instans för hantverket samt ett institut för musikinstrumenthantverk och ett nordiskt hantverkscentrum i Leksand.

Utskottet behandlar vidare ett antal motionsyrkanden inom verksamhets-området för *statens industriverk* (SIND). Dessa gäller bl. a. avveckling av de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (m) och utvidgning av målgruppen för fonderna (fp). Vidare behandlas motioner (m; fp) om minskningar av anslagen till småföretagsutveckling, branschfrämjande åtgärder och SIND:s verksamhet. Ökningar av de två förstnämnda anslagen föreslås i andra motioner (c).

Propositionen

Huvudsakligt innehåll

Ett genomgående tema i propositionen är att näringslivsutvecklingen präglas av en fortsatt snabb strukturomvandling. Denna, anför det, berör alla branscher och sker i allt större utsträckning på ett internationellt plan, där nya konkurrenter och nya tekniska lösningar ständigt ändrar konkurrensförutsättningarna. Med denna omvandling har bl. a. följt att gränserna mellan vad som traditionellt kan betraktas som industri- resp. tjänsteproduktion alltmer suddas ut. Av denna anledning har begreppet näringsliv och näringspolitik använts i propositionen vid en principiell diskussion av utvecklingen.

I propositionen redovisas inledningsvis (avsnitt 2) näringspolitikens mål och motiv, dess roll i den svenska ekonomin samt näringspolitikens medel. De mål och riktlinjer för industripolitiken som lades fast år 1982 preciseras och utvecklas.

I den därpå följande genomgången av näringslivets utveckling och konkurrenskraft (avsnitt 3) konstateras att den svenska industri- och tjänstesektorn långsiktigt har förlorat marknadsandelar utomlands. Även om läget har förbättrats efter år 1982 måste det svenska näringslivet i framtiden inrikta sig på att klara en hårt ökad internationell konkurrens på såväl traditionella marknader inom Europa som på andra marknader. Bland viktiga förutsättningar för att konkurrenskraften skall kunna långsiktigt stärkas anges därvid att svenska företag på bred bas deltar i internationell teknikutveckling, att kvalitets- och servicenivån gradvis höjs och att de effektivitetsfördelar som ny produktionsteknik ger blir utnyttjade. Som särskilt betydelsefull bedöms utvecklingen inom mikroelektroniken och dess olika informationsteknologiska tillämpningar. Dessa väntas komma att starkt påverka den ekonomiska utvecklingen under de närmaste fem-tio åren.

För att det svenska näringslivet skall ha möjlighet att klara konkurrensen måste den inhemska pris- och kostnadsutvecklingen bringas ned till den nivå som råder i våra främsta konkurrentländer, anför det. I annat fall kommer trycket på en snabbare strukturomvandling att åter öka liksom svårigheterna att upprätthålla sysselsättningen.

Mot bakgrund av det internationella konkurrensläge som kan förutses presenteras näringspolitikens långsiktiga huvuduppgift (avsnitt 4) i termer av tre delmål. Dessa är att medverka till att näringslivet har

- en effektiv produktionsapparat,
- en mångsidig industri- och tjänstesektor,
- en stor andel produkter med högt förädlingsvärde i form av teknologi eller annat avancerat kunskapsinnehåll.

Vad gäller näringspolitikens medel föreslås bl.a. att neddragningen av defensiva stöd fullföljs och att ekonomiska stimulanser främst inriktas mot teknikutveckling och småföretagsutveckling. Näringspolitiken bör därvid förfoga över medel för såväl generella som selektiva insatser. Strategin bör vara mångsidig och inte orienteras till vissa utpekade framtidsbranscher, anför det.

Näringspolitikens principiella inriktning inför 1990-talet sammanfattas i ett program bestående av tio insatsområden. Beträffade de nio områden som behandlas i detta betänkande anför i propositionen följande.

De *ekonomisk-politiska ramarna* (avsnitt 5) utgör en viktig förutsättning för näringspolitiken. Det konstateras att kredit- och riskkapitalmarknaderna har genomgått avsevärda förändringar under 1980-talet. Även företagskattsystemet är en viktig del i de ekonomisk-politiska ramförutsättningarna. En kommitté arbetar för närvarande med en översyn av företagsbeskattningen. Insatserna inom ramen för det statliga exportkreditfinansieringssystemet och Sveriges Investeringsbank AB har omprövats under senare år och anpassats till nya förutsättningar. Några förslag till förändringar presenteras inte på detta område.

Beträffande *infrastrukturen* (avsnitt 6) sägs att dess betydelse för näringslivets internationella konkurrenskraft och för den regionala utvecklingen ökar i takt med utvecklingen mot mer kunskapsintensiv industri och utnyttjande av informationsteknologi. Bl. a. presenteras insatser inom utbildningsområdet för att bygga upp kompetensen inom området kvalitetsstyrning.

Arbetet med *avregleringar och förenklingar* (avsnitt 7) redovisas. Betydande positiva effekter har uppnåtts, anför det. Avregleringsarbetet drivs vidare. I detta sammanhang redovisas dessutom genomförda och föreslagna förenklingar och anpassningar inom det näringspolitiska stödsystemet.

I propositionen förordas en fortsatt mycket restriktiv inställning beträffande statligt *stöd till krisdrabbade företag* (avsnitt 8). Omställningsproblem skall i stället mötas med åtgärder som minskar de negativa konsekvenserna för de anställda och för regionerna, anför det. Lokala sysselsättningskriser bör därvid i normalfallet hanteras inom ramen för befintliga närings-, regional- och arbetsmarknadspolitiska program och under medverkan från näringslivet, fackliga organisationer samt lokala och regionala intressenter. I undantagsfall kan särskilda statliga insatser bli aktuella.

Det konstateras att företagens *internationella investeringar* (avsnitt 9) har ökat mycket kraftigt under senare år, vad gäller såväl svenska företags investeringar utomlands som utländska förvärv i Sverige. Näringslivet går mot en gradvis ökad internationalisering. För att svenska företags investeringar utomlands skall kunna följas avser regeringen att ta initiativ till

förbättringar av statistiken på området. Vidare kommer överläggningar med de större utlandsverksamma företagen att initieras. Vissa förenklingar föreslås i lagstiftningen om utländska förvärv av svenska företag.

Åtgärder för teknisk forskning och utveckling (avsnitt 10) utgör en betydelsefull del av näringspolitiken, anför det. I propositionen presenteras omfattande satsningar på informationsteknologi i ett samordnat nationellt program, ett betydligt förstärkt nytt treårsprogram för styrelsen för teknisk utveckling med bl. a. ökade satsningar på bioteknik, biomedicinsk teknik, materialteknik, miljöteknik och verkstadsteknik samt på ett nytt område, nämligen mikronik. Fonden för industriellt utvecklingsarbete föreslås få en delvis ändrad inriktning för att ytterligare stärka de små och medelstora företagen samt olika initiativ inom ramen för det europeiska forskningsarbetet inom EUREKA. Slutligen föreslås särskilda resurser för att tillvarata de möjligheter som internationellt forsknings- och utvecklingsarbete erbjuder. Det erinras om att förslag inom detta område har redovisats också i proposition 1986/87:80 om forskning. De båda propositionerna bör därför vad gäller teknikpolitiken ses i ett sammanhang.

Inom området *småföretagsutveckling* (avsnitt 11) inriktas åtgärderna på att stimulera nyföretagandet och undanröja hinder för småföretag med expansionsmöjligheter. Satsningar på rådgivning, fördjupad utbildning och riskfinansiering redovisas. Stiftelsen Småföretagsfonden föreslås få 100 milj. kr. i medelstillskott. Stiftelsen Norrlandsfonden bör inrikta sin verksamhet på små och medelstora företag och samordna den med utvecklingsfonderna i de fyra nordligaste länen. En avveckling föreslås av systemet med s.k. industrigarantilån, med motiveringen att behovet tillgodoses på annat sätt genom bl. a. de regionala utvecklingsfonderna. Vidare föreslås att det särskilda anslaget för bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU) utgår ur statsbudgeten. I stället beräknas medel för att statens industriverk skall kunna lämna bidrag till SIFU inom ramen för anslaget Småföretagsutveckling.

Näringspolitiken omfattar även *utvecklingsinsatser i vissa branscher* (avsnitt 13). Bl. a. föreslås att de branschfrämjande åtgärderna för den träbearbetande industrin liksom det allmänna strukturutvecklingsprogrammet inom statens industriverk skall fortsätta under den kommande treårsperioden. De branschfrämjande åtgärderna samordnas med utvecklingsfondernas verksamhet. Vidare föreslås att det pågående programmet för havsindustriell kompetensutveckling vid industriverket förlängs med ett år, varvid en utvärdering av programmet skall genomföras.

Som sista programpunkt redovisas *utrednings- och samrådsverksamheten* (avsnitt 14) inom industridepartementets område. Därvid föreslås att statens industriverk även i fortsättningen skall ha ett huvudansvar att tillgodose riksdagen, regeringen och allmänheten med näringspolitiska utredningar.

Förslag

I den del av propositionen som behandlas här föreslår regeringen – efter föredragning av industriminister Thage Peterson – att riksdagen

dels antar förslag till

1. lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. (s. 5–7),
2. lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m. m. (s. 8 f.),
3. lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. (s. 10),
4. lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden (s. 11),

dels godkänner

5. de riktlinjer för industriell utveckling inom ett informationsteknologiskt program som föredragande statsrådet har förordat (avsnitt 10.2.1),
6. att systemet med forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag avskaffas (avsnitt 10.3.5),
7. att reservationsanslaget Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag under tolfte huvudtiteln skall upphöra fr. o. m. budgetåret 1987/88 (avsnitt 10.3.5),
8. de ändrade riktlinjer och det minskade kapitalbehov för stöd till industriellt utvecklingsarbete genom Stiftelsen Fonden för industriellt utvecklingsarbete som föredragande statsrådet har förordat (avsnitt 10.3.2),
9. att i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat stödformen industrigarantilån avskaffas (avsnitt 11.4),
10. att reservationsanslaget Bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling under tolfte huvudtiteln skall upphöra fr. o. m. budgetåret 1987/88 (avsnitt 11.7).

Vidare bereder regeringen riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om

11. svenska företags investeringar i utlandet (avsnitt 9.2),
12. grunderna för att bevilja tillstånd till utländska förvärv av svenska företag (avsnitt 9.3.3),
14. näringspolitiken i övrigt.

Beträffande anslagsfrågor föreslår regeringen under angivna punkter följande:

B 1. Statens industriverk: Förvaltningskostnader (s. 215 f.)

att riksdagen till Statens industriverk: Förvaltningskostnader för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 52 998 000 kr.

B 2. Statens industriverk: Utredningsverksamhet (s. 217)

att riksdagen

1. medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 10 000 000 kr. får användas för utredningsverksamhet vid statens industriverk,
2. till Statens industriverk: Utredningsverksamhet för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.

B 4. Åtgärder för att främja industridesign (s. 218)

att riksdagen

1. medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 10 000 000 kr. får användas till åtgärder för att främja industridesign,

2. till Åtgärder för att främja industridesign för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

B 11. Branschfrämjande åtgärder (s. 218 f.)

att riksdagen

1. medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 34 000 000 kr. får användas för verksamheten med branschfrämjande åtgärder,

2. till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 17 000 000 kr.

B 20. Småföretagsutveckling (s. 220 f.)

att riksdagen

1. medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 335 000 000 kr. får användas för småföretagsutveckling,

2. till Småföretagsutveckling för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 159 930 000 kr.

B 13. Täckande av förluster vid viss garantigivning, m. m. (s. 221 f.)

att riksdagen till Täckande av förluster vid viss garantigivning, m. m. för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.

B 14. Åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling (s. 222)

att riksdagen till Åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 6 700 000 kr.

F 3. Bidrag till Stiftelsen Sveriges teknisk-vetenskapliga attachéverksamhet (s. 223)

att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Sveriges teknisk-vetenskapliga attachéverksamhet för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 26 400 000 kr.

F 7. Europeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete (s. 223 f.)

att riksdagen till Europeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

F 19. Industriell utveckling m. m. inom informationsteknologiområdet (s. 224 f.)

att riksdagen

1. medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, 60 000 000 kr. får användas till industriell utveckling m. m. inom informationsteknologiområdet,

2. till Industriell utveckling m. m. inom informationsteknologiområdet för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

att riksdagen till Industriell utveckling inom mikroelektroniken för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 18 500 000 kr.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:74* och som behandlas här är följande:

1986/87:N135 av Sten Svensson (m), vari hemställs att riksdagen avslår proposition 1986/87:74 vad avser regeringens förslag att bemyndiga statens industriverk att utge anslag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling.

1986/87:N136 av Anna Wohlin-Andersson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring i lagen om allmän investeringsfond.

1986/87:N137 av Lennart Brunander (c), vari hemställs att riksdagen beslutar att det statliga stödet till SIFU även fortsättningsvis skall ges via regionalpolitiska medel direkt från industridepartementet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:N140 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om näringspolitikens sammanhang med samhällsutveckling och ekologi,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts rörande näringspolitikens utgångspunkter,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om svenskt näringsliv i internationellt perspektiv,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om näringspolitikens principiella inriktning,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om finansiella problem,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om infrastrukturens roll,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts rörande avreglering,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om industrikriser,

9. hos regeringen begär förslag om begränsningar i utlandsägendet av företag i Sverige till högst 10 % av ägarinsats och röstvärde,

10. hos regeringen begär förslag till beskattning av de större företagens bruttotillgångar i enlighet med vad som sägs i motionen,

11. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts rörande teknisk forskning och utveckling,

12. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om småföretagsutveckling och Kooperation.

1986/87:N143 av Ivar Franzén m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om mål och inriktning av näringspolitiken inför 1990-talet,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om en reformerad småföretagsbeskattning,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att vinstdelningsskatten bör avskaffas,

5. hos regeringen begär att en parlamentarisk delegation tillkallas med uppgift att påskynda avregleringsarbetet inom näringslivet i enlighet med vad som anförs i motionen,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om strukturinsatser vid större industrikriser,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om inriktningen av stödet till den tekniska forskningen och utvecklingen (delvis, se i övrigt NU 1986/87:33),

8. godkänner dels de riktlinjer som förordas i motionen för Stiftelsen Fonden för industriellt utvecklingsarbete, dels att fondens benämning ändras till Stiftelsen Fonden för industriellt utvecklingsarbete i småföretag (Småföretagsfonden) i enlighet med vad som förordas i motionen,

9. med avslag på proposition 1986/87:74 i denna del anvisar 10 000 000 kr. för Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag i enlighet med vad som anförs i motionen,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om inriktningen av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet,

11. anvisar ett med i förhållande till regeringen [s förslag] om 16 600 000 kr. förhöjt anslag till Småföretagsutveckling om totalt 176 530 000 kr.,

12. med avslag på proposition 1986/87:74 i denna del antar en lag om upphävande av lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden i enlighet med vad som anförs i motionen,

13. med avslag på proposition 1986/87:74 i denna del anvisar ett reservationsanslag för Bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling om 12 000 000 kr. och till statens industriverk minskar medelsanvisningen i motsvarande grad i enlighet med vad som anförs i motionen,

15. till Branschfrämjande åtgärder anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 000 000 kr. för den träbearbetande industrin förhöjt reservationsanslag om totalt 22 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 i enlighet med vad som anförs i motionen.

1986/87:N149 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande normgruppen,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om forcerad avreglering inom bostadssektorn, transportsektorn, penning- och kapitalmarknaden och den offentliga tjänsteproduktionen,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om behovet av kraftigt sänkta marginalskatter,

4. som sin mening ger regeringen till känna att förmögenhetsskatten på arbetande kapital bör avskaffas,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om stabilitet och långsiktighet i lagar, regler, avgifter och skatter,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en liberalare tillämpning av företagsförvärvslagen,

7. avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om SIFU,

11. beslutar att minska anslaget B 1, Statens industriverk med 6 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag,

12. beslutar att minska anslaget B 2, Statens industriverk: Utredningsverksamhet med 2,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag,

13. avslår regeringens förslag om 5 milj. kr. på anslaget B 4, Åtgärder för att främja industridesign,

14. beslutar att minska anslaget B 11, Branschfrämjande åtgärder med 11 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag,

15. beslutar att minska anslaget B 12, Småföretagsutveckling med 50 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

1986/87:N150 av Erik Hovhammar m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående utbildningsväsendets betydelse för näringslivets utvecklingsmöjligheter,

2. hos regeringen begär förslag till ändrade regler för utnyttjande av förnyelsefonder vad beträffar de fackliga organisationernas vetorätt i enlighet med vad som i motionen anförs,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående SIFU:s framtida finansiering,

4. bemyndigar regeringen att under en övergångsperiod täcka eventuella kostnader i samband med de i motionen föreslagna förändringarna av finansieringen av Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU) i enlighet med vad som i motionen anförs,

7. avslår regeringens förslag att till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 17 000 000 kr.,

8. avslår regeringens förslag att medge att regeringen under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, får använda sammanlagt 34 000 000 kr. för verksamheten med branschfrämjande åtgärder,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående behovet av avreglering,

10. hos regeringen begär förslag till hur nuvarande hinder för utländskt ägande av svenska företag skall avvecklas i enlighet med vad som i motionen anförs,

12. avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående Stiftelsen Fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industri-fonden),

14. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående utvecklingsfonderna,

15. till Småföretagsutveckling för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 110 000 000 kr.,

16. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående SIND:s framtida verksamhet,

17. till Statens industriverk: Förvaltningskostnader för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 40 000 000 kr.,

18. avslår regeringens förslag att till Statens industriverk: Utredningsverksamhet för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.,

19. avslår regeringens förslag att medge att regeringen under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, får använda sammanlagt 10 000 000 kr. för utredningsverksamhet vid statens industriverk,

20. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående kommunal näringspolitik.

1986/87:N151 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att näringspolitiken måste mer än regeringen föreslagit kombineras med regionalpolitiska insatser.

De motioner från *allmänna motionstiden år 1987* som behandlas här är följande:

1986/87:N308 av Margareta Andrén (fp) och Erling Bager (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvidgning av målgruppen för utvecklingsfondernas verksamhet till hantverks- och serviceföretag.

1986/87:N315 av Paul Lestander (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som leder fram till att bär- och konservindustri startas i Norrbotten.

1986/87:N316 av Paul Lestander m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en aktionsplan för ökad förädling inom svensk sågverksindustri.

1986/87:N321 av Inga Lantz (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär tillsättandet av ett teknikvärderingsråd sammansatt av företrädare för olika användarintressen.

1986/87:N330 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om företagaren som person,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om ökad förståelse för småföretagandets villkor,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om politisk prioritering mellan viktiga och mindre viktiga verksamheter för att nå förenklingar,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om ett särskilt regelsystem för mindre företag,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om att undvika begränsningar av etableringsfriheten,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om samhällets stöd till hantverksnäringarna,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om de regionala utvecklingsfondernas inriktning på de minsta företagen,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om de regionala utvecklingsfondernas serviceverksamhet,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om de regionala utvecklingsfondernas kreditverksamhet,

10. beslutar att de regionala utvecklingsfondernas målgrupp utvidgas till att också gälla hantverks- och serviceföretag,

11. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om valet av ledamöter i utvecklingsfondernas styrelser,

12. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om kvinnligt företagande.

1986/87:N332 av Birgitta Hambræus (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om större frihet för de regionala utvecklingsfonderna.

1986/87:N333 av Ulla Tillander (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående en utökning av utvecklingsfondernas målgrupp.

1986/87:N334 av Filip Fridolfsson (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning om egenföretagarens borgensåtaganden enligt vad som i motionen anförts.

1986/87:N343 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. godkänner de i motionen anförda riktlinjerna för näringspolitiken,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en omläggning från selektiva till generella medel inom näringspolitiken.

6. beslutar att minska anslaget B 1, Statens industriverk[: Förvaltningskostnader] med 6 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

7. beslutar att minska anslaget B 2, Statens industriverk[: Utredningsverksamhet] med 2,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag,

9. beslutar att minska anslaget B 11, Branschfrämjande åtgärder med 10,6 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag,

10. beslutar att minska anslaget B 12, Småföretagsutveckling med 50 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag,

11. avslår regeringens förslag om 21,7 milj. kr. på anslaget F 20, Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag.

1986/87:N344 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan (7) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen

anförs om utländsk medborgares rätt att förvärva aktier i svenska aktie- och handelsbolag.

NU 1986/87:30

1986/87:N345 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari – med motivering i motion 1986/87:K410 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om forskning och tillämpningsprojekt.

1986/87:N352 av Margó Ingvardsson m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen bör initiera en utredning om en permanent designutställning i Stockholm enligt motionens förslag.

1986/87:N356 av Ulla Tillander m. fl. (c, m, fp), vari – med motivering i motion 1986/87:Ub261 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående behovet av ökade ekonomiska resurser för bedrivande av verksamheten inom Stiftelsen Skånehantverk.

1986/87:N367 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag angående läkemedelsindustrins överförande i samhällets ägo.

1986/87:N368 av Margareta Andrén (fp) och Kenth Skårvik (fp), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en skyndsam översyn av nuvarande regler för att starta företag i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:N369 av Kenth Skårvik (fp) och Leif Olsson (fp), vari – med motivering i motion 1986/87:T212 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande marint utvecklingscentrum i Lysekilsområdet.

1986/87:N371 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari – med motivering i motion 1986/87:A239 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till en långsiktig förnyelse av industrin och industriarbetet och ett industrialiseringsprogram enligt motionens riktlinjer.

1986/87:N381 av Lars Ahlström (m), vari hemställs att riksdagen beslutar att ur anslaget till B 12, Småföretagsutveckling för budgetåret 1987/88 550 000 kr. [skall ställas] till förfogande för det hantverksinstitut som håller på att utvecklas i Leksand, så att arbetet med databasering och marknadsföring av hantverkstjänster skall kunna igångsättas.

1986/87:N382 av Lars Ahlström (m) och Sten Svensson (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att statens kulturråd får i uppdrag att utreda och komma med förslag om bildandet av en stiftelse för instrumenthantverk i Leksand.

1986/87:N383 av Erik Holmkvist (m) och Lars Ahlström (m), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande de små och medelstora företagens stora betydelse för utvecklingen i vårt land,

2. hos regeringen begär åtgärder enligt riktlinjer i motionen för att underlätta utvecklingen för de mindre företagen.

1986/87:N384 av Lars Ahlström (m), vari hemställs att riksdagen beslutar att inom de medelsramar, som riksdagen ställer till statens industriverks förfogande för budgetåret 1987/88, 800 000 kr. skall disponeras för att underlätta den utbildning inom småföretagssektorn som administreras av småföretagarnas utbildningsenhet i Leksand.

1986/87:N385 av Sten Svensson m. fl. (m), vari – med motivering i motion 1986/87:A446 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att underlätta företagande på landsbygden.

1986/87:N394 av Bengt-Ola Rytta m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ökade FoU-insatser för träindustrin och upprättandet av ett trätekniskt centrum i Kopparbergs län.

1986/87:N395 av Erik Holmkvist (m), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1986/87:A464 – (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bättre samordning av de olika fondernas arbete i Norrbotten.

1986/87:N396 av Anna Wohlin-Andersson (c) och Marianne Karlsson (c), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1986/87:A466 – (3) att riksdagen begär att regeringen ställer riskkapital till förfogande för att i samarbete med intresserad svensk industri ta fram en lättare elektrisk motorvagn som där så är lämpligt kan ersätta X-10-tågen.

1986/87:N398 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari – med motivering i motion 1986/87:Fi226 – hemställs att riksdagen

1. godkänner vad som i motionen anförts om ett flerårigt industrialiseringsprogram och hemställer hos regeringen om förslag i enlighet härmed,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nationalisering av affärsbanker, investmentbolag, finansbolag, kreditinstitut och försäkringsbolag.

1986/87:N401 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari – med motivering i motion 1986/87:A813 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av reglerna för bidrag och rådgivning vid de regionala utvecklingsfonderna.

1986/87:N409 av Ivar Franzén m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen hos regeringen begär en översyn av skilda lag- och ersättningsregler i enlighet med vad som anförts i motionen i syfte att underlätta för ungdomar att vinna inträde som lärlingar i företag eller på annat sätt få erfarenheter av olika hantverk.

1986/87:N410 av Ingemar Eliasson (fp) och Lars De Geer (fp), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag angående central instans med uppgift att tillvarata hantverkets intressen.
2. hos regeringen begär förslag till ändring i utvecklingsfondernas instruktion i syfte att tillförsäkra hantverket viss andel av fondernas medel,
3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsstyrelsernas ansvar för hantverkets utveckling.
4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Leksand som ett nordiskt hantverkscentrum.

1986/87:N411 av Elisabeth Fleetwood (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att bevara och utvidga hantverksskunnande i skilda fack.

1986/87:N412 av Margitta Edgren (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statliga bidrag till SIFU skall avvecklas.

1986/87:N424 av Jan Hyttring (c) och Bertil Jonasson (c), vari – med motivering i motion 1986/87:A495 – hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen föreslås om medel till utvecklingsfonden i Värmland för rådgivning och utlåning till nya företagare,
2. som sin mening ger regeringen till känna att Värmland bör bli försökslän med kvalificerad rådgivning till unga företagare genom ett "faddersystem" i enlighet med motionen och att utvecklingsfonden i Värmland tillförs projektmedel för denna försöksverksamhet,
3. som sin mening ger regeringen till känna behovet av ett särskilt bidrag till länsstyrelsen i Värmland för att inrätta ett handelshus i enlighet med motionen.

1986/87:N425 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari – med motivering i motion 1986/87:U542 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om utarbetande av ett svenskt program för utveckling av alternativ högteknologi.

1986/87:N427 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari – med motivering i motion 1986/87:Fi607 – hemställs att riksdagen

1. av regeringen begär förslag om ett åtgärdsprogram för att motverka transnationaliseringen i enlighet med i motionen anförda riktlinjer,
2. hos regeringen begär att en mera restriktiv linje tillämpas när det gäller tillstånd för utlänningar att köpa svenska företag,
3. hos regeringen begär förslag till sådan lagändring att de anställdas godkännande krävs för avyttring av ett svenskt företag till utländsk köpare.

1986/87:N428 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1986/87:Jo278 – (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att monopolism inom livsmedelsindustrin bör bekämpas.

1986/87:N429 av Ivar Franzén m. fl. (c), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1986/87:U543 – (3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om småföretagens betydelse för exporten.

1986/87:N434 av Erik Hovhammar m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

NU 1986/87:30

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förutsättningarna för näringspolitiken,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förutsättningarna för att starta företag.

Den motion från *allmänna motionstiden år 1986* som behandlas här är

1985/86:N282 av Bo Nilsson (s) och Nils T. Svensson (s), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att regeringen snarast bör framlägga förslag grundade på direktinvesteringskommitténs betänkande.

Motivering

I detta avsnitt sammanfattas motiveringen för vissa motionsyrkanden av allmän och principiell natur rörande näringspolitiken från de fyra oppositionspartierna.

Moderata samlingspartiet redovisar i motion 1986/87:N434 partiets syn på näringspolitiken i stort. Av grundläggande betydelse för ett gott näringslivsklimat, menar man, är ett marknadsekonomiskt system, fasta spelregler när det gäller förutsättningarna för att starta och driva företag, en sänkning av skattetrycket för företagare och anställda samt frihandel. Det hänvisas till en rad andra motioner rörande bl. a. grundlagsskydd för näringsfriheten, olika skattesänkningar, ökad internationalisering, ändringar i utbildnings- och arbetsmarknadspolitikerna samt avveckling av löntagarfonderna.

En mörk bild tecknas av framtidsförutsättningarna för företagen med regeringens nuvarande ekonomiska politik, som enligt motionärernas uppfattning – trots gynnsamma yttre faktorer – inte angriper de grundläggande problemen i den svenska ekonomin. Man pekar framför allt på att de höga marginalskatterna leder till krav på stora nominella löneökningar, vilket i sin tur leder till hög inflation och förlorad konkurrenskraft.

I motion 1986/87:N150 (m) betonas starkt det svenska näringslivets behov av kompetens och kunskap. Dess konkurrensförmåga kan upprätthållas endast genom utnyttjande av den modernaste och mest avancerade tekniken. Svenska företag måste snabbt kunna anamma ny teknik, men de måste också kunna lämna produktionsinriktningar när dessa inte längre ger konkurrensfördelar. Också förmågan till omställning betecknas som viktig. Utbildningssystemets betydelse för att tillgodose näringslivets behov av kvalificerad personal på olika nivåer betonas starkt.

I samma motion riktas kritik mot systemet med förnyelsefonder. Det hävdas att många företagare på grund av den fackliga vetorätten inte har kunnat utnyttja de avsatta medlen på sätt som skulle ha gagnat företagens utvecklingsmöjligheter. I framtiden måste regeringar avhålla sig från denna typ av ingrepp i företagets frihet att disponera sina vinstmedel, anför det.

Folkpartiets syn på näringspolitiken utvecklas i partimotionen 1986/87:N343. Marknadsekonomin är den för liberaler självklara ekonomiska basen för

samhället. Inget annat system ger beslutsfattarna och konsumenterna så god information om produktions- och avsättningsmöjligheter, anför det. Fri etablering är en nödvändig förutsättning för marknadsekonomin, liksom ett decentraliserat och enskilt ägande. En fri internationell handel betecknas också som väsentlig i sammanhanget. Konkurrensbegränsningar och monopol av skilda slag måste bekämpas. Det största hotet mot marknadsekonomin ligger enligt motionärerna i att dess funktionsförmåga nästan omärkligt förändras genom en serie ingrepp, "de små stegens tyranni". Införandet av löntagarfonderna anges som exempel. Folkpartiet kämpar mot en sådan utveckling. Vidare anför att den allmänna ekonomiska politiken liksom näringspolitiken bör utformas med så generella medel som möjligt. Etableringshinder bl. a. i den sociala servicesektorn är till skada för samhället och bör därför undanröjas. Konkurrens måste bli mer dominerande i den offentliga sektorns upphandling, anför det.

I motion 1986/87:N149 (fp) betonas allmänt vikten av skattesänkningar och avregleringar. Vidare anför att företagen har berättigade krav på stabilitet och långsiktighet när det gäller de förutsättningar som statsmakterna ger för verksamheten. Det betecknas som oacceptabelt att nya skatter och förordningar tillåts kullkasta kalkylerna för redan fattade investeringsbeslut.

I centerpartiets motion 1986/87:N143 karakteriseras proposition 1986/87:74 som en politisk pamflett utan substans och innehåll. De positiva inslag som trots allt finns i propositionen är, sägs det, de som anknyter till den offensiva näringspolitik som regeringarna under perioden 1976–1982 förde. Regeringsskiftet 1982 innebar en återgång till en mer koncentrationsinriktad näringspolitik, som kännetecknas av en strävan efter att "omdana det nuvarande ekonomiska systemet i socialistisk riktning". Införandet av löntagarfonder anför som exempel på en typ av åtgärd som centerpartiet inte kan acceptera. Enligt partiets uppfattning måste grunden för det ekonomiska systemet vara en marknadsekonomi byggd på socialt och miljömässigt ansvarstagande. En huvuduppgift för den ekonomiska politiken bör vara att främja en utveckling mot bättre balans såväl mellan som inom skilda regioner. Kravet på regional balans måste beaktas vid beslut inom alla samhällssektorer.

I motionen hänvisas till olika initiativ av centerpartiet – bl. a. rörande beskattningen av småföretagen – med syfte att skapa ett gott näringslivsklimat. Som uppgift för näringspolitiken anges att främja teknisk förnyelse, nyföretagande och företagsutveckling. Det krävs insatser för såväl småföretag som teknisk forskning och utveckling. Det krävs också insatser för att söka bevara utvecklingsbara delar i krisföretag och krisbranscher. Sambandet mellan ekonomisk utveckling och ekologisk balans betonas. De näringspolitiska målen bör kompletteras med kraven att näringspolitiken skall främja regional utveckling och en god miljö, anför det.

En annan syn på näringspolitiken redovisas i fyra partimotioner från vänsterpartiet kommunisterna.

I motion 1986/87:N140 sägs att diskussioner om näringspolitiken inte får begränsas av ett ensidigt kommersiellt perspektiv. Som mål för partiets näringspolitik anges att övervinna motsättningen mellan industrialism och

ekologi, att bringa teknologi och strukturomvandling i överensstämmelse med folkflertalets behov och intressen samt att demokratisera näringslivet. I motionen hävdas att näringspolitiken måste kunna skapa ett grepp om utvecklingen. Detta betecknas också som en grundläggande demokratisk fråga. Vidare kritiserar det internationella perspektiv på svenskt näringsliv som präglar proposition 1986/87:74. Att hålla tillbaka den nationella ekonomiska basen och de offentliga verksamheterna med motivet att stödja exporten leder till obalanser bl. a. i form av otillräckliga investeringar och överackumulation av kapital. anføres det.

Mot den angivna bakgrunden redovisas i motionen ett antal centrala riktlinjer för näringspolitiken. Den nationella självständigheten bör stärkas. Tillväxtn målet bör definieras och ges socialt innehåll. De samhällsägda företagen, fondsystemen och de offentliga verksamheterna bör göras till ledande inslag i utvecklingen. En klar prioritering bör ges åt produktion och teknik ägnad att reducera miljöstörningar och minska den specifika råvaru- och energianvändningen.

Vidare anføres i motionen att finanskapitalet har stärkt sin ställning på andra verksamheters bekostnad och att detta på ett ogynnsamt sätt har påverkat näringslivets utveckling. Det finansiella intresset har blivit vägledande för företagen på ett sätt som missgynnat omsorgen om själva produktionen och försvårat ett tålmodigt och långsiktigt utvecklingsarbete. Det är därför nödvändigt, menar motionärerna, att reducera finanskapitalets inflytande och minska de spekulativa inslagen i näringslivet. Som led i en sådan politik anges nationalisering av de privata affärsbankerna och kreditinstituten samt en ändring av löntagarfondernas placeringspolitik.

I samma motion betonas infrastrukturens värde som en viktig stimulationsfaktor, inte minst för den regionala utvecklingen. Vänsterpartiet kommunisternas syn på sambandet mellan näringspolitik och regionalpolitik redovisas närmare i motion 1986/87:N151. Inte minst inom den offentliga verksamheten bör tendenserna till en koncentration till södra Sverige motverkas. Nyttan av investeringar i infrastruktur bör bedömas inte främst utifrån deras affärsmässiga lönsamhet. Avgörande bör vara de externa effekterna av investeringarna, dvs. förmågan att ge bidrag till helhetsutvecklingen.

Ett nationellt industrialiseringsprogram föreslås i motion 1986/87:N371 (vpk). Programmet skall ta sikte på att ge industrin en ny struktur och industriarbetet ett nytt innehåll. Med en ny samhällsstyrd industrisektor som spjutspets bör en industriell omdaning av Sverige inledas. De råvarubaserade basnäringarna bör ges en starkare kvalitativ inriktning, samtidigt som råvaruuttag och energiberoende bör minskas. Inom maskin- och verkstadsindustrin bör ny teknik tas i anspråk för och anpassas till en förhöjd yrkesskicklighet, i stället för att inriktas på att slå ut mänskligt arbete. Vidare måste denna del av industrin uppnå en vida högre grad av nationell självständighet än nu, anføres det. I motionen krävs en mobilisering av löntagarfonder och allmänna pensionsfonden i övrigt för ett industrialiseringsprogram av angivet slag. Under en treårsperiod bör 15 miljarder kronor satsas på en sådan utveckling, medel som enligt motionärerna bör föras över från överackumulationen av privatkapital.

Krav på nationalisering av affärsbanker, investmentbolag, kreditinstitut och privatägda försäkringsbolag förs fram i motion 1986/87:N398 (vpk).

Likaså borde "privata bolag med avgörande betydelse för den svenska ekonomins utveckling föras över i samhällets ägo".

NU 1986/87:30

Anslagsfrågor

Förslag om anslag under industridepartementets huvudtitel för budgetåret 1987/88 till Industri m. m. (litt. B) och Teknisk utveckling m. m. (litt. F) har lagts fram i tre olika propositioner, nämligen budgetpropositionen (prop. 1986/87:100 bil. 14), proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet och proposition 1986/87:80 om forskning.

Förslagen i *budgetpropositionen* har redan behandlats av riksdagen. Därvid har medel anvisats till bl. a. statsstödd exportkreditgivning och till statens provningsanstalt (NU 1986/87:21, rskr. 1986/87:158). Riksdagen har behandlat även förslag om stöd till tekoindustrin (NU 1986/87:25, rskr. 1986/87:203) och kommer inom kort att behandla frågor om anslag till rymdverksamhet (NU 1986/87:26).

Förslag om anslag till andra ändamål inom områdena industri och teknisk utveckling har lagts fram i *proposition 1986/87:74* om näringspolitik inför 1990-talet. Dessa anslagsfrågor behandlas av näringsutskottet i föreliggande betänkande.

En redovisning av verksamheten inom styrelsen för teknisk utveckling (STU) lämnas i nämnda proposition. Förslag om anslag till STU har emellertid lagts fram i *proposition 1986/87:80* om forskning (bil. 10). Näringsutskottet behandlar dessa förslag i sitt betänkande NU 1986/87:33.

I följande översikt redovisas regeringens förslag till anslag för nästa budgetår inom ämnesområdet, inkl. anslagen till STU. I förekommande fall anges även anslagsramar för treårsperioden 1987/88–1989/90, liksom anslag som har anvisats för innevarande budgetår (1 000-tal kr.).

	1986/87 anvisat	1987/88	Ram 1987/88– 1989/90
B 1. Statens industriverk: Förvaltningskostnader	52 000	52 998	–
B 2. Statens industriverk: Utredningsverksamhet	4 500	4 500	14 500
B 4. Åtgärder för att främja industri- design	–	5 000	15 000
B 11. Branschfrämjande åtgärder	16 638	17 000	51 000
B 12. Småföretagsutveckling	143 275	159 930	494 930
B 13. Täckande av förluster vid viss garantigivning, m. m.	50 000	50 000	–
B 14. Åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling	–	6 700	–
F 1. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling	655 445	726 800	2 325 800
F 2. Styrelsen för teknisk utveckling: Förvaltningskostnader	70 455	75 971	–
F 3. Bidrag till Stiftelsen Sveriges teknisk-vetenskapliga attaché- verksamhet	–	26 400	–
F 7. Europeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete	1 000	1 000	–
F 19. Industriell utveckling m. m. inom informationsteknologiområdet	–	30 000	90 000
F 20. Industriell utveckling inom mikroelektroniken	21 500	18 500	–
Summa	1 014 813	1 174 799	

Regeringens förslag innebär alltså en ökning av de angivna anslagen med ca 160 milj. kr. Vid en jämförelse bör dock följande beaktas:

NU 1986/87:30

- De medel som begärs under anslagen B 4 och B 14 avser en fortsättning på verksamhet för vilken treårsanslag anvisades för budgetåret 1984/85.
- Enligt regeringens förslag skall något särskilt anslag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU) inte anvisas. Ett belopp av 12 milj. kr., motsvarande det för innevarande budgetår anvisade anslaget till SIFU, har inräknats i anslaget B 12 för nästa budgetår.
- Den del av det statliga energiforskningsprogrammet som avser energiteknik för transporter föreslås i fortsättningen bli finansierad över anslagen till STU. För ändamålet beräknas för budgetåret 1987/88 24 milj. kr. under anslaget F 1 och 2 milj. kr. under anslaget F 2.
- För innevarande budgetår har anvisats till Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag 21,7 milj. kr. och till Vidareutbildning och kunskaps-spridning inom mikroelektroniken 2 milj. kr. Regeringen föreslår inga medel till dessa ändamål för nästa budgetår.

Efter korrigerig med de angivna posterna innebär regeringens förslag en ökning av det nominella anslagsutrymmet för nästa budgetår med ca 87 milj. kr. eller knappt 9 %, vilket innebär en real ökning med ca 5 %. Huvuddelen härav kan hänföras till satsningen på informationsteknologi under anslagen F 1 och F 19.

Det kan tilläggas att förslag läggs fram i proposition 1986/87:74 om att den år 1984 inrättade Småföretagsfonden skall tillföras ytterligare 100 milj. kr. från allmänna pensionsfonden. Å andra sidan förutsätts i propositionen att 155 milj. kr. av Industrifondens stiftelsekapital skall återföras till statskassan.

Utskottet

Inledning

Proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet innehåller en allmän redovisning av regeringens syn på näringslivets utveckling jämte ett antal förslag till åtgärder inom industridepartementets område. Förslaget kan ses i huvudsak som en förlängning av det treårsprogram för perioden 1984/85–1986/87 som regeringen lade fram våren 1984 i proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse.

Begreppet näringspolitik används nu i stället för industripolitik. Detta förklaras i propositionen med att tjänstesektorn har fått en allt större betydelse, samtidigt som gränsen mellan produktion av varor och tjänster har blivit allt mindre tydlig. Vissa frågor om tjänstesektorn behandlas av utskottet i betänkandet NU 1986/87:31, som avlämnas samtidigt med detta betänkande. Andra frågor med nära anknytning till näringspolitiken har behandlats av utskottet tidigare i vår, som närmare redovisats i avsnittet om anslagsfrågor. Frågor om statliga företag kommer att behandlas i ett särskilt betänkande inom kort, liksom frågor om stöd till teknisk forskning genom styrelsen för teknisk utveckling (STU). Det finns anledning att betona det

mycket nära sambandet mellan STU:s verksamhet och många av de områden som behandlas i detta betänkande.

NU 1986/87:30

En svårighet vid behandlingen av frågor om näringspolitiken är att åstadkomma en rimlig avgränsning gentemot andra politikområden, såsom den allmänna ekonomiska politiken, skattepolitiken, utbildningspolitiken och regionalpolitiken. Det kan hävdas att t. ex. utformningen av företagsbeskattningen eller arbetsrätten har långt större betydelse för företagen än de statliga åtgärder som är specifikt inriktade mot att påverka företagens utveckling. Under senare år har också den statliga näringspolitiken i ökad utsträckning kommit att bedrivas med generella medel. En strävan har varit att minska behovet av riktade åtgärder. Flera av förslagen i den aktuella propositionen får ses som uttryck härför.

Genom den delvis ändrade inriktningen av näringspolitiken har också diskussionen om de statliga insatserna på området kommit att alltmer gälla frågor om de allmänna betingelserna för företagandet. Frågor om utformningen av de olika statliga industristöd som tidigare dominerade den näringspolitiska medelsarsenalen ses nu som mindre betydelsefulla.

I enlighet härmed innehåller propositionen redogörelser för regeringens politik på olika områden som har nära anknytning till näringspolitiken men som ligger utanför det föredragande statsrådets – dvs. industriministerns – ansvarsområde. På motsvarande sätt innehåller de motioner som har väckts med anledning av propositionen allmänna resonemang i frågor som får anses ligga utanför näringsutskottets beredningsområde. I flera fall har också yrkanden framförts i frågor som i första hand hör till andra utskott. Detta gäller bl. a. yrkanden på företagsbeskattningens område. I sådana fall begränsar sig näringsutskottet till en allmän bedömning av de föreslagna åtgärderna från näringspolitisk synpunkt. Näringsutskottet går däremot inte in på bedömningar av sådant slag som ankommer på det utskott som är närmast ansvarigt för sakfrågan.

Allmänna frågor

Näringspolitikens inriktning

Propositionen inleds med en återblick på den näringspolitik som har förts sedan regeringsskiftet år 1982. Gemensamt för de näringspolitiska insatserna sedan dess har varit en strävan att återge svenskt näringsliv betingelserna för tillväxt och förnyelse, anför det. Enligt industriministerns bedömning har denna strävan i det stora hela varit framgångsrik, vartill den internationella ekonomiska situationen har bidragit positivt. Allmänt sett finns nu ett större handlingsutrymme än tidigare att utveckla en långsiktig, framtidsytande näringspolitik.

Som mål för näringspolitiken anges att åstadkomma en god långsiktig tillväxt genom att främja förnyelse och omvandling inom industri- och tjänstesektorn och härigenom upprätthålla en god internationell konkurrenskraft. Betydelsen av en balanserad kostnadsutveckling understryks starkt, liksom vikten av att det internationella samarbetet stärks och frihandel med varor och tjänster upprätthålls. En fortsatt strukturomvand-

ling bör underlättas genom god förmåga till förändringar inom näringslivet. Omvandlingsprocessen måste dock ske i sådana former att landets samlade produktionsresurser tillvaratas och den enskildes trygghet värnas, anför det.

Marknadsekonomin anges i propositionen som utgångspunkten för näringspolitiken. Till marknadssystemets fördelar hör flexibilitet och decentralisering av beslut. Det krävs emellertid samhällsinsatser för att korrigera marknadssystemet så att det dels anpassas till olika välfärds- och fördelningspolitiska mål, dels effektiviseras. I förstnämnda hänseende pekas på behovet av åtgärder för att minska effekterna av kriser inom ett företag eller en bransch. Som motiv för effektivitetsfrämjande näringspolitiska insatser anges vissa brister i marknadsekonomin. Som exempel härpå nämns tröghet i anpassning till nya förhållanden beroende på ägarkoncentration eller otillräcklig informationsspridning. Det betecknas som en viktig uppgift för samhället att bygga upp en fungerande infrastruktur för transporter, utbildning osv. Samhället bör också se till att det finns en fungerande kapitalmarknad. Som en av de allvarligare bristerna i marknadsekonomin funktion anges att företagens investeringar i forskning och utveckling tenderar att bli för små.

I propositionen ges uttryck för en försiktig syn på planeringens möjligheter. Det har visat sig ytterst svårt att förutsäga marknadens utveckling, tekniska förändringar och konsumenternas önskemål, anför det. Handlingsutrymmet för näringspolitiken begränsas av flera faktorer, särskilt av att det svenska näringslivet är höggradigt internationaliserat. Också beroendet av den befintliga strukturen begränsar möjligheterna att finna nya lösningar. I sammanhanget understryks att näringspolitikens roll är att skapa, förutsättningar för olika initiativ inom företagen, däremot inte att söka driva igenom förändringar som man på det lokala planet inte tror på.

I propositionen förs en diskussion om avvägningen mellan generella och selektiva medel i näringspolitiken. De generellt utformade åtgärderna innebär som regel mindre risk för att konkurrensen snedvrids. Selektiva insatser är däremot ofta att föredra då det gäller att möta problem inom en viss bransch eller en viss region, liksom vid satsningar på forskning och utveckling.

De här redovisade allmänna övervägandena har legat till grund för det näringspolitiska program som presenteras i propositionen. Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen har anförts om näringspolitiken.

I motioner från de tre borgerliga oppositionspartierna begärs uttalanden av riksdagen om riktlinjer för näringspolitiken eller om vissa näringspolitiska ställningstaganden i anslutning härtill. Motionerna har i berörda delar refererats i det föregående (s. 16). Sammanfattningsvis går *moderata samlingspartiets* motion 1986/87:N434 och *folkpartiets* motion 1986/87:N343 – vilka båda är från allmänna motionstiden – ut på att marknadsekonomin skall stärkas och att statliga näringspolitiska ingrepp av olika slag skall begränsas. I några motioner med anledning av propositionen tas andra frågor av principiell natur upp. Utbildningsväsendets betydelse betonas sålunda i motion 1986/87:N150 (m). I samma motion kritiseras förnyelsefonderna. Vikten av "fasta spelregler" för näringslivet främhävs i motion 1986/87:N149

(fp). Även i *centerpartiets* motion 1986/87:N143 markeras ett starkt avståndstagande från inslag i regeringens politik som tolkas som uttryck för en strävan att lägga om det ekonomiska systemet "i socialistisk och kollektivistisk riktning". Lika starkt betonas partiets uppfattning att näringspolitiken skall inriktas på att främja regional utveckling och en god miljö.

Vänsterpartiet kommunisterna redovisar riktlinjerna för en alternativ näringspolitik i motionerna 1986/87:N140, 1986/87:N151, 1986/87:N371 och 1986/87:N398. Också dessa motioner har refererats i det föregående (s. 17). Genomgående är kravet på en stark samhällelig styrning med sikte på en omdaning av industrin och industriarbetet. Som medel för att nå målet anges en "mobilisering" av löntagarfonder och allmänna pensionsfonden i övrigt, förstärkning av banker, investmentbolag, kreditinstitut och försäkringsbolag samt en indragning av likviditet från företagssektorn.

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i propositionen om den allmänna inriktningen av näringspolitiken. Innebörden härav är, som framgått, att 1984 års riktlinjer för industriell tillväxt och förnyelse fullföljs. Utskottet delar regeringens uppfattning att den förda politiken har varit i huvudsak framgångsrik. Näringslivet har, trots att det statliga industristödet har minskats, hittills utan svårare störningar kunnat anpassa sig till den fortsatta snabba strukturomvandlingen. En förbättrad lönsamhet och god förmåga att utnyttja avancerad teknik har därvid varit av stor betydelse. Enligt utskottets mening har såväl den allmänna ekonomiska politiken som särskilda insatser inom ramen för bl. a. utbildningspolitiken och näringspolitiken bidragit till den positiva utvecklingen. Som också sägs i propositionen återstår strukturproblem i vissa branscher, problem som är särskilt svårlösta i fall då de sammanfaller med regionala problem. Utskottet återkommer till frågan om näringspolitikens roll vid industrikriser.

De krav på uttalanden om näringspolitiken som framförs i motioner från de tre borgerliga oppositionspartierna är enligt utskottets mening svagt grundade. Gemensam för motionärerna tycks vara föreställningen att Sverige skulle sakna ett "gott näringslivsklimat". Det kan anföras en rad omständigheter som pekar i motsatt riktning. Som exempel kan nämnas att investeringsvolymen inom industrin nu ligger högre – om de immateriella investeringarna nedräknas väsentligt högre – än någon gång under den senaste tioårsperioden. Vid en helhetsbedömning torde i själva verket slutsatsen bli att företagen i Sverige har en mycket gynnsam arbetsmiljö. Några uppmärksammade utländska bedömningar under senare tid har pekat i samma riktning.

Utskottet har i sak inget att invända mot vad som sägs i motion 1986/87:N150 (m) om utbildningsväsendets betydelse för näringslivet. Något skäl för riksdagen att nu uttala sig i frågan finns emellertid inte. Kravet i samma motion på ändrade regler för utnyttjande av förnyelsefonder anser sig utskottet inte böra närmare gå in på, eftersom frågan hör till annat utskotts område. Utskottet kan emellertid inte finna några belägg för att det "ingrepp i företagets frihet att disponera över sina vinstmedel" som fonderna sägs utgöra skulle ha inneburit några större olägenheter för företagen. En liknande inställning har utskottet till önskemålet i motion 1986/87:N149 (fp) om s. k. fasta spelregler för företagen. Motionärerna ger uttryck för obchag

inför tanken att av statsmakterna fattade beslut skall kunna "kullkasta företagets investeringskalkyler". Ett uttalande av riksdagen om att så ej får ske bör inte komma i fråga.

Vad beträffar kravet i motion 1986/87:N343 (fp) på omläggning från selektiva till generella medel inom näringspolitiken konstaterar utskottet att en sådan omläggning i stor utsträckning redan har skett. I likhet med regeringen anser emellertid utskottet att selektiva medel i vissa fall ger möjligheter att uppnå avsett resultat till lägre kostnad för staten.

Beträffande kravet i motion 1986/87:N143 (c) på att näringspolitiken skall främja regional utveckling och en god miljö vill utskottet hänvisa till vad som anförs i propositionen (s. 47) om att regionalpolitiska hänsyn måste i ökad grad vägas in i sektorspolitiken på olika områden. Det sägs där också att de konkreta åtgärderna inom ramen för regeringens tiopunktsprogram för näringspolitiken avses skola utformas så att en förbättrad regional balans främjas. Ett särskilt uttalande av riksdagen i dessa frågor eller i miljöfrågorna – som griper in i flertalet samhällsområden – finner utskottet från sina utgångspunkter inte påkallat.

Vad utskottet har anfört innebär att utskottet avstyrker de här behandlade delarna av motionerna 1986/87:N434 (m), 1986/87:N150 (m), 1986/87:N343 (fp), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c).

De fyra partimotionerna 1986/87:N140, 1986/87:N151, 1986/87:N371 och 1986/87:N398 från vänsterpartiet kommunisterna ger uttryck åt en annan samhällssyn än den som ligger till grund för såväl propositionen som motionerna från övriga partier. Utskottet konstaterar att det är fråga om krav på åtgärder av en räckvidd som knappast kan inrymmas i en diskussion om näringspolitiken. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet ifrågavarande motioner, de två förstnämnda i de delar som har berörts här.

Ökat samhällsinflytande i vissa branscher

I anslutning till de sistnämnda motionerna tar utskottet upp även två partimotioner från vänsterpartiet kommunisterna som gäller förhållandena i vissa branscher. Båda motionerna föranleds i viss mån av händelser som har inträffat under senare tid.

I motion 1986/87:N367 hänvisas till tidigare krav från partiets sida på *förstatligande av läkemedelsindustrin*, som har motiverats främst med samhällsintresset av god tillgång till bra och billiga läkemedel. Enligt motionärernas mening har Fermentaaffären givit ny aktualitet åt dessa krav. Om en sådan "otrolig spekulationskarusell" kan uppstå kring Fermenta är det uppenbart, anför de, att samhället har mycket att vinna på att överföra läkemedelsindustrin i sin ägo.

Riksdagen har ett antal gånger avslagit liknande krav från vänsterpartiet kommunisterna på ett förstatligande av läkemedelsindustrin. Senast skedde detta år 1984 på förslag av utskottet (NU 1983/84:42 s. 39), som hänvisade bl. a. till att en utredning nyligen hade tillsatts för översyn av läkemedelslagstiftningen. Denna utredning, 1983 års läkemedelsutredning (S 1983:04), behandlar flera av de frågor som har förekommit i debatten om ett

förstatligande av branschen, t. ex. marknadsföringen av läkemedel och läkemedelsinformationen. Utredningen väntas avsluta sitt arbete inom kort. Det kan också nämnas att regeringen år 1984 inrättade ett branschråd för läkemedelsindustrin. Rådet skall vara ett forum för diskussion mellan företrädare för regeringen, företagen, de fackliga organisationerna och sjukvårdshuvudmännen rörande främst industripolitiska aspekter på läkemedelsbranschen.

Regeringens inställning till frågan om ett förstatligande av läkemedelsindustrin har senast kommit till uttryck i ett interpellationssvar den 11 april 1986 av industriministern, i vilket denne förklarade att frågan saknar aktualitet (RD 1985/86:114 s. 58). I svaret anfördes att samhällets insyn och kontroll på läkemedelsområdet även i fortsättningen skulle komma att ske med den typ av åtgärder som nu tillämpas. Som exempel härpå angavs bl. a. kraven på provning och registrering av läkemedel, detaljdistribution genom det statliga Apoteksbolaget och reglerna för läkemedelsinformation.

Det kan alltså konstateras att läkemedelsindustrin är föremål för en långtgående statlig kontroll beträffande såväl produkttegenskaper som prissättning, marknadsföring och distribution. Utskottet delar industriministerns uppfattning att frågan om ett förstatligande av branschen saknar aktualitet. I sammanhanget bör påpekas att Fermentaaffären knappast kan ge anledning till någon ändrad bedömning av frågan, då Fermenta AB inte är tillverkare av färdiga läkemedel. Motion 1986/87:N367 (vpk) avstyrks med hänvisning till det anförda.

Åtgärder mot *monopolism inom livsmedelsindustrin* begärs i motion 1986/87:N428 (vpk). Motiveringen till detta krav lämnas i motion 1986/87:Jo258 om livsmedelspolitiken, där en rad olika frågor inom området tas upp. Huvudtanken i sistnämnda motion är att jordbrukspolitiken måste vidgas till en heltäckande livsmedelspolitik och att hela kedjan från råvara till förädling och distribution måste samordnas planmässigt, samtidigt som "kapitalets makt över maten" måste inskränkas. Även frågor om konsumentinflytande och behovet av lokal livsmedelsproduktion tas upp. Utskottet har redan berört frågan om konsumentinflytande i samband med behandlingen av anslaget till statens pris- och kartellnämnd (SPK) för nästa budgetår (NU1986/87:23).

Som grund för det nu aktuella yrkandet i motionen anges koncentrationen till ett fåtal stora maktgrupper inom såväl produktion som distribution av livsmedel. Utvecklingen har gått mot högteknologisk produktion, stordrift och specialisering, anför det. Denna utveckling betecknas som farlig med hänsyn till beredskapen, det nationella oberoendet, sysselsättningen och de regionalpolitiska strävandena. Volvokoncernens på senare tid ökande engagemang inom livsmedelssektorn anges som ett slående exempel på koncentration och monopolisering inom branschen. "Volvo reglerar en stor del av svenska folkets matvardag."

Vid behandlingen i oktober 1986 av ett liknande motionsyrkande hänvisade utskottet (NU 1986/87:2) till att regeringen i juni 1986 hade beslutat att en särskild utredare skulle tillkallas för att ureda konkurrensförhållanden och prisbildning inom livsmedelsindustri och livsmedelshandel. Utredaren –

generaldirektör Lars Hillbom – skall redovisa sitt uppdrag senast i september 1987. Efter en genomgång av direktiven för utredningen (dir. 1986:22) fann utskottet att motionärernas önskemål till väsentlig del hade uppfyllts och att motionen därför inte gav anledning till någon särskild åtgärd. I enlighet härmed avslogs motionen av riksdagen.

Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att nu inta någon annan ståndpunkt. Det aktuella yrkandet i motion 1986/87:N428 (vpk) avstyrks.

Avreglering och regelförenkling

I propositionen (s. 67–75) lämnas en redogörelse för det pågående arbetet med avreglering och regelförenkling. En särskild arbetsgrupp inom regeringskansliet, den s. k. normgruppen, svarar för samordningen av arbetet med att förenkla den statliga normgivningen gentemot näringslivet. En rad exempel lämnas på områden där åtgärder har vidtagits eller beslutats i syfte bl. a. att skapa lättnader för företagen. Omfattande förändringar har sålunda skett i kreditmarknads- och valutaregleringen. På vissa områden där konkurrensen hittills har begränsats genom olika etableringshinder har marknadstillträdet underlättats. Detta gäller bl. a. bank- och försäkringsrörelse, yrkesmässig godstrafik, luftfart och telekommunikationer. Vidare hänvisas till arbetet med att uppnå en ökad internationell regelharmonisering inom Norden och inom EFTA-EG-området. När det gäller olika former av statlig kontroll av produkter m.m. eftersträvas system som bygger på företagens egna kontrollåtgärder. Med hänsyn särskilt till de mindre företagens situation har insatser gjorts för att förenkla statliga regler i administrativt hänseende och förbättra myndigheternas handläggningsformer, service, information m.m.

Beträffande det fortsatta förenklingsarbetet anförts att det är nödvändigt att arbeta vidare odogmatiskt längs flera parallella linjer. Som en linje anges försöksverksamheter i statlig reglering gentemot näringslivet. Det erinras om att riksdagen år 1986 (NU 1985/86:23) har bemyndigat regeringen att inom ramen för sådana verksamheter göra avsteg från vad riksdagen bestämt. En annan linje är att stävja tillkomsten av betungande nya regler. Det hänvisas till ett förslag från stat-kommunberedningen och normgruppen – i betänkan- det (Ds C 1986:14) Bättre regelekonomi – om en översyn av kungörelsen (1970:641) om begränsning i myndighets rätt att meddela föreskrifter, anvisningar eller råd. Förslaget innebär en skärpning av nuvarande krav på myndigheterna att beräkna kostnader som är förenade med genomförandet av tilltänkta regler och att i efterhand följa upp de kostnadsmässiga effekterna av sin regelgivning.

Några förslag om avreglering eller regelförenkling läggs inte fram av regeringen i den aktuella propositionen. Dock anförts, för riksdagens kännedom, att avsikten är att normgruppen på sikt skall avvecklas som ett särskilt organ. Enligt industriministerns bedömning kommer det även efter en avveckling av normgruppen att finnas ett behov av överblick och nya initiativ på området. Han avser därför att förlägga ett ansvar för dessa frågor i industridepartementets ordinarie organisation.

Utskottet tar först med anledning av några motionsyrkanden upp frågan om *principer för fortsatt avregleringsarbete*.

Moderata samlingspartiet ger i motion 1986/87:N150 uttryck för en starkt negativ syn på offentliga regleringar som riktar sig mot näringslivet. Regeringens hittillsvarande försök att åstadkomma förenklingar på området ses som helt otillräckliga. På praktiskt taget alla områden finns regler och bestämmelser som orsakar större skada än nytta, anför det. Bl. a. hänvisas till den som bilaga till långtidsutredningen 1987 publicerade rapporten *Regleringar inom bostads-, livsmedels- och transportområdena*. Av rapporten framgår, menar man, att det är konsumenterna som förlorar på regleringarna, medan däremot vissa företag och yrkesgrupper samt personalen i de kontrollerande organen kan dra fördel av dem. Motionärerna drar slutsatsen att det är nödvändigt att undanröja offentlig reglering, vilket kräver ett målmedvetet arbete.

Också i folkpartiets motion 1986/87:N149 redovisas uppfattningen att regeringen inte har bedrivit avregleringsarbetet med tillräcklig kraft. Med hänvisning bl. a. till att regleringar medför risker för att marknadsekonomins signalsystem – dvs. prisbildningen – sätts ur funktion föreslår motionärerna en forcerad avreglering på en rad områden. Som exempel kan anges pris- och importregleringar, offentliga monopol inom tjänstesektorn, regleringar inom bostadssektorn, miljöregleringar, regleringar på kredit- och kapitalmarknaderna samt olika regleringar inom transportsektorn.

En delvis avvikande uppfattning om avregleringsfrågorna redovisas av vänsterpartiet kommunisterna i motion 1986/87:N140. Motionärerna ställer sig positiva till regelförändringar som innebär förenkling och effektivisering. De understryker emellertid samtidigt att arbetet inte får leda till att produktkontroll och miljökrav urholkas eller till att det sker en anpassning nedåt – öppen eller förtäckt – till utländska standarder. Också i centerpartiets motion 1986/87:N143 framförs – utan något särskilt yrkande – uppfattningen att den pågående internationella harmoniseringen bör bedrivas på ett sådant sätt att berättigade miljö- och säkerhetskrav inte åsidosätts.

Utskottet anser det värdefullt att regeringen i den aktuella propositionen har lämnat en bred översikt av det pågående arbetet med regelförenkling gentemot näringslivet. Vad som anförts ger inte anledning till någon erinran eller några kommentarer från utskottets sida. Som framgår av översikten gäller det förenklingsåtgärder på en rad olika områden, av vilka flertalet ligger utanför den egentliga näringspolitiken. Det kan också konstateras att åtgärderna i stor utsträckning är inriktade på att åstadkomma lättnader för de mindre företagen.

Enligt utskottets uppfattning bör inte de tre motioner i vilka frågor om principerna för avregleringsarbetet har tagits upp föranleda något initiativ av riksdagen. Kraven i motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp) på en vittgående avreglering inom en rad samhällssektorer – av vilka flertalet inte hör till utskottets beredningsområde – anser sig utskottet inte kunna ta upp till sakdiskussion. Det som sägs i motion 1986/87:N140 (vpk) om att regelförenklingen inte får leda till att miljö- och säkerhetskrav urholkas finner utskottet närmast självklart. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att arbetet inom bl. a. normgruppen skall bedrivas utan att inkräkta på de

grundläggande mål i fråga om säkerhet, hälsa, god miljö, jämn fördelning etc. som har motiverat att det allmänna har gått in med reglerande åtgärder. Som i annat sammanhang har framhållits från regeringens sida (skr. 1985/86:165 s. 13) finns det ingen principiell motsättning mellan regelförenklingsarbete och de olika samhällsmål som ligger till grund för reglerna. De avvägningssproblem som kan uppstå får lösas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de tre nämnda motionerna i de delar som har berörts här.

En särskild aspekt på regelförenklingsarbetet, nämligen *reglerna vid start av företag*, tas upp i två motioner. I motion 1986/87:N434 (m) hänvisas till den av riksrevisionsverket (RRV) år 1986 på regeringens uppdrag utarbetade rapporten Samordnat myndighetsagerande, en studie av regler m. m. vid start av företag. I denna rapport konstateras att de regler och registreringsförfaranden m. m. som aktualiseras i samband med start av företag inbegriper flera olika typer av samordningsproblem. En övergripande slutsats i rapporten är att grunden till dessa problem till stor del ligger i nuvarande sektorisering av lagstiftning och myndighetsorganisation. Motionärerna tar rapporten till utgångspunkt för kritik mot gällande regleringar på området. Trots att regeringen talar mycket om vikten av att nyföretagandet stimuleras har inte en blivande företagare möjligheter att snabbt klara sina förhållanden med olika myndigheter, säger motionärerna. De anser att RRV:s rapport ger anledning att anta att det även på andra håll finns gott om lagar och bestämmelser som inte är ändamålsenliga. Regeringen bör ta initiativ till liknande granskningar av andra områden, anför det.

I motion 1986/87:N368 (fp) pekas särskilt på invandrarnas svårigheter vid start av företag. En grundlig översyn bör därför göras av regelsystemet, varvid hänsyn bör tas till såväl invandrapolitiska som näringspolitiska aspekter.

RRV har inte lagt fram några konkreta förslag till åtgärder med syfte att underlätta start av företag. Av propositionen (s. 73) framgår emellertid att åtskilliga av de frågor som RRV har aktualiserat torde komma att uppmärksammas i det fortsatta arbetet med regelförenkling.

Med hänsyn härtill anser inte utskottet att vad som anförts i motionerna 1986/87:N434 (m) och 1986/87:N368 (fp) ger anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Utskottet noterar att RRV särskilt har uppmärksammat behovet av regelförenkling inom branscher, t. ex. hotell- och restaurangbranschen, med ett stort inslag av invandrare. De två motionerna avstyrks såvitt här är i fråga.

Frågor om organisationen av avregleringsarbetet tas upp i två motioner. I den nyssnämnda motionen 1986/87:N149 (fp) hävdas att *normgruppens* handlingsförmåga hittills har begränsats av att gruppen endast får ägna sig åt en teknisk-juridisk granskning av existerande lagstiftning. Normgruppen bör därför, anför det, tillåtas att mera förutsättningslöst granska såväl existerande som föreslagna regler. Vidare anser motionärerna – i motsättning till vad som sägs i propositionen – att gruppen bör permanentas och att representanter för näringslivet bör ingå i gruppen. Huvuduppgiften för gruppen bör vara att fortlopande följa hur myndigheterna utnyttjar sina normgivningsfullmak-

ter och vid behov ingripa om en myndighet föreslår föreskrifter eller ställer krav för vilka kostnaderna överstiger den samhällsekonomiska nyttan.

Utskottet ställer sig avvisande till dessa förslag. Som utskottet anförde vid sin behandling av ett liknande motionsyrkande år 1986 (NU 1985/86:23 s. 11) bör det inte komma i fråga att ett organ som normgruppen ges rätten att överpröva av statsmakterna beslutade mål för olika regleringar. Utskottet anser vidare, i likhet med regeringen, att strävandena efter regelförenkling utgör ett naturligt inslag i det ordinarie arbetet inom regeringskansliet och berörda myndigheter. Med hänsyn härtill ser utskottet inget behov av att normgruppen permanentas så som föreslås i motionen. Utskottet vill också peka på att RRV enligt det tidigare lämnade förslaget till ny begränsningsförrättning avses få en utvidgad roll som tillsynsmyndighet för normgivningen inom statsförvaltningen. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1986/87:N149 (fp) i denna del.

En *parlamentarisk delegation* med uppgift att följa avregleringsarbetet föreslås i motion 1986/87:N143 (c). En sådan "parlamentarisk återförsäkring" betecknas av motionärerna som angelägen med hänvisning till att regeringen enligt deras mening inte har drivit avregleringsarbetet med tillräcklig kraft.

Utskottet kan inte biträda förslaget om inrättande av en parlamentarisk delegation. Det saknas enligt utskottets mening motiv för ett sådant organ. Gällande fördelning av befogenheter och ansvar mellan riksdagen och regeringen bör kunna tillämpas även på det här aktuella området. Motionsyrkandet avstyrks.

Näringspolitikens roll vid industrikriser

I ett särskilt avsnitt i propositionen (s. 78–86) redovisar industriministern sin syn på frågan om hanteringen av större industrikriser. Utgångspunkten för resonemanget är att olönsamma verksamheter måste kunna läggas ned för att resurser skall kunna föras över till växande sektorer. Vägledande för regeringens politik på området har varit att stödet till krisföretag skall begränsas så långt möjligt. Denna mycket restriktiva inställning bör gälla även i fortsättningen, anför det. De statliga åtgärderna bör i stället inriktas på att minska effekterna av strukturomvandlingen för de anställda och för orten. Lokala sysselsättningskriser bör i normalfallet hanteras inom ramen för befintliga näringspolitiska, regionalpolitiska eller arbetsmarknadspolitiska program. Det betonas att näringslivet har ett ansvar för att aktivt medverka till lösningen av krisfall. Vid stora och allvarliga krisfall – varvsnedläggningarna i Uddevalla och Malmö nämns som exempel – bör också speciella regionutvecklande och sysselsättningsskapande åtgärder kunna sättas in.

Vad som anförts i detta avsnitt i propositionen har gett anledning till två motionsyrkanden. I motion 1986/87:N143 (c) begärs ett uttalande av riksdagen av innebörd att en nödvändig fortsatt strukturomvandling inom basnäringarna måste ske på ett sådant sätt att hänsyn tas till hur skilda regioner tidigare har drabbats. Motionärerna torde syfta i första hand på

krisen inom gruvindustrin och järn- och stålindustrin i Bergslagen, där man sedan 1970-talet har haft en serie företagsnedläggningar och kraftigt minskande sysselsättning i berörda branscher. I sammanhanget kan nämnas att utskottet under våren har haft anledning att särskilt uppmärksamma problemen i Bergslagen i samband med behandlingen av frågor om SSAB Svenskt Stål AB (NU 1986/87:22) och mineralpolitiken (NU 1986/87:32).

En i grunden kritisk inställning till regeringens krisstödspolitik kommer till uttryck i vänsterpartiet kommunisternas motion 1986/87:N140. Politiken har haft två avgörande svagheter, anføres det. För det första har man ofta varit alltför snabb att inrikta den på utveckling och förnyelse av befintlig kompetens. För det andra har politiken varit kortsiktig och präglad av bristande planering inför strukturerkriser som borde ha kunnat förutses. Huvudprincipen skall vara, menar motionärerna, att nedläggning av verksamheter skall få ske endast sedan ersättningsarbeten har skapats.

Utskottet anser det värdefullt att regeringen nu har gett en samlad redovisning av sin syn på hanteringen av industrikriser. Som anføres i propositionen bör det enligt utskottets mening finnas utvecklade principer på området för att företagen, de anställda och andra intressenter skall ha klara spelregler och rimliga förväntningar på statliga insatser.

Det är viktigt att det slås fast att en avveckling av olönsamma verksamheter är en ofrånkomlig del av näringslivets förnyelse och att staten skall sträva efter att underlätta denna process inom ramen för en allmän politik för full sysselsättning. Utskottet kan ansluta sig till vad som anføres härom i propositionen.

De synpunkter som redovisas i motion 1986/87:N143 (c) synes inte stå i principiell motsättning till regeringens och utskottets uppfattning. Utskottet kan sålunda i och för sig instämma i vad som anføres i motionen om att man i krisstödspolitiken bör ta hänsyn till effekter av tidigare kriser inom resp. region. Att Bergslagen härvidlag har drabbats särskilt hårt är uppenbart, vilket också har utgjort bakgrunden till de insatser av skilda slag som har gjorts för denna region bl. a. inom ramen för det särskilda Bergslagsprogrammet (jfr prop. 1986/87:100 bil. 14 s. 30 f.). Dessa insatser har, helt i överensstämmelse med tankegångarna i den nu aktuella propositionen, inriktats på att höja kompetensnivån inom Bergslagens näringsliv och främja ny verksamhet, bl. a. genom forskning och utveckling, utbildning och teknikspridning. Utskottet ser alltså inget behov av något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionen, som avstyrks i berörd del.

Den huvudprincip för hantering av industrikriser som föreslås i motion 1986/87:N140 (vpk), nämligen att en verksamhet får läggas ned först då ersättningsarbete har skapats, kan utskottet inte ställa sig bakom. Ett grundläggande problem i sammanhanget är att nödvändigheten av en omstrukturering oftast inte blir uppenbar för berörda intressenter förrän krisen är ett faktum. Motionen avstyrks i ifrågavarande del.

Kommunal näringspolitik

I moderata samlingspartiets motion 1986/87:N150 sägs att några kommuner under de senaste åren har bedrivit en egen näringspolitik genom subventio-

ner och stöd till olönsamma företag. Motionärerna anser att detta är en felaktig väg, som ofta innebär ett överskridande av den kommunala kompetensen. Kommunerna bör i stället arbeta för att främja ett gott näringslivsklimat. Exempelvis skulle tillväxten inom servicesektorn kunna gynnas genom ökad användning av entreprenörer i den kommunala verksamheten. Det är också viktigt, menar man, att kommunerna främjar en god infrastruktur kring företagen och deras anställda.

Frågor om den kommunala näringspolitiken berörs i förbigående i propositionen (s. 155 f.) i samband med en diskussion av frågan om de regionala utvecklingsfondernas insatser för nyetablering av företag. Det är positivt, anför det, att många kommuner har upprättat näringslivsprogram eller på annat sätt har tagit initiativ för att allmänt främja det lokala näringslivet. I sammanhanget erinras om att stat-kommunberedningen nyligen i betänkandet (Ds C 1986:16) Kommunal näringslivspolitik har behandlat frågor om kommunernas insatser på området.

I nämnda betänkande slås fast att staten liksom nu måste ha det övergripande ansvaret för näringslivet och att medverkan till en från samhällssynpunkt lämplig lokalisering av näringslivet skall väsentligen vara en statlig angelägenhet. När det gäller frågan om förändringar av den kommunala kompetensen dras i betänkandet den slutsatsen att nuvarande regler och rättspraxis innebär en lämplig avgränsning. Den ger kommunerna möjlighet att göra betydande lokala näringslivsinsatser samtidigt som det finns gränser som förhindrar alltför omfattande åtaganden.

Företrädarna för moderata samlingspartiet och folkpartiet i den till beredningen knutna parlamentarikergruppen har i en reservation redovisat en allmän syn på kommunernas näringspolitiska uppgifter som nära överensstämmer med vad som anförts i den nyssnämnda motionen. Reservanternas hävdar bl. a. att frågorna om utvidgning av kretsen av besvärberättigade och om en förstärkt ställning för de kommunala revisorerna borde tas upp redan nu utan att den pågående kommunallagsöversynen avvaktas. Reservanternas anser också att kommunal verksamhet i bolagsform skall omprövas årligen med hänvisning till att "kommuner år efter år kan bedriva kompetensöverskridande verksamhet i bolag skyddade från insyn av aktiebolagslagen".

Utskottet konstaterar att nuvarande regler för den kommunala kompetensen ger kommunerna ett visst utrymme för näringspolitiska insatser. De synpunkter som förs fram i motion 1986/87:N150 (m) och som väsentligen gäller frågor inom andra utskotts områden avstår utskottet från att närmare kommentera. Motionärernas begäran om ett uttalande av riksdagen om kommunal näringspolitik kan utskottet inte biträda. Motionen avstyrks såvitt här är i fråga.

Internationella investeringar

Svenska företags investeringar i utlandet

I propositionen (s. 87 f.) lämnas vissa allmänna synpunkter på den fortgående internationaliseringen av det svenska näringslivet. Denna process är, anför det, förenad med såväl fördelar som nackdelar, vilket ställer

näringspolitiken inför olika avvägningsproblem. I sammanhanget pekas bl. a. på att ett litet antal svenska företag, varav flertalet är höginternationiserade, svarar för en mycket stor del av de svenska investeringarna utomlands. Det finns en risk, anför det, för att företagens verksamhet i Sverige kan komma att inta en perifer position i förhållande till verksamheten utomlands.

Vidare redogörs för arbetet inom direktinvesteringskommittén (DIRK), som år 1983 publicerade sitt betänkande (SOU 1983:17) Näringspolitiska effekter av internationella investeringar. Mot bakgrund av riskerna med en tyngdpunktsförskjutning till utlandet hos stora svenska företag ansåg DIRK att samhället borde ha ett starkt intresse av att kunna följa och vid behov påverka utvecklingen av företagens utlandsetableringar. I syfte att möjliggöra detta föreslog DIRK dels uppbyggande av ett analys- och statistiksystem rörande direktinvesteringarnas utveckling och effekter, dels införande av ett system för överläggningar mellan staten och vart och ett av de ur näringspolitisk synvinkel väsentligaste företagen. Dessa överläggningar skulle gälla främst utlandsinvesteringarna som ett led i företagens övergripande strategival.

I propositionen aviseras åtgärder från regeringens sida för att, i enlighet med DIRK:s förslag, få till stånd såväl en löpande statistik över de berörda företagens verksamhet inom och utom landet som återkommande kartläggningar, förslagsvis vart tredje år. Vidare framgår att industriministern avser att ta initiativ till kontakter med vissa av de större företagen i frågor som rör bl. a. utlandsinvesteringar och internationalisering. Berörda centrala fackliga organisationer kommer att på lämpligt sätt ges möjlighet att lämna synpunkter på och få insyn i den problematik som behandlas i dessa kontakter med företagen.

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen sålunda har anförts om svenska företags investeringar i utlandet.

Utskottet tar först upp en motion från allmänna motionstiden år 1986, 1985/86:N282 (s), i vilken begärs förslag från regeringen grundade på DIRK:s betänkande. Som framgått har denna begäran nu blivit tillgodosedd, varför motionen avstyrks.

Det här aktuella avsnittet i propositionen har föranlett viss kritik i folkpartiets motion 1986/87:N149. Där anfördes att de aviserade överläggningarna med de stora svenska företagen inte skulle fylla något syfte. Beträffande det planerade analys- och statistiksystemet sägs att statistik över svenska företags utlandsinvesteringar har samlats in av Industriens utredningsinstitut (IUI) sedan år 1965 och att en uppdatering av detta material pågår. – Enligt vad utskottet har inhämtat väntas IUI:s nya undersökning, som bygger på uppgifter från företagen för år 1986, bli publicerad i slutet av år 1987.

I motion 1986/87:N427 (vpk) från allmänna motionstiden i år kommer en helt annan syn på direktinvesteringarna till uttryck. Det föreslås ett åtgärdsprogram för att motverka "transnationaliseringen". Motiveringen återfinns i motion 1986/87:Fi607, som gäller Sveriges ekonomiska beroende av utlandet. Där redovisas en starkt restriktiv inställning till transnationella företag och till direktinvesteringar över huvud taget. Beträffande svenska företags investeringar i utlandet föreslås bl. a. en skärpning av valutaregle-

ringen. Vektorätt borde införas för de berörda löntagarkollektiven. Vidare föreslås att utflyttning av koncernledning i svenska företag och deras forsknings- och utvecklingsverksamhet motverkas och om nödvändigt förbjuds genom lagstiftning. Det bör påpekas att de delar av detta åtgärdsprogram som gäller valutaregleringen behandlas av finansutskottet.

Utskottet ansluter sig till vad som i propositionen anförs om svenska företags investeringar utomlands. Såvitt kan bedömas har dessa investeringar hittills haft övervägande positiva effekter för den ekonomiska utvecklingen i Sverige. De snabbt ökande utlandsinvesteringarna ger emellertid anledning till skärpt vaksamhet på området. De åtgärder som nu aviseras på grundval av DIRK:s förslag finner utskottet välmotiverade.

Av det sagda följer att utskottet inte kan godta den negativa syn på värdet av överläggningar med storföretagen som kommer till uttryck i motion 1986/87:N149 (fp). Beträffande vad som sägs i samma motion om att det planerade statistiksystemet skulle innebära en onödig dubblering av IUI:s undersökningar vill utskottet framhålla att dessa görs med flera års intervall; den senaste avser år 1978. Det statliga systemet avses däremot bli baserat bl. a. på statistiska centralbyråns löpande insamling av uppgifter från företagen. Utskottet finner det uppenbart att ett sådant system ger bättre möjligheter till den kontinuerliga bevakning av utvecklingen på området som utskottet finner önskvärd.

Av vad som anförts följer också att utskottet inte kan godta kravet i motion 1986/87:N427 (vpk) på en generellt restriktiv politik gentemot svenska företags direktinvesteringar utomlands. Motionen i denna del avstyrks sålunda.

Utländska företagsförvärv m. m. i Sverige

I propositionen (s. 94 f.) lämnas vissa uppgifter om den utlandsägda företagssektorn i Sverige, som svarar för ca 8 % av den totala sysselsättningen inom näringslivet. Denna sektor har ökat under de senaste årtiondena. Under 1980-talet har företag från de nordiska länderna dominerat som förvärvare, varvid förvärven i stor utsträckning har inriktats på tillverkande företag inom "mogna" branscher som står inför strukturförändringar.

Härefter redogörs för gällande bestämmelser om *utländska företagsförvärv i Sverige*. Enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. (företagsförvärvslagen) får utländska medborgare, utländska juridiska personer samt vissa svenska rättssubjekt (kontrollsubjekt) inte utan tillstånd förvärva aktier i svenska aktiebolag, om förvärvet innebär att kontrollsubjektets innehav i det förvärvade bolagets aktiekapital/röstetal kommer att överstiga vissa gränser (10, 20, 40 eller 50 %). Kravet på tillstånd gäller också vid förvärv av rörelse, delar av rörelse och andelar i handelsbolag. Enligt lagen skall tillstånd meddelas om det inte strider mot något väsentligt allmänt intresse. Tillståndsfrågorna handläggs av länsstyrelsen eller, i frågor om vissa viktigare ärenden, av regeringen. Det bör anmärkas att tillstånd enligt gällande praxis inte behövs i samband med nyetableringar.

I propositionen erinras vidare om motiven för företagsförvärvslagen. Trots de positiva effekter som utländska företagsetableringar kan medföra för det

svenska näringslivet har det ansetts att förvärven också i vissa fall vållar problem. Genom att det förvärvade företaget underordnas det utländska företags strategi uppstår risk för olika former av beroende och minskande möjligheter till insyn från svenska myndigheters och organisationers sida.

En utförlig redovisning lämnas (s. 97-99) för handläggningen på rege- ringsnivå av ärenden om företagsförvärv. Det första steget är insamling av information om det förvärvade företaget i syfte att identifiera eventuella skyddsvärda intressen av t. ex. industripolitisk, regionalpolitisk eller bered- skapspolitisk natur. I nästa steg görs en bedömning av effekterna av förvärvet och riskerna för att något skyddsintresse kommer att trädas för när. I de fall då det bedöms att riskerna är så stora att förvärvet strider mot väsentligt allmänt intresse enligt lagen kan det förvärvande företaget enligt praxis göra frivilliga åtaganden för att minska eller undanröja riskerna och därigenom möjliggöra bifall till en ansökan om förvärv. Sådana åtaganden kan innebära t. ex. att verksamheten inom det förvärvade företaget kommer att utvecklas genom investeringar eller få en självständighet i olika hänseenden. Det förekommer också åtaganden rörande den finansiella uppläggnings av ett förvärv. I propositionen nämns att åtaganden av olika slag hittills har förekommit i samband med ca 45 ansökningar om förvärvstillstånd. En särskild utredare - generaldirektör Sten Niklasson - har tillkallats med uppdrag att bedöma bl. a. om utvecklingen i de förvärvade företagen har varit i överensstämmelse med de åtaganden som de utländska företagen har gjort vid förvärven (dir. 1986:28).

Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad som sålunda anförts om grunderna vid tillämpningen av företagsförvärvslagen.

I motioner från moderata samlingspartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna redovisas resp. partis allmänna inställning till frågor om utländska förvärv av svenska företag och till behovet av regleringar på området. Utskottet behandlar dessa synpunkter i anslutning till den föregående redovisningen för nuvarande tillämpning av företagsförvärvslagen. Utskottet återkommer till frågan om vissa ändringar i lagstiftningen med anledning av förslag härom i propositionen.

Företagsförvärvslagen är uttryck för en förlegad syn på utländska investe- ringar i Sverige, hävdas det i motion 1986/87:N150 (m). Svenska företag är verksamma, ofta genom dotterbolag, i praktiskt taget alla länder. För utländska företag som vill investera i det svenska näringslivet finns det emellertid alltför besvärande hinder i form av lagar, byråkratiska rutiner och politiska påtryckningar, anför det.

När nu Sverige försöker anpassa sig till reglerna för den gemensamma inre marknaden inom EG kommer det att bli nödvändigt att avskaffa praktiskt taget alla hinder för utländska företagsförvärv, menar motionärerna. Rege- ringen bör därför snarast låta utreda hur nuvarande hinder för utländskt ägande av svenska företag skall avvecklas, anför det.

En liknande uppfattning redovisas i motion 1986/87:N149 (fp). Den svenska lagstiftningen uppfattas utomlands som diskriminerande och protek- tionistisk, hävdar motionärerna. Vidare anser de att den nuvarande lagen tillämpas alltför restriktivt och att möjligheterna att hindra företagsförvärv borde tillgripas endast då säkerhets- och beredskapspolitiska intressen står på spel.

I motion 1986/87:N427 (vpk) begärs däremot en mer restriktiv linje när det gäller tillstånd till utländska företagsförvärv i enlighet med motionärernas allmänt avvisande inställning till "transnationaliseringen" av näringslivet.

Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om tillämpningen av företagsförvärvslagen. Enligt utskottets uppfattning innebär gällande reglering av utländska företagsförvärv i Sverige en i stort sett rimlig balans mellan de motstridande intressen det här är fråga om. Den pågående analysen av bl. a. resultatet av hittills gjorda åtaganden av utländska företag i samband med förvärvstillstånd får ge underlag för närmare överväganden om ändamålsenlighet av nuvarande praxis.

Av vad som anförts följer att utskottet inte kan biträda kravet i motion 1986/87:N150 (m) på en avveckling av företagsförvärvslagen och inte heller kravet i motion 1986/87:N149 (fp) på en liberalare tillämpning av lagen. Det förtjänar att påpekas att det i samtliga hittills prövade fall har visat sig möjligt att lämna tillstånd till förvärv. Den i förstnämnda motion berörda frågan om förenligheten av lagen med strävandena efter en anpassning till reglerna för EG:s inre marknad får tas upp i annat sammanhang. De två motionsyrkandena avstyrks alltså.

Utskottet avstyrker även motion 1986/87:N427 (vpk) i berörd del. Den politik på området som motionärerna förespråkar skulle enligt utskottets mening få starkt negativa effekter för det svenska näringslivet.

I propositionen föreslås vissa *ändringar i företagsförvärvslagen m. m.* i syfte att minska antalet förvärvsärenden samt åstadkomma enklare rutiner för behandlingen av ärendena och därmed också kortare handläggningstider. Förslagen, som grundas på en rapport av en arbetsgrupp inom industridepartementet, utvecklas närmare i en bilaga till propositionen. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

De föreslagna ändringarna i lagen innebär i huvudsak att utländska förvärv av mindre svenska företag helt undantas från den nu gällande tillståndsplikten. Tillstånd skall i fortsättningen krävas endast för förvärv av företag med fler än tio anställda och med nettotillgångar som överstiger det aktuella värdet av 100 basbelopp, dvs. för närvarande ca 2,4 milj. kr. I sammanhanget anmäls att reglerna för handläggning av ärenden enligt företagsförvärvslagen nyligen har ändrats så att regeringen numera direkt prövar ärenden som avser företag med fler än 500 anställda. Tidigare gällde det att alla ärenden först skulle beredas hos länsstyrelsen. Också denna förändring är ägnad att förkorta handläggningstiderna, anförs det.

I övrigt föreslås vissa ändringar i företagsförvärvslagen av mera teknisk natur. Sålunda görs ett förtydligande av att lagens kontrollsystem inte skall omfatta nyetableringar, vilket helt överensstämmer med praxis. I enlighet härmed föreslås en ändring av lagtexten varav följer att kravet på tillstånd inte skall gälla teckning av aktier i samband med stiftandet av ett aktiebolag eller förvärv av aktier i s. k. skrivbordsbolag.

Vidare föreslås vissa ändringar av reglerna för s. k. inomkoncernstransaktioner. För närvarande krävs det i praktiken inte tillstånd för förvärv av aktier om förvärvaren är ett svenskt bolag inom koncernen. Det föreslås att detta skall uttryckligen framgå av lagtexten. Om förvärvaren är ett utländskt

bolag inom koncernen skall det däremot krävas tillstånd, såsom fallet har varit efter en lagändring av denna innebörd år 1984 (NU 1983/84:36). I likhet med vad som gäller vid aktieförvärv inom en koncern, då aktierna förvärfas av ett svenskt bolag, föreslås nu i propositionen att förvärv inom en koncern av andelar i handelsbolag eller rörelser eller delar av rörelser skall kunna ske utan förvärvstillstånd. Även fast egendom skall enligt förslaget kunna förvärfas inom en koncern utan tillstånd, vilket förutsätter en ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.

Några motionsyrkanden som gäller utformningen av lagförslagen har inte väckts. Av motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp) framgår att förslagen inte tillgodoser motionärernas önskemål om en avreglering på området. Något yrkande framförs dock inte.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion 1986/87:N427 att de anställdas godkännande skall krävas för avyttring av ett svenskt företag till utländsk köpare. Vad motionärerna synes avse är att en bestämmelse av angiven innebörd skall tas in i företagsförvärvslagen.

Utskottet tar först upp kravet i sistnämnda motion på en lagändring innebärande vetorätt för de anställda. Enligt gällande bestämmelser skall arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till det företag förvärvsärendet gäller ges tillfälle att yttra sig. I de fall då förvärvstillstånd krävs kommer därmed de anställdas synpunkter på de förhållanden som regleras av företagsförvärvslagen att vägas in vid regeringens bedömning. I många fall torde det också bli aktuellt med förhandlingar eller information enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkandet i nämnda motion.

Regeringens förslag om en viss liberalisering av den nuvarande lagstiftningen kan utskottet i huvudsak biträda. Utskottet har emellertid vid beredningen av ärendet funnit att de föreslagna ändrade reglerna för inomkoncernstransaktioner skulle kunna få verkningar som strider mot lagstiftningens syfte. Med hänsyn härtill föreslår utskottet en justering av lagförslaget så att inomkoncernstransaktioner avseende andra tillgångar än aktier alltjämt skall vara tillståndspliktiga. Som konsekvens härav bortfaller behovet av de i propositionen föreslagna ändringarna i lagen om utländska förvärv av fast egendom m. m.

I anslutning till förslaget om ändringar i företagsförvärvslagen m. m. föreslår regeringen en viss skärpning av bestämmelserna om *tillverkning av krigsmateriel*. Sålunda föreslås en ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. av innebörd främst att tillstånd att tillverka krigsmateriel skall få meddelas svenskt aktiebolag endast om bolaget har utlänningsförbehåll i sin bolagsordning. Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag på denna punkt.

I propositionen behandlas också frågor om *utländska portföljinvesteringar*, dvs. förvärv av aktier i svenska börsregistrerade aktiebolag. Det erinras om att en kontroll av det utländska inflytandet i svenska bolag – vid sidan av kontrollen enligt företagsförvärvslagen – finns också genom systemet med

utlänningsförbehåll. Genom förbehåll i bolagsordningen kan sålunda föreskrivas att utländska rättssubjekt m.fl. endast får förvärva viss del av aktierna i bolaget, vid varje tidpunkt motsvarande mindre än 40 % av aktiekapitalet och 20 % av rösterna. För ändring av utlänningsförbehåll krävs tillstånd enligt företagsförvärvslagen.

I propositionen konstateras att kontrollsystemet enligt nämnda lag omfattar även bolag som saknar utlänningsförbehåll. Det krävs sålunda alltid tillstånd för förvärv som innebär att ett och samma utländska rättssubjekt förvärvar mer än 10 % av aktierna eller rösterna i ett svenskt bolag. Kontrollsystemet omfattar emellertid inte utländska förvärv av mindre aktieposter i bolag som saknar utlänningsförbehåll, även om det sammanlagda utländska aktieinnehavet i bolaget skulle vara mycket betydande. Det konstateras också att åtskilliga svenska storföretag saknar utlänningsförbehåll och att den utländska ägarandelen i flera av dessa är hög.

Mot bakgrund av angivna förhållanden uttalade sig riksdagen år 1983 (FiU 1983/84:1) för att ett bättre skydd skulle skapas mot utländskt inflytande i svenska företag. En arbetsgrupp inom industridepartementet har nu i rapporten (Ds I 1985:7) Utländskt inflytande i svenska företag föreslagit att en ny lag införs som syftar till kontroll av utländska köp av svenska börsregistrerade aktier i bolag som saknar utlänningsförbehåll. Sådana köp skulle enligt förslaget i regel vara tillståndspliktiga när den utländska andelen i det aktuella bolaget överstiger 40 % av aktiekapitalet och 20 % av röstetalet. Enligt förslaget skulle Värdepapperscentralen VPC AB bevaka när dessa gränser har passerats.

I propositionen görs den bedömningen att det finns behov av gränser för det utländska inflytandet i svenska börsföretag. Det har emellertid vid beredningen framkommit att det skulle uppkomma betydande tekniska problem om det föreslagna kontrollsystemet infördes nu. Skälet härtill är främst att VPC ännu saknar möjligheter att svara för den erforderliga rapporteringen. Därav dras slutsatsen att frågan måste utredas ytterligare. Regeringen avser att under denna utredningstid noggrant följa utvecklingen av det utländska ägandet i de berörda företagen.

Vad som sålunda anförs i propositionen har inte föranlett någon direkt kommentar i motionerna. Frågan berörs dock i motion 1986/87:N140 (vpk), där en begränsning av det utländska ägandet av företag i Sverige till högst 10 % av ägarandel och röstvärde föreslås. I sammanhanget tar utskottet också upp ett yrkande i folkpartiets motion 1986/87:N344 om aktiemarknaden. Där föreslås att utländska medborgare skall fritt få förvärva aktier i svenska aktiebolag. Nuvarande restriktioner leder till en cementering av ägarstrukturen som är ogynnsam för småsparare och även från allmän samhällssynpunkt, säger motionärerna. De anser också att det skulle vara positivt om de svenska företagen fick ett ökat inslag av utländsk kompetens.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det kan behövas en kontroll av det utländska ägandet i svenska aktiebolag som saknar utlänningsförbehåll. Som framgått har riksdagen redan uttalat sig härför. Utskottet kan alltså inte biträda yrkandet i motion 1986/87:N344 (fp) om en avveckling av nuvarande restriktioner. Inte heller vill utskottet ställa sig bakom det motsatta kravet i motion 1986/87:N140 (vpk) på en generell begränsning av det utländska

ägandet till 10 %. Enligt utskottets mening är de riktlinjer för ägande och röstetal som har föreslagits av arbetsgruppen inom industridepartementet väl avvägda.

Utskottet anser sålunda att resultatet av det fortsatta utredningsarbetet om utländska portföljinvesteringar bör avvaktas. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i frågan. Med hänvisning till vad som sagts avstyrker utskottet de två nämnda motionerna.

Teknisk forskning och utveckling

Teknikpolitiken

Teknikpolitik används i propositionen (s. 104) som samlande beteckning på insatser inom det tekniska området som syftar till att skapa resurser och möjligheter för förverkligande av övergripande politiska mål. Huvuddelen av teknikpolitiken har näringspolitisk inriktning och ingår således i industriministerns ansvarsområde.

I propositionen förs en allmän diskussion om kraven på *teknikpolitiken*. Den måste ha den flexibilitet som krävs för genomförande av stora nationella program och projekt av den typ som Tele-X-projektet, det nationella mikroelektronikprogrammet och det nu aktuella informationsteknologiprogrammet representerar. Samtidigt fordras resurser för att långsiktigt bygga upp kompetens inom områden som sakta men säkert växer i betydelse, som t. ex. verkstadsteknik och bioteknik. Vidare måste teknikpolitiken tillgodose krav på både bredd och specialisering. Denna ambition ställer utbildnings- och forskningssystemen inför avvägningsproblem, påpekas det, särskilt som de kommersiella krafterna ofta verkar för koncentration mot vissa teknikområden.

I den aktuella propositionen läggs fram förslag om bl. a. ett nationellt program för informationsteknologiområdet och om ändrad inriktning av Industrifondens verksamhet. En redovisning lämnas för sammanhangets skull också av det förslag till nytt treårsprogram för styrelsen för teknisk utveckling (STU) som regeringen har lagt fram i proposition 1986/87:80 om forskning. Vidare erinras om de förslag om stöd till teknisk infrastruktur – patentverksamhet, provning, standardisering m. m. – som regeringen har lagt fram i budgetpropositionen och som riksdagen redan har behandlat.

Vad som i propositionen anförts om teknikpolitiken har föranlett endast ett fåtal yrkanden eller kommentarer i motionerna. I centerpartiets motion 1986/87:N143 sägs att samhällets satsningar måste inriktas på att tillgodose de små och medelstora företagens behov. Motionärerna anser samtidigt att sådana områden skall prioriteras som syftar till en långsiktig utveckling av branscher som kan ge både en ökande kompetens och en bättre internationell konkurrenskraft. Som exempel anförts rymdverksamheten.

En mera grundläggande kritik mot regeringens syn på teknikpolitiken förs fram i vänsterpartiet kommunisternas motion 1986/87:N140. Där sägs att nuvarande utveckling inom teknologin tenderar att få verkningar på arbetsprocesser och arbetsorganisation som är till de arbetandes nackdel. Den nuvarande politiken på den tekniska forskningens och utvecklingens

områden är alltför anpassad till de stora företagens behov, menar motionärerna. De kräver därför en självständigare teknikpolitik, inriktad på att främja olika sociala mål, såsom utveckling av det mänskliga arbetet, ökad jämlikhet och regional utjämning.

Utskottet har intet att erinra mot det allmänna resonemang om teknikpolitiken som förs i propositionen. Konkreta avvägningsproblem av det slag som där antyds uppkommer vid ställningstagandet till frågor om tilldelning av resurser till olika verksamheter inom området. Utskottet återkommer till några sådana frågor.

Kravet i motion 1986/87:N143 (c) på ett uttalande av riksdagen om att samhällets stöd till teknisk utbildning, forskning och utveckling skall inriktas mot att tillgodose de små och medelstora företagens behov finner utskottet inte befogat. Under senare år har stödet i stor utsträckning givits en sådan inriktning, och motionärerna har inte påvisat några brister härvidlag. Motionen avstyrks i berörd del.

De synpunkter på teknikpolitiken som framförs i motion 1986/87:N140 (vpk) är enligt utskottets mening av så allmän natur att de knappast kan utgöra underlag för ett uttalande av riksdagen. Utskottet avstyrker därför motionen i ifrågavarande del.

I detta sammanhang behandlar utskottet även motion 1986/87:N425 (vpk), i vilken begärs ett svenskt program för *utveckling av alternativ högteknologi*. Motiveringen finns i motion 1986/87:U542, som behandlar frågor om det svenska teknikberoendet av Förenta Staterna. Detta beroende kan endast brytas genom en politik för utveckling av alternativ teknologi inom landet eller tillsammans med andra länder, menar motionärerna.

Ett liknande motionsyrkande från vänsterpartiet kommunisterna behandlades av utskottet hösten 1986 (NU 1986/87:9). Utskottet betecknade det därvid som otillfredsställande att svenska företag i stor utsträckning är hänvisade till utländska, särskilt amerikanska, leverantörer av avancerade produkter och tekniska data, eftersom det på detta område tillämpas särskilda exportrestriktioner. Det är därför en angelägen uppgift för näringslivet och för den statliga industri- och forskningspolitiken, menade utskottet, att skapa förutsättningar för en inhemsk utveckling av avancerad teknik på några nyckelområden. I vissa fall kunde det visa sig möjligt att genom samarbete med andra länder minska ett alltför ensidigt teknikberoende. Utskottet påpekade att detta är en viktig aspekt på Sveriges deltagande i det västeuropeiska forskningssamarbetet. Samtidigt underströk utskottet att det här gäller långsiktiga insatser som inte kan väntas leda till någon snabb minskning av det svenska teknikberoendet.

Det som utskottet sålunda anförde äger alltså giltighet. Tilläggas kan att förslaget i den nu aktuella propositionen om ett nationellt informationsteknologiprogram tar sikte bl. a. på att förbättra möjligheterna att upprätthålla ett mått av tekniskt och industriellt oberoende på detta centrala teknikområde. Utskottet återkommer strax till frågan. Kravet i motion 1986/87:N425 (vpk) på ett program för alternativ högteknologi kan utskottet inte biträda. Motionen avstyrks i denna del.

Viss anknytning till de föregående motionerna har motion 1986/87:N321 (vpk), i vilken begärs tillsättandet av ett råd för *utvärdering av ny teknik*. Motionären anser att det ofta är "profitjakten" som styr utvecklingen av ny teknik och framtagandet av nya produkter. I stället borde människors behov och även eventuella negativa effekter på miljö m. m. klargöras innan hela processen från forskning och utveckling till produktion och konsumtion inleds. Mot bakgrund härav borde ett råd tillsättas med uppgift att göra en oberoende utvärdering av ny teknik utifrån ett samhälleligt helhetsperspektiv och med beaktande av de sociala konsekvenserna av tekniken för människors vardagsliv. I ett sådant teknikvärderingsråd föreslås ingå företrädare för olika användarintressen, t. ex. kvinno-, ungdoms- och handikapporganisationer samt fackliga organisationer. De politiska partierna borde också kunna vara representerade.

Utskottet erinrar i sammanhanget om att verksamhet av delvis samma karaktär som den av motionären föreslagna bedrivs inom sekretariatet för framtidsstudier, som numera ingår i forskningsrådsnämnden. Regeringen har i proposition 1986/87:92 lagt fram förslag om ny inriktning och organisation av framtidsstudieverksamheten m. m. Innebörden av förslaget är att en särskild stiftelse för framtidsstudier skall inrättas. Ärendet behandlas för närvarande av utbildningsutskottet. Även om det i motioner med anledning av propositionen har redovisats olika uppfattningar om den lämpliga organisationsformen råder bred enighet om att verksamheten bör fortsätta. Utskottet erinrar också om att det inom ramen för den tvärvetenskapliga s. k. temaforskningen vid universitetet i Linköping bedrivs forskning rörande bl. a. teknik och social förändring, som har viss anknytning till de frågor som tas upp i motionen.

Med hänsyn till pågående och planerad verksamhet på bl. a. framtidsstudieområdet kan utskottet inte finna något skäl för inrättande av ett nytt organ av den typ som förordas i motionen. Denna avstyrks.

Nationellt program på informationsteknologins område

I propositionen (s. 107–111) presenteras en rad åtgärder på informationsteknologins område i fråga om utbildning, forskning och industriell utveckling som har vidtagits, pågår eller föreslås av regeringen. Dessa åtgärder – som tillsammans utgör ett informationsteknologiskt handlingsprogram (IT-programmet) – har till syfte att vidmakthålla och stärka den informationsteknologiska kompetensen, att härigenom minska det svenska beroendet av omvärlden på detta område och att främja en god användning av informationsteknologin.

I propositionen betecknas informationsteknologins genombrott inom industrin och hela samhällslivet som en förändring av genomgripande betydelse, jämförbar med de allra största omvälvningarna i teknikhistorien. Det är enligt regeringens bedömning av största vikt att internationell konkurrenskraft på valda nyckelområden av informationsteknologin kan upprätthållas. Mot bakgrund härav utgör informationsteknologin ett prioriterat område för de statliga insatserna inom såväl forskningspolitiken som näringspolitiken.

IT-programmet består av tre block, som presenteras kortfattat i det följande. NU 1986/87:30

Det första blocket utgörs av det pågående nationella mikroelektronikprogrammet (NMP), som inleddes budgetåret 1983/84 och som fullföljs enligt gällande riktlinjer. Programmet syftar till att stärka Sveriges förmåga att konstruera och tillverka mikroelektronikkomponenter, som utgör grunden för hela informationsteknologin.

Det andra blocket avser teknisk-industriell informationssystemteknik. I detta block ingår såväl grundläggande forskning inom högskolesektorn som målinriktad forskning med stöd från styrelsen för teknisk utveckling (STU). Åtgärder i fråga om detta block har föreslagits av regeringen i proposition 1986/87:80 om forskning, vilken – såvitt gäller STU – behandlas av utskottet i betänkandet NU 1986/87:33. I detta block ingår också industriell utvecklingsverksamhet, varom förslag läggs fram i den nu aktuella propositionen.

Ett tredje block omfattar forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja en god användning av informationsteknologin. Några förslag rörande detta block läggs inte fram för riksdagen nu. En samlad redovisning av olika åtgärder avseende användningen av informationsteknologi avses komma att lämnas senare.

IT-programmet har ett antal olika intressenter och finansieringskällor. För att möjliggöra en överblick redovisas programmet här i form av en tablå. Det bör påpekas att de omfattande insatser för utbildning på data- och informationsteknologiområdet som sker såväl inom skolans och högskolans som inom vuxenutbildningens ram inte har tagits med i tablå.

Det samlade informationsteknologiprogrammet (milj. kr.)

Komponenter (NMP)	Grundläggande forskning	Målinriktad teknisk forskning	Industriell utveckling
	1983/84–1986/87 NFR nationell halvledarforskning 40 (utöver basnivå ca 10 per år)	1983/84–1986/87 STU 50 (utöver basnivå ca 40 per år)	1983/84–1987/88 Programrådet 117 Försvaret, televerket 33 150 Industrin 150
Systemteknik	1987/88–1989/90 NFR 7 Universitet och högskolor 24 31 (prop. 1986/87:80 bil. 6 s. 50)	1987/88–1989/90 STU komponent- och systemteknik m. m. 84,5 (utöver basnivå ca 170 per år) (prop. 1986/87:80 bil. 10 s. 7)	1987/88–1989/90 Programorgan 90 Försvaret 150 Televerket 255 495 Industrin 495 (prop. 1986/87:74 s. 114)
Användar- frågor	1987/88–1989/90 HSFR 5	1986/87–1991/92 Arbetsmiljöfonden Människa – dator- interaktion 32	1987/88–1989/90 Televerket demonstra- tionsprojekt m. m. 45

De insatser genom naturvetenskapliga forskningsrådet (NFR) och humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) som i tablå redovisas under grundläggande forskning hör till utbildningsdepartementets område.

Det bör också påpekas att gränserna mellan de olika blocken är oskarpa. Sålunda torde viss målinriktad forskning som hittills har bedrivits inom ramen för NMP – som i huvudsak avslutas med utgången av budgetåret 1986/87 – komma att i fortsättningen ingå i det systemtekniska blocket. Ett annat exempel är att arbetsmiljöfondens sexårsprogram för människa-datorfrågor bedrivs i samarbete med STU, som beräknas satsa motsvarande resurser på programmet.

Som framgår av propositionen har IT-programmet utarbetats på begäran av riksdagen. I samband med behandlingen år 1983 av regeringens förslag beträffande NMP uttalade sig nämligen riksdagen, – på hemställan av utskottet (NU 1983/84:11) – för att förslag till ett samlat program omfattande även systemteknik och frågor om relationer mellan människa, maskin och samhälle borde redovisas för riksdagen under riksmötet 1984/85. Arbetet fördröjdes på grund av det stora antalet intressenter och oklarheter om finansieringen. Med anledning av en etappredovisning av regeringen år 1985 anförde utskottet (NU 1985/86:1) att den av regeringen angivna restriktionen för programarbetet, nämligen oförändrade ekonomiska ramar för berörda myndigheter, inte borde utesluta en förutsättningslös prövning av behovet av statliga insatser när programmet slutligt fastställdes.

Utskottet finner det tillfredsställande att regeringen nu har lagt fram ett samlat informationsteknologiprogram. Såvitt utskottet kan bedöma uppfyller programmet de önskemål om balans mellan komponentområdet och övriga områden som riksdagen uttryckte år 1983. Utskottet noterar också att regeringen har strävat efter att genom vissa omprioriteringar – såväl inom hela statsbudgeten som inom industridepartementets område – frigöra resurser för en betydande ökning av insatserna på informationsteknologins område.

Utskottet har nu att behandla endast den del av IT-programmet som avser *industriell utveckling inom systemteknikområdet*. Regeringen har i propositionen lagt fram förslag avseende såväl riktlinjer för denna verksamhet som medel för budgetåret 1987/88 och medelsram för de två följande budgetåren.

Beträffande uppläggningsen av denna del av IT-programmet anfördes följande i propositionen. Staten har omfattande egna behov av teknikutveckling på informationsteknologins område. Televerket är således berett att under perioden 1987/88–1989/90 satsa 85 milj. kr. om året i ett samlat program på området. Motsvarande insats för försvarets del utgör 50 milj. kr. om året. Vidare anfördes att staten bör kunna medverka i finansiering och riskavlyft i sådana industriella utvecklingsprojekt som är särskilt angelägna för att komplettera den samlade kompetensupbyggnaden. För ändamålet begärs ett särskilt anslag av 30 milj. kr. för nästa budgetår till industriell utveckling m. m. inom informationsteknologiområdet, jämte ett bemyndigande att använda ytterligare 60 milj. kr. under de följande två budgetåren.

Verksamheten föreslås bli utformad som en sammanhållen projektverksamhet i vilken såväl staten som industrin deltar. Industrin bör därför inbjudas till samarbete. Som ett riktmärke för finansieringen av utvecklingsprojekt inom programmets ram föreslås att de statliga medelstillskotten skall motsvaras av sammanlagt minst lika stora tillskott från de deltagande företagen, dvs. samma finansieringsmodell som tillämpas inom NMP. Med

hänsyn till att statens insatser under treårsperioden beräknas till ca 500 milj. kr. skulle alltså den totala insatsen för industriell utveckling inom systemteknikområdet kunna uppgå till minst ca 1 miljard kronor.

Den konkreta planeringen och genomförandet av utvecklingsprojekten avses bli en uppgift för ett tillfälligt programledningsorgan med företrädare för såväl de deltagande statliga intressenterna som industrisidan. Det kan finnas motiv för att inrätta också ett rådgivande organ med bredare representation, anför det. Det föreslås ankomma på regeringen att närmare besluta om organ av nämnda slag.

Några motionsyrkanden med anledning av regeringens förslag om riktlinjer för verksamheten eller om anslag och treårsram har inte väckts. Utskottet, som inte heller har någon erinran mot vad som anförts i propositionen, förordar att riksdagen godkänner de angivna riktlinjerna och ställer medel till förfogande enligt regeringens förslag.

I anslutning till redogörelsen för IT-programmet begärs i propositionen medel för den del av NMP som avser *industriell utveckling inom mikroelektroniken*. För budgetåret 1987/88 föreslås ett anslag av 18,5 milj. kr. för ändamålet. I sammanhanget anmäls att delprogrammet kommer att behöva förlängas med upp till två år beroende på dess försenade start. Utskottet biträder regeringens förslag.

I folkpartiets motion 1986/87:N345 från allmänna motionstiden berörs en fråga med viss anknytning till IT-programmet, nämligen frågan om *tillämpningsprojekt inom telekommunikationsområdet*. De samlade effekterna av telekommunikationstillämpningar är stora och får konsekvenser på olika områden, säger motionärerna. De anser att ett antal kvalificerade demonstrationsprojekt i full skala bör genomföras, med tonvikt på erfarenhetsinsamling och konsekvensanalys kring bl. a. tillämpad tvåvägskommunikation. Projekt av denna typ måste bygga på industriell medverkan och även ha lämplig universitetsanknytning finansierad av forskningsråd, anför det. Televerket förutsätts medverka genom att ställa lämpliga telekommunikationsresurser till förfogande. Motionärerna vänder sig emellertid mot att televerket har getts sektorsansvar för teleforskningen. De anser att detta ansvar är oförenligt med televerkets affärsverksamhet. Det naturliga vore att forskningsansvaret lades på STU eller forskningsråd, menar de.

I proposition 1986/87:74 (bilaga 10) lämnas en redogörelse för televerkets forsknings- och utvecklingsinsatser. Bl. a. framgår att verket, utöver den insats av 85 milj. kr. om året som planeras för industriell utveckling inom systemteknikområdet, är berett att satsa ytterligare 15 milj. kr. om året inom IT-programmets ram på demonstrationsprojekt rörande informationsteknologins användning. De flesta av dessa projekt utförs i samarbete med intressenter inom den statliga och kommunala förvaltningen samt näringslivet på olika håll i landet. Av redogörelsen framgår vidare att televerkskoncernen planerar att, utöver insatserna inom IT-programmet, på företagsmässiga grunder satsa i genomsnitt 700 milj. kr. om året på forskning och utveckling under den närmaste treårsperioden. Televerket deltar i betydande omfattning i olika europeiska samarbetsprojekt på området.

Såvitt utskottet kan bedöma ingår ett antal demonstrationsprojekt av det

slag som efterlyses i motion 1986/87:N345 (fp) i televerkets planerade insatser för forskning och utveckling. Utskottet finner alltså att motionärernas önskemål i denna fråga kommer att bli tillgodosedda i sak utan något initiativ av riksdagen.

Beträffande frågan om televerkets roll på forskningsområdet erinras utskottet om att televerket under lång tid, i likhet med andra nationella teleförvaltningar, har bedrivit forsknings- och utvecklingsarbete av betydelse för den egna verksamheten. Sedan år 1985 har televerket enligt riksdagens beslut haft sektorsansvar för teleforskningen. Helt nyligen har riksdagen, med avslag på ett motionsyrkande av samma innebörd som det nu aktuella, bekräftat sitt tidigare beslut (TU 1986/87:17).

Utskottet avstyrker motion 1986/87:N345 (fp) med hänvisning till det anförda.

Industrifonden

Fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industrifonden) inrättades år 1979 som en statlig stiftelse. Fonden lämnar finansieringsstöd i form av bl. a. villkorslån och royaltyavtal till utveckling av nya produkter, processer och system för industriell produktion. Fondens stiftelsekapital uppgår till 950 milj. kr. I början av innevarande budgetår uppgick fondens ingående balans av likvida medel till 355 milj. kr.

I propositionen föreslås nu en delvis ändrad inriktning av Industrifondens verksamhet. Fonden bör i fortsättningen hos främst de små och medelstora företagen stödja potentiellt lönsamma men riskbetonade projekt, särskilt sådana som innebär satsningar på avancerad teknik. Det betecknas som angeläget att fonden arbetar aktivt med projekt som innebär att små och medelstora företag engagerar sig i EUREKA-samarbetet.

Vidare anförts att ändrade riktlinjer i enlighet med förslaget skulle medföra ett minskat kapitalbehov för fonden, som därmed skulle kunna reducera sitt stiftelsekapital och återföra 155 milj. kr. till statskassan. Riksdagens godkännande härav begärs. Även om Industrifonden är ett självständigt organ får det enligt regeringens uppfattning förutsättas att fonden efterkommer riksdagens ställningstagande såvitt gäller både verksamhetens inriktning som minskningen av stiftelsekapitalet.

Utskottet vill med anledning av det nu refererade uttalandet anförda följande.

Industrifonden är en stiftelse, dvs. en självständig juridisk person till vilken stiftaren har avsatt kapital för att det fortvarande skall tjäna ett visst ändamål. Stiftelseformen har ursprungligen tillkommit för att tillgodosäga enskilda behov, och dess användning för statlig verksamhet har utvecklats efter hand. Särskilt under senare tid har stiftelseformen i åtskilliga fall valts för statlig verksamhet, när myndighetsformen av olika skäl har ansetts mindre lämplig. Detta har medfört vissa förändringar i stiftelsebegreppet. En statlig stiftelse bildas i regel för att driva en viss verksamhet. Det betyder bl. a. att förmögenhetsdispositionen, som är grundläggande för de enskilda stiftelserna, kan få en mindre betydelsefull roll och finansieringen av verksamheten helt eller delvis ske via statsbudgeten. Större möjlighet finns

också att ändra förutsättningarna för verksamheten. Inom regeringskansliet utarbetas nu förslag till en samlande lagstiftning om stiftelser av det slag som finns för aktiebolag och ekonomiska föreningar. De offentliga stiftelsernas ställning kan väntas bli behandlad i detta sammanhang.

För Industrifondens del gäller att riksdagen i omgångar har anvisat stiftelsekapital och samtidigt angett riktlinjer för verksamheten. Dessa riktlinjer har kommit till uttryck i förordningar som regeringen har utfärdat. Fonden skall enligt sina stadgar bedriva stödverksamhet enligt dessa författningar. Stiftelsens styrelse svarar för att stiftelsen på bästa sätt uppfyller sitt ändamål såsom detta framgår av stadgarna. Uppdraget får bl. a. anses innebära att styrelsen har att slå vakt om att stiftelsens kapital inte används för främmande ändamål. En fråga som då kan ställas är huruvida styrelsen utan uttryckligt stöd i stadgarna kan avhända stiftelsen en del av dess kapital såsom här förutsätts. Enligt utskottets mening bör för att de i propositionen angivna åtgärderna skall kunna genomföras fondens stadgar ändras så att styrelsen får erforderlig befogenhet att vidta extraordinära ekonomiska dispositioner. Det torde vara styrelsens sak att ta initiativ till stadgeändring. Enligt stadgarna skall ändring i dessa fastställas av regeringen.

Vad som i propositionen anförs om Industrifonden har föranlett yrkanden i två motioner. I motion 1986/87:N150 (m) sägs att Industrifonden bör kunna avvecklas och att regeringen bör återkomma med förslag härom. I motion 1986/87:N143 (c) förutsätts däremot att fonden skall fortsätta sin verksamhet i enlighet med regeringens förslag. Motionärerna anser emellertid att fondens benämning bör ändras till Stiftelsen Fonden för industriellt utvecklingsarbete i småföretag (Småföretagsfonden) i enlighet med den ändrade verksamhetsinriktningen.

Utskottet avvisar kravet i motion 1986/87:N150 (m) på en avveckling av Industrifonden. Motionen avstyrks alltså i berörd del.

Utskottet har ingen erinran mot den av regeringen föreslagna ändrade inriktningen av verksamheten. Under förutsättning att de tilltänkta åtgärderna genomförs med iakttagande av nyss antydda formkrav tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner vad som i propositionen föreslås beträffande Industrifonden.

Förslaget i motion 1986/87:N143 (c) om ändrad benämning på fonden kan utskottet inte biträda. Motionen avstyrks i denna del.

Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag

År 1984 infördes ett särskilt icke projektbundet stöd för att främja forskning och utveckling inom mindre företag som i hög grad är beroende av teknisk kompetens inom företaget, s. k. teknikbaserade småföretag. För innevarande budgetår har 21,7 milj. kr. anvisats för ändamålet. STU, som administrerar stödssystemet, har efter en utvärdering funnit att de generella stimulans effekterna av systemet är små. Med hänvisning härtill föreslås i propositionen att systemet skall avskaffas. I sammanhanget pekas på att flera andra åtgärder som föreslås i propositionen kompenserar småföretagen för bortfallet av denna stödform, bl. a. den ändrade inriktningen av Industrifondens verksamhet.

Regeringens förslag godtas inte i motion 1986/87:N143 (c). Motionärerna anser att det särskilda stödet till teknikbaserade småföretag bör finnas kvar. De föreslår att riksdagen anvisar ett anslag för nästa budgetår av 10 milj. kr. för ändamålet.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning. Det är enligt utskottets mening önskvärt att antalet stödformer minskas. Följaktligen avstyrker utskottet yrkandet i motionen om medel även för nästa budgetår. Utskottet biträder regeringens förslag om att stödsystemet skall avskaffas och att det särskilda anslaget för ändamålet skall upphöra.

Utskottet tar så upp ett yrkande i motion 1986/87:N343 (fp) om avslag på regeringens förslag om medel för forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag. Som framgått har något sådant förslag inte lagts fram. Yrkandet, som uppenbarligen grundas på en missuppfattning, avstyrks på formella grunder.

Småföretagsutveckling

Småföretagspolitiken

I propositionen (s. 147) anförs att utgångspunkten för regeringens småföretagspolitik är småföretagens stora betydelse för bl. a. den tekniska och affärsmässiga förnyelsen av näringslivet, för sysselsättningen och för den regionala utvecklingen. Politiken inriktas på att stimulera nyföretagandet och att undanröja hinder för småföretagens utveckling i syfte att främja näringslivets konkurrenskraft. Målen för småföretagspolitiken bör ligga fast, anförs det. Behovet av riktade insatser kvarstår. I propositionen lämnas en översiktlig redovisning av åtgärder som har vidtagits på olika områden och som syftar till att stimulera småföretagens produktion, export, förnyelse och konkurrenskraft.

I anslutning härtil behandlar utskottet några motioner i vilka småföretagsfrågor berörs på ett allmänt plan.

De små och medelstora företagen kommer att ha en avgörande betydelse för vårt lands ekonomiska utveckling under de närmaste åren, sägs det i *moderata samlingspartiets* motion 1986/87:N383. Dessa företag kännetecknas av flexibilitet och förmåga till förnyelse. Bildandet av nya företag måste underlättas. Småföretagen måste ges möjlighet att expandera med egna vinstmedel. Näringslivsklimatet för dessa företag måste förbättras. Motionärerna anser att den socialdemokratiska näringspolitiken framstår som allt mindre företagsvänlig. Trots vackert tal om småföretagens betydelse visar man i handling att man inte förstår – eller vill förstå – vad saken gäller. Motionärerna räknar upp en lång rad åtgärder som enligt deras mening bör vidtas för att främja utvecklingen av småföretagen. Exempel härpå är avskaffande av löntagarfonderna, olika skattelindringar, översyn av den arbetsrättsliga lagstiftningen, införande av lärlingsutbildning, minskad kommunal styrning av detaljhandeln och öppnande av servicesektorn för privata alternativ. Konkreta förslag om sådana åtgärder har i andra sammanhang förts fram från moderata samlingspartiets sida. Motionärerna pekar på att det bakom småföretagandet ofta står en person – företagaren – och dennes

familj. Avgörande är därför företagarens ekonomi, tid, arbetsförmåga och kanske framför allt tro på framtiden. "Det skall löna sig att arbeta."

Liknande synpunkter ligger till grund för motion 1986/87:N385 (m) som gäller särskilt de mindre företagen på landsbygden. Regleringar och offentliga servicemonopol av olika slag hämmar enligt motionärernas mening utvecklingen av dessa företag.

Folkpartiets syn på småföretagspolitiken – som i stora delar sammanfaller med moderata samlingspartiets – framgår av motion 1986/87:N330. Också i denna motion hävdas att den socialdemokratiska regeringen, trots att den redovisar en positiv inställning till småföretagen, har vidtagit en rad för dessa företag negativa åtgärder. Motionärerna betonar starkt att småföretagaren som person är en enastående resurs i näringslivet och samhället. Det är därför nödvändigt att förståelsen hos politiker och myndigheter för småföretagarens villkor ökas. Bl. a. behövs det en på politisk prioritering grundad förenkling av regelsystemen, menar motionärerna. De föreslår ett särskilt regelsystem – bl. a. på arbetsrättens område – för småföretagen som tar större hänsyn till deras speciella förhållanden. Vikten av näringsfrihet betonas. Kritik riktas mot de offentliga monopolen.

I *centerpartiets* motion 1986/87:N143 sägs att småföretagens betydelse för en framgångsrik decentralistisk näringspolitik inte kan överskattas. Önskvärdheten för småföretagen av regelförenkling, bl. a. på arbetsrättens område, betonas, dock utan något särskilt yrkande. Utskottet återkommer till några yrkanden i samma motion om småföretagens skatteförhållanden.

Vänsterpartiet kommunisterna tar i motion 1986/87:N140 upp andra aspekter på småföretagens situation. Bl. a. anförts att problemen med dessa företags beroende av de stora företagen inte har beaktats i propositionen. Motionärerna redovisar vidare en viss skepsis till det individuella småföretagandet, som enligt deras mening har omgivits av illusioner. Den producentkooperativa företagsformen betecknas som lämpligare i många fall för små och medelstora företag. Mot bakgrund därav föreslås en prioritering av denna företagsform.

Som har framgått av denna redogörelse för de fyra oppositionspartiernas syn på småföretagsfrågorna gäller de frågor som berörs i de olika motionerna framför allt de allmänna betingelserna för småföretagandet. Flera av de konkreta yrkandena avser förhållanden som ligger utanför näringsutskottets område. På samma sätt som vid behandlingen i det föregående av riktlinjerna för näringspolitiken kommer utskottet därför nu att göra endast en allmän bedömning av framförda synpunkter och yrkanden.

Den kritik för bristande förståelse för småföretagsfrågor som från de tre borgerliga partiernas sida riktas mot regeringen är enligt utskottets mening grundlös. Det bör särskilt betonas att en rad åtgärder från regeringens sida har tagit sikte just på förbättrade villkor för småföretagandet. Arbetet med avreglering och regelförenkling, som utskottet redan har behandlat, är ett exempel härpå. Som framgår av propositionen kommer detta arbete att intensifieras. I anslutning till vad som anfördes vid diskussionen av den allmänna näringspolitiken vill utskottet också peka på vikten av en helhetsbedömning. De små och medelstora företagen har, liksom storföretagen, gynnats av de senaste årens återhämtning inom den svenska ekonomin.

Antalet nyetableringar har sedan år 1982 ökat markant och uppgår nu till ca 20 000 om året. Det finns också tydliga tecken på att ett av huvudsyftena med regeringens småföretagspolitik – nämligen att stimulera framväxten av teknikintensiva småföretag med hög potential för framtida expansion – har kunnat nås.

Utskottet finner alltså att de krav på olika uttalanden av riksdagen som framförs i motionerna 1986/87:N383 (m), 1986/87:N385 (m) och 1986/87:N330 (fp) grundas på en ensidig och i vissa stycken direkt felaktig bild av verkligheten. Motionerna avstyrks i de delar som behandlats här.

Vad beträffar den kritik som från andra utgångspunkter förs fram i motion 1986/87:N140 (vpk) vill utskottet hänvisa till vad som i propositionen (s. 157 f.) anförs om underleverantörsfrågor. Olika insatser görs av statens industriverk, Industrifonden, de regionala utvecklingsfonderna och Sveriges exportråd för att stärka underleverantörernas ställning och förbättra deras möjligheter att möta kraven från köparföretagen.

Med anledning av vad som sägs i samma motion om den kooperativa företagsformen vill utskottet anföra följande. Denna företagsform kan i många fall vara lämplig för småföretag. Utskottet hänvisar till att riksdagen i olika sammanhang har uttalat sig för att Kooperationen skall ges med andra företagsformer likvärdiga villkor. Några åtgärder i syfte att styra valet av företagsform för småföretagen kan utskottet emellertid inte förorda.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:N140 (vpk) i berörd del.

Kravet på personlig borgen

Frågan om kravet på personlig borgen vid statlig långivning till egenföretagare tas upp i motion 1986/87:N334 (m). Där anförs att kravet på sådan borgen bör begränsas till att gälla enbart företagsinteckningar. Motionären anser att en företagare till följd av medbestämmandelagen har en inskränkt bestämmanderätt över sitt företag och att kravet på personlig borgen därmed inte framstår som lika befogat som tidigare.

Utskottet har under en följd av år behandlat motioner i ämnet av samme motionär, senast våren 1986 (NU 1985/86:15 s. 18). Motionerna har avstyrkts med hänvisning till att stor försiktighet torde iakttagas vid utkrävande av personlig borgen från ägare till små och medelstora företag i samband med lån från t. ex. de regionala utvecklingsfonderna. Under de tre senaste åren har dock företrädarna för de tre borgerliga oppositionspartierna i reservationer gett stöd åt motionärens krav på en utredning av frågan. Riksdagen har följt utskottet.

Utskottet anser inte att det har tillkommit några nya faktorer som föranleder en ändrad bedömning av frågan. Motionen avstyrks.

Beskattningen av småföretag

I tre motioner med anledning av proposition 1986/87:74 tas olika frågor om beskattning av småföretagen upp. Grunden härför synes vara att en översiktlig redogörelse för vissa aktuella utredningar m. m. på skatteområdet

lämnas i propositionen (s. 54–56). Härav framgår bl. a. att en särskild kommitté (Fi 1985:06) för närvarande gör en översyn av företagsbeskattningen. Vidare erinras om att riksdagen på regeringens förslag nyligen har beslutat om höjning av fribeloppet för vinstdelningsskatten från 500 000 kr. till 1 milj. kr. Detta beräknas innebära att närmare en tredjedel av de företag som hittills har betalat sådan skatt blir befriade från den. Beträffande beskattningen av kapitalet i rörelsedrivande småföretag erinras i propositionen om att icke-noterade aktier i sådana företag för närvarande värderas till endast 30 % av substansvärdet vid beräkningen av förmögenhetsskatten. Industriministern uttrycker i propositionen förståelse för att förmögenhetsskatten trots detta kan kännas betungande för främst vissa medelstora företag med stort substansvärde. Dessa nackdelar, menar han, får vägas mot den fördelningspolitiska aspekten. Frågan om en eventuell förändring av beskattningen av företags förmögenhet får prövas i samband med den större översyn av skattesystemet som nyligen har aviserats, anför det.

I motion 1986/87:N149 (fp) hävdas att de höga marginalskatterna verkar starkt hämmande på expansionslust och expansionsförmåga hos många småföretagare. Motionärerna anser också att förmögenhetsskatten på arbetande kapital i företagen bör avskaffas. Krav härpå framförs även i motion 1986/87:N143 (c) jämte ett antal krav på andra skattelättnader som ett led i en allmän reform av småföretagsbeskattningen. Motionärerna anser också att vinstdelningsskatten bör avskaffas helt.

Det bör påpekas att de skattefrågor som tas upp i motionerna från folkpartiet och centerpartiet hör till skatteutskottets område. Detta utskott har vid ett antal tillfällen under senare år, senast i betänkandet SkU 1986/87:27, behandlat liknande yrkanden från de nämnda partierna – liksom från moderata samlingspartiet – om beskattningen av företag m. m. Näringsutskottet avser att, med anledning av de nu aktuella motionerna, endast i allmänna termer beröra frågan om skattesystemets betydelse för småföretagen.

Effekterna av företagsbeskattningen på företagens expansionsförmåga och på ekonomins utveckling i stort är en svårbedömd och även i vetenskapliga sammanhang omstridd fråga. Det ingår i uppdraget för den förenämnda kommittén för översyn av företagsbeskattningen att överväga denna och andra frågor. Av direktiven (dir. 1985:30) framgår att kommittén skall beakta kraven på enkla och permanenta regler med tanke inte minst på att de mindre företagen har begränsade administrativa resurser. Utskottet kan från sina utgångspunkter inte finna att motionärerna har redovisat övertygande skäl för sina omdömen om det nuvarande skattesystemets effekter. Motionerna ger i vart fall inte anledning till något initiativ i frågan av riksdagen. Med det sagda avstyrker utskottet motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c) i berörda delar.

Visst ianspråktagande av allmän investeringsfond

I anslutning till frågorna om företagsbeskattningen tar utskottet upp motion 1986/87:N136 (c), i vilken föreslås att tjänsteproducerande företag skall ha rätt att ta i anspråk investeringsfondsmedel för tekniskt och naturvetenskap-

ligt forsknings- och utvecklingsarbete samt kostnader för utbildning av arbetstagare hos företaget. Enligt 5 § lagen (1979:609) om allmän investeringsfond får endast företag som bedriver industriell tillverkning ta i anspråk investeringsfond för angivna ändamål.

Det framgår inte av motionen om nämnda bestämmelse har några negativa effekter för tjänsteföretagen. Det redovisas över huvud taget ingen motivering för förslaget. Utskottet avstyrker motionen. Beträffande tjänstesektorn i allmänhet hänvisar utskottet till betänkandet NU 1986/87:31.

De regionala utvecklingsfonderna

I propositionen (s. 149) erinras om att en regional utvecklingsfond har inrättats i varje län för att genomföra den riktade småföretagspolitiken. Fonderna, som är stiftelser, har bildats av staten och landstingskommunerna samt i några fall även kommuner. Verksamheten regleras genom avtal mellan staten och resp. landsting eller kommun. Nuvarande avtalsperiod avser åren 1986–1988. Landstingen och berörda kommuner utser styrelsen i resp. fond och bidrar tillsammans med staten till att täcka fondernas driftskostnader.

Statens industriverk utövar statens huvudmannaansvar för fonderna och svarar för viss service till dem. De statliga bidragen till kostnaderna för utvecklingsfondernas företagsservice och administration m. m. utbetalas av statens industriverk från anslaget till småföretagsutveckling. Utskottet behandlar frågor om detta anslag längre fram.

En huvuduppgift för utvecklingsfonderna är att de skall komplettera det befintliga utbudet av såväl finansierings- som informations- och rådgivningstjänster till småföretagen. Insatserna riktas i första hand mot de tillverkande företagen – inkl. hantverksföretag – och företag som tillhandahåller tjänster till industrin samt turistföretag.

Enligt industriministerns bedömning bör nuvarande inriktning och organisation av fondernas verksamhet ligga fast. Det framgår av propositionen att regeringen endast på en punkt överväger en viss ändring av gällande bestämmelser för fondernas verksamhet. Utskottet återkommer strax här till.

Liksom tidigare år har ett antal motioner väckts rörande olika aspekter på utvecklingsfondernas verksamhet. Motionsyrkandena gäller i huvudsak fyra frågor, nämligen finansieringsverksamheten, företagsservicen, målgruppen och styrelsernas sammansättning. I flera fall torde yrkandena gå ut på sådana ändringar av verksamheten som förutsätter ändringar i de löpande avtalen mellan staten och de regionala huvudmännen. Från moderata samlingspartiets sida antyds i motion 1986/87:N150 – utan att något yrkande framförs nu – att utvecklingsfonderna kan behöva omstruktureras i syfte att verksamheten skall få en tydligare regionalpolitisk inriktning. Av folkpartiets motion 1986/87:N330 framgår likaså att partiet avser att ta upp frågan om organisationens ändamålsenlighet på länge sikt i samband med att nuvarande avtal löper ut vid utgången av år 1988.

Beträffande *utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet* anføres i propositionen (s. 151 f.) att det finns ett behov av krediter och riskkapital till

småföretagen som komplettering till den ordinarie kreditmarknadens utbud. Fonderna arbetar med tre former av finansiering, nämligen rörelselån, garantier och utvecklingskapital, varmed avses villkorslån eller bidrag mot royalty. Sistnämnda finansieringsform har under senare år svarat för en ökande andel av fondernas finansiering. I propositionen påpekas att denna utveckling kan leda till en temporär urholkning av en fonds reserver, vilket först efter några år kan uppvägas av inbetalning av t. ex. royalty från lyckade projekt. Industriministern finner detta godtagbart trots att kravet på att fonderna skall bevara sitt kapital måhända inte längre kan upprätthållas, åtminstone på kort sikt.

Utvecklingsfonderna bör inte ägna sig åt utlåningsverksamhet, anför det i motion 1986/87:N150 (m). Företagens kreditförsörjning kan ske genom de normala kanalerna på kreditmarknaden. Genom att utlåningsverksamheten upphör kommer fonderna att kunna återbetala sitt kapital till staten, anser motionärerna. De räknar med att 125 milj. kr. kan tillföras statsbudgetens inkomstsida under nästa budgetår.

En motsatt uppfattning redovisas i motion 1986/87:N143 (c), där det sägs att utvecklingsfonderna har en nyckelroll för att förse småföretagen med riskkapital. Detta innebär att man får räkna med att fonderna kan behöva tillskott av kapital, menar motionärerna.

Utskottet delar regeringens uppfattning att utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet utgör ett för småföretagen värdefullt komplement till det ordinarie utbudet av krediter. Utskottet har ingen erinran mot att den ökande användningen av finansieringsformen utvecklingskapital kan komma att medföra en viss, om än tillfällig, minskning av fondernas kapital.

Någon anledning att för den skull räkna med ett framtida kapitaltillskott finns det enligt utskottets uppfattning inte. Utskottet kan alltså inte ansluta sig till vad som sägs om ett sådant tillskott i motion 1986/87:N143 (c). Denna motion avstyrks i berörd del.

Av det sagda framgår att utskottet inte kan biträda förslaget i motion 1986/87:N150 (m) om att utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet skall avvecklas. Det finns enligt utskottets mening ett viktigt samband mellan denna verksamhet och fondernas företagsservice, vilket ger fonderna särskilda möjligheter att främja småföretagens utveckling. Av det sagda följer att utskottet inte heller ansluter sig till förslaget om en återföring under löpande avtalsperiod till staten av fondernas kapital. Motionsyrkandet avstyrks.

I *utvecklingsfondernas företagsservice* ingår bl. a. allmän informations- och kontaktverksamhet, översiktliga företagsanalyser och djupare konsultinsatser. Av propositionen (s. 150) framgår att rådgivningen till enskilda företag alltmer inriktas på strategiska frågor, såsom produktutveckling, marknadsval osv. För mer omfattande konsultinsatser uttas i regel arvoden.

Synpunkter på företagsservicen framförs i motion 1986/87:N150 (m). Rådgivningsverksamheten bör inriktas huvudsakligen på att främja start av företag. Vidare anser motionärerna det angeläget att fonderna vid sådan konsultverksamhet som konkurrerar med privata konsultföretags verksamhet tar betalt för sina tjänster. Fonderna bör vidare i ökad utsträckning anlita utomstående konsulter, anför det.

Frågor om företagsservicen berörs också i motion 1986/87:N330 (fp). Det är viktigt att denna service utgör ett komplement till det övriga utbudet på marknaden, anför det. Inte minst för att undvika dubbelarbete bör fonderna sträva efter samarbete med företagens egna organisationer. Motionärerna anser vidare att fonderna bör fördela sina resurser så att de minsta företagen inte blir satta på undantag.

Önskemålet i motion 1986/87:N150 (m) om att fonderna skall avgiftsbelägga sina tjänster torde enligt utskottets mening i huvudsak vara tillgodosett. Frågan om den lämpliga fördelningen mellan egna och utomstående konsulter torde bäst kunna bedömas av resp. fond på grundval av de lokala förhållandena. Något uttalande av riksdagen i frågan synes inte påkallat. Utskottet avstyrker motionen i denna del. Utskottet finner inte heller att de synpunkter som framförs i motion 1986/87:N330 (fp) ger anledning till något initiativ av riksdagen. Även denna motion avstyrks i motsvarande del.

Beträffande frågan om *utvecklingsfondernas målgrupp* hänvisas i propositionen till att krav under de senaste åren har framförts från olika håll på en utvidgning av målgruppen till att omfatta samtliga näringar. Industriministern uttrycker viss förståelse för dessa krav, men med hänsyn framför allt till de resurser som kan ställas till utvecklingsfondernas förfogande kommer han till slutsatsen att nuvarande inriktning i huvudsak på den tillverkande industrin bör bibehållas. Han erinrar om att en stor del av tjänstesektorn, nämligen sådana företag som tillhandahåller tjänster till industrin, redan nu rymms inom målgruppen. Fortsättningsvis bör till målgruppen kunna räknas också tjänsteföretag som riktar sig till andra branscher än industrin. Vidare räknar industriministern med att fonderna inom givna resursramar i större utsträckning kommer att arbeta med tjänsteföretag.

Det påpekas i propositionen att delar av utvecklingsfondernas företagsservice, som t. ex. etableringsrådgivning och starta-eget-kurser, är tillgängliga för företag i samtliga näringsgrenar. Målgruppsavgränsningen är formellt bindande för fonderna endast såvitt gäller finansieringsverksamheten, som regleras i förordningen (1982:682) om statlig finansiering genom regional utvecklingsfond.

Önskemål om en mer långtgående utvidgning av målgruppen förs fram i ett antal motioner. Folkpartiet har länge hävdats att den nuvarande avgränsningen är alltför snäv, sägs det i motion 1986/87:N149. Också hantverks- och serviceföretag bör ingå i målgruppen. Nuvarande regler leder till gränsdragningsproblem och ter sig alltmer omotiverade i ett läge då efterfrågan på olika tjänster ökar snabbt.

I motionen sägs också att en utvidgning av målgruppen skulle innebära ett stöd för kvinnliga företagare, eftersom kvinnor ofta startar företag i andra branscher än den tillverkande industrin. Liknande synpunkter framförs i motionerna 1986/87:N308 (fp) och 1986/87:N401 (fp). Även i motionerna 1986/87:N332 (c) och 1986/87:N333 (c) föreslås en utvidgning av målgruppen, i sistnämnda motion med särskild hänvisning till förhållandena i Malmöhus län.

Utskottet anser att den nuvarande avgränsningen av målgruppen bör i huvudsak gälla även fortsättningsvis. Som anförts i propositionen bör dock en

viss utvidgning kunna ske till tjänsteföretag som vänder sig främst till andra delar av näringslivet än den tillverkande industrin. Utskottet ser en sådan utvidgning som ägnad att något minska gränsdragningsproblemen vid tillämpningen av nuvarande regler. Det ankommer på regeringen att besluta i frågan.

Däremot är utskottet inte berett att biträda kraven på en generell utvidgning av målgruppen till att omfatta hela tjänstesektorn. Enligt utskottets mening skulle en sådan utvidgning ställa alltför stora krav på fondernas resurser. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna 1986/87:N308 (fp), 1986/87:N330 (fp), 1986/87:N401 (fp), 1986/87:N332 (c) och 1986/87:N333 (c).

Med anledning av vad som i några av dessa motioner anförs om kvinnors företagande vill utskottet erinra om att riksdagen på förslag av utskottet år 1985 (NU 1984/85:23) uttalade sig för att en jämställdhetsansvarig skulle utses vid varje utvecklingsfond. Av propositionen (s. 156) framgår att regeringen tillsammans med Landstingsförbundet har verkat härför. Erfarenheterna hittills visar att det finns ett stort behov av stöd till kvinnliga företagare i form av utbildning, rådgivning m. m. Industriministern ser denna verksamhet som ett naturligt inslag i fondernas arbete. Utskottet har samma uppfattning.

Frågan om utseende av ledamöter i *utvecklingsfondernas styrelser* tas upp i två motioner. Det måste finnas fler personer med erfarenhet av näringslivet i styrelserna, anförs det i motion 1986/87:N150 (m). Samma synpunkt framförs i motion 1986/87:N149 (fp). Motionärerna begär för närvarande ingen ändring i ordningen för utseende av styrelseledamöter, vilken innebär att ledamöterna utses på politisk väg av landstingen och berörda kommuner. Däremot är det viktigt, menar de, att de politiska partierna tillser att en lämplig fördelning sker vid valet av styrelseledamöter så att personer med företagserfarenhet utses i större utsträckning.

Utskottet har vid ett antal tillfällen under senare år behandlat frågan om utvecklingsfondernas styrelser. Våren 1985 förklarade sig utskottet räkna med att synpunkter från näringslivsorganisationerna och de fackliga organisationerna i ökad utsträckning skulle beaktas vid kommande val av styrelser (NU 1984/85:22 s. 28). Året därpå – sedan styrelser för treårsperioden 1986–1988 hade utsetts – räknade utskottet med att regeringen när så kunde ske skulle lämna riksdagen ett underlag för bedömning av i vad mån hänsyn hade tagits vid styrelsevalen till bl. a. utskottets uttalande föregående år (NU 1985/86:14 s. 17 f.).

Utskottet förutsätter att regeringen i god tid före utgången av innevarande avtalsperiod för riksdagen redovisar det nämnda underlaget jämte de slutsatser som regeringen drar därav. Något initiativ av riksdagen nu är enligt utskottets mening inte påkallat. Motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N330 (fp) avstyrks i berörda delar.

I anslutning till frågorna om de regionala utvecklingsfonderna behandlar utskottet ett yrkande i motion 1986/87:N429 (c) om småföretagens betydelse för exporten. Det är ofta svårt för den enskilde företagaren att nå ut på exportmarknaden, menar motionärerna. Som en tänkbar väg att stärka de små och medelstora företagens exportmöjligheter anges i motionen inrättande av organisationer länsvis – eventuellt i samarbete med utvecklingsfonderna – i form av "handelshus". Dessa skulle ha som uppgift att vara ett slags grossistcentraler för småföretagsprodukter avsedda för export.

Frågan om behovet av organ med det syfte som avses i motionen prövades av exportstödsutredningen i betänkandet (Ds UD 1983:5) Exportfrämjande stöd till mindre och medelstora företag. Utredningens granskning av den försöksverksamhet med regionala exportsäljbolag – Gavlex, Stockex och Wermex – som bedrivits av några utvecklingsfonder med statligt stöd ledde till slutsatsen att detta var en svår form av exportfrämjande och att resultatet av verksamheten inte stod i rimlig proportion till gjorda insatser. Utredningen föreslog att i stället existerande exportagenturer och handelshus skulle genom tillskott av riskkapital m. m. ges ökade möjligheter att främja små och medelstora företags export. Utredningen lade fram en rad andra förslag med samma syfte, vilka inte skall redovisas här.

Exportstödsutredningens uppfattning om exportsäljbolagen fick stöd av praktiskt taget alla remissinstanser. Även regeringen anslöt sig till utredningens bedömning (prop. 1983/84:168 s. 15). Något förslag till ytterligare medel för verksamheten lades inte fram. I likhet med utredningen ansåg föredragande statsrådet att de existerande handelshusen i högre grad borde utnyttjas för export. Det fick ankomma på Sveriges exportråd att tillsammans med handelshusen finna lämpliga samarbetsformer. Vid riksdagsbehandlingen gjordes inga erinringar mot vad som anförts i propositionen i denna del (NU 1983/84:40).

Utskottet har därefter vid två tillfällen haft att behandla frågan om regionala exportsäljbolag. Sålunda framfördes år 1985 motionsyrkanden (c) om inrättande av sådana organ i Kopparbergs län och Västerbottens län. Utskottet avstyrkte enhälligt dessa yrkanden (NU 1984/85:23 s. 36). Frågan togs åter upp år 1986 med anledning av en motion (c) med samma motivering som den nu aktuella. Utskottet avstyrkte – med reservation från centerpartiets företrädare – motionsyrkandet med hänvisning till övriga statliga insatser med syfte att främja de små och medelstora företagens export.

Utskottet avser inte att nu ta upp en allmän diskussion av frågor om det statliga exportstödet, som har behandlats av utskottet i två olika sammanhang under innevarande riksmöte (NU 1986/87:9, NU 1986/87:18). Utskottet behandlar endast frågan om vad som i motion 1986/87:N429 (c) betecknas som handelshus, varmed motionärerna synes mena regionala exportsäljbolag. Utskottet vill därvid först påpeka att begreppet "handelshus" i riksdagen har använts även i andra bemärkelser än denna. I en tidigare behandlad motion har med handelshus avsetts en permanent produktutställning. I andra sammanhang synes termen ha använts som liktydig med ett statligt handels- och bytesbolag för bl. a. motköpsaffärer. I allmänt språkbruk torde med

handelshus menas större företag – företrädesvis utan egen produktion – som bedriver export- och importverksamhet inom ett brett varuområde. Exempel på sådana företag är A. Johnson & Co, Elof Hansson och Gadelius. Utskottet avser att i fortsättningen använda termen handelshus främst i denna bemärkelse.

Utskottet anser inte att det i den nu aktuella motionen har redovisats några bärkraftiga motiv för ett nytt statligt engagemang i regionala exportsäljbolag. Den entydiga slutsatsen av tidigare verksamhet på området är att de små och medelstora företagens export främjas effektivare genom andra åtgärder. De regionala utvecklingsfonderna och Exportrådet bedriver med särskild inriktning på småföretagen en rad aktiviteter som kan anpassas till behoven inom olika branscher, företag och regioner. Att med statliga medel bygga upp en särskild regional organisation för ändamålet – som delvis skulle dubblera utvecklingsfonderna – vore enligt utskottets uppfattning inte välbetänkt. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:N429 (c) i berörd del.

Småföretagsfonden

Småföretagsfonden inrättades år 1984, då 100 milj. kr. överfördes som stiftelskapital till fonden från allmänna pensionsfonden. Småföretagsfonden har en egen styrelse men utnyttjar expertis och resurser hos Sveriges Investeringsbank AB. Fondens syfte är att bidra till finansieringen av små och medelstora företag, företrädesvis genom förvärv av minoritetsposter i investment- och utvecklingsbolag vilka i sin tur placerar riskkapital i småföretag.

Med hänvisning till att Småföretagsfonden nu har använt huvuddelen av sina likvida medel anför i propositionen (s. 153) att fonden bör tillföras ytterligare 100 milj. kr. på samma sätt som när fonden bildades. Härför krävs en ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden. Förslag härom läggs fram i propositionen.

I motioner från de tre borgerliga partierna – 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c) – yrkas avslag på regeringens förslag med hänvisning bl. a. till att fonden kan anses utgöra en del av löntagarfondssystemet.

I likhet med regeringen anser utskottet att Småföretagsfonden nu bör tillföras ytterligare 100 milj. kr. Riksdagen bör alltså anta det framlagda lagförslaget. Av det sagda följer att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c), alla i den del som berörts här.

Norrlandsfonden

Nuvarande inriktning av Norrlandsfondens verksamhet bör i stort sett ligga fast, sägs det i propositionen (s. 153). Industriministern anser det dock motiverat att fonden i större utsträckning inriktar sin verksamhet på att finansiera industriellt utvecklingsarbete i små och medelstora företag i nära samarbete med de regionala utvecklingsfonderna i de fyra nordligaste länen.

Med hänvisning till att Norrlandsfondens finansiella ställning för närvarande är god uttalas att fonden inte kan räkna med statliga kapitaltillskott under budgetåren 1987/88–1989/90.

Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om inriktningen av Norrlandsfondens verksamhet. Den helt övervägande delen av fondens finansieringsstöd lämnas redan nu till små och medelstora företag, dvs. företag med högst 49 resp. 50–199 anställda. Dessa företags andel av stödet har ökat under de senaste åren. Enligt vad utskottet har erfärut lämnar numera Norrlandsfonden, liksom de regionala utvecklingsfonderna, en betydande del av sitt finansieringsstöd i form av villkorslån eller bidrag mot royalty.

Utskottet delar regeringens uppfattning att något kapitaltillskott till Norrlandsfonden för det kommande budgetåret inte är erforderligt. Där emot kan det enligt utskottets mening bli nödvändigt med kapitaltillskott för kommande perioder med hänsyn till den delvis nya inriktning som fonden enligt propositionen avses få. Utskottet utgår därför från att regeringen inför nästa års budgetproposition gör en ny bedömning av fondens kapitalbehov.

I motion 1986/87:N395 (m) begärs en utredning om vad motionären betecknar som "fondjungeln" i Norrbotten. Det nuvarande systemet med ett flertal fonder innebär onödig byråkrati, anför det. Norrlandsfonden med dess karaktär av länsövergripande fond borde gå att inlemma i ett nytt system.

Med anledning av vad som anförs i motionen vill utskottet något kommentera förhållandet mellan Norrlandsfonden och de regionala utvecklingsfonderna i berörda län. Dessa tillhandahåller "fullservice" – dvs. såväl finansiering som olika slag av företagsservice – för små och medelstora företag i det egna länet. Norrlandsfonden ger i viss utsträckning finansieringsstöd även till större företag och lämnar dessutom stöd till forskning och till sådana långsiktiga industriella utvecklingsprojekt som inte rymms inom de enskilda utvecklingsfondernas resursramar. Såvitt utskottet har kunnat utröna råder en rationell arbetsfördelning mellan Norrlandsfonden och berörda utvecklingsfonder. Huruvida det i Norrbottens län förekommer andra problem av den art som antyds i motionen undandrar sig utskottets bedömande. I sammanhanget vill utskottet påpeka att en viss överlappning av olika finansieringssystem kan vara lämplig från riskfördelningssynpunkt.

Utskottet anser alltså inte att det som anförs i motion 1986/87:N395 (m) ger fog för ett initiativ av riksdagen i frågan. Motionen avstyrks.

Industrigarantilån

I propositionen (s. 154) föreslås att stödformen industrigarantilån upphöra med utgången av innevarande budgetår. Det anförs att stödformen under senare år har använts i liten omfattning beroende bl. a. på att avregleringen av kreditmarknaden har underlättat för medelstora företag att få lån utan statlig garanti. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Statens industriverk (SIND) fick i januari 1986 i uppdrag av regeringen att utreda frågan om organisationen och finansieringen av statliga insatser för att främja fortbildning inom småföretagssektorn m. m. Bakgrunden till uppdraget var bl. a. att riksrevisionsverket (RRV) i en rapport om Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU) hade riktat kritik mot SIFU:s kursverksamhet, som enligt RRV:s uppfattning inte utgjorde någon väsentlig komplettering av det befintliga utbudet av företagsinriktad fortbildning på marknaden. I SIND:s utredningsrapport Kompetensutveckling för konkurrenskraft – som refereras i propositionen (s. 158) – gjordes en mera positiv bedömning av behovet av SIFU:s verksamhet. Enligt SIND har SIFU en viktig industripolitisk roll med hänsyn främst till behovet av fortbildning inom teknikområdet. SIND föreslog att det industripolitiskt motiverade stödet till SIFU skulle lämnas dels som en basresurs, dels som bidrag för genomförande av specificerade program som SIND och SIFU kommer överens om. Något särskilt anslag till SIFU borde inte anvisas i fortsättningen. SIND skulle samordna och fördela de statliga resurserna till såväl SIFU som annan småföretagsinriktad fortbildning.

Regeringen ställer sig bakom dessa förslag. I propositionen föreslås därför att det särskilda anslaget – som för innevarande budgetår har anvisats med 12 milj. kr. – skall upphöra. Medel för ändamålet för budgetåret 1987/88 beräknas i stället under anslaget till småföretagsutveckling. Industriministern räknar med att denna nya finansieringsordning inte på kort sikt skall medföra någon minskning av SIFU:s resurser.

Det anförs också i propositionen att den nya ordningen inte bör minska möjligheterna för andra utbildningsorgan att såsom nu få bidrag från SIND för att bl. a. anpassa sina kurser till småföretagens behov. För detta ändamål disponerar SIND för innevarande budgetår 8 milj. kr. under anslaget till småföretagsutveckling. Utskottet återkommer till frågan om detta anslag längre fram.

Regeringens förslag kritiserar från delvis olika utgångspunkter i motioner från de borgerliga oppositionspartierna.

SIFU bör helt finansiera sin verksamhet med kursavgifter, sägs det i motion 1986/87:N150 (m). Några budgetmedel bör inte utgå för SIFU:s verksamhet. Motionärerna föreslår att regeringen bemyndigas att övergångsvis täcka eventuella kostnader i samband med en sådan omläggning av finansieringen. I motion 1986/87:N135 (m) hävdas, med åberopande av RRV:s rapport, att SIFU:s kursutbud ingalunda är unikt. Vidare sägs att det statliga stödet till SIFU – som utgår även indirekt i form av tjänstebrevsrätt – snedvrider konkurrensen på utbildningsmarknaden. Förslaget om att stödet i fortsättningen skall fördelas av SIND har som syfte att undandra riksdagen möjligheten att besluta i frågan, menar motionären.

På sikt bör statens subventioner till SIFU upphöra, anförs det i motion 1986/87:N149 (fp). En liknande uppfattning framförs i motion 1986/87:N412 (fp) från allmänna motionstiden. I båda dessa motioner ges dock uttryck för en positiv uppfattning om SIFU:s verksamhet i sig.

Regeringens förslag torde vara första steget i en strategi för att lägga ned

SIFU, anför det i motion 1986/87:N143 (c). Motionärerna anser att ett särskilt anslag även i fortsättningen skall anvisas till SIFU. Yrkande härom framförs också i motion 1986/87:N137 (c) med hänvisning till det stora värdet för Borås av att huvuddelen av verksamheten har lokaliserats dit.

Utskottet tar först upp frågan om *behov av stöd till SIFU* med anledning av kravet i några av motionerna på att verksamheten skall finansieras helt med kursavgifter. Det kan nämnas att drygt 80 % av kostnaderna för verksamheten för närvarande täcks av avgifter. Det särskilda bidraget över statsbudgeten – varom politisk enighet tidigare har rått – har delvis utgjort kompensation för de merkostnader som utlokaliseringen till Borås i början av 1980-talet medförde. Bidraget uppgick budgetåret 1982/83 till 22 milj. kr. och har därefter successivt minskats. Den regionalpolitiskt motiverade lokaliseringen till Borås torde alltså innebära en ekonomisk belastning för SIFU, även om storleken därav inte har preciserats. Det industripolitiska motivet för statens ekonomiska stöd till verksamheten är, enligt propositionen, att SIFU anses kunna tillhandahålla vissa kurser som inte är lönsamma i snäv företagsekonomisk mening men som ändå gynnar företagens utveckling och påskyndar teknikspridningen.

Det finns inom de små och medelstora företagen ett stort behov av fortbildning, främst inom teknikområdet och under högskolenivån. SIFU är det utbildningsföretag som inriktar sig särskilt på detta slag av utbildning. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att SIFU:s verksamhet utgör en värdefull komplettering av de privata utbildningsföretagens utbud och att det alltså finns starka motiv för att staten skall stödja verksamheten som ett led i småföretagspolitiken. En finansiering av verksamheten enbart med kursavgifter – såsom föreslås i motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N412 (fp) – utgör enligt utskottets mening inte ett realistiskt alternativ. Utskottet avstyrker därför yrkandena i nämnda motioner om att det statliga stödet till SIFU skall upphöra.

Den kritik som i motionerna riktas mot regeringens förslag om *ändrad finansieringsordning för SIFU* har, som framgått, olika utgångspunkter såvitt gäller behovet av fortsatt statligt stöd till SIFU:s verksamhet. Däremot är motionärerna eniga i sitt avståndstagande från tanken på att sådant stöd skall kanaliseras genom SIND.

Utskottet finner regeringens förslag på denna punkt väl övervägt. SIND har det samlade ansvaret för den statliga småföretagspolitiken, inkl. utbildningsfrågorna. Under lång tid har SIND lämnat stöd till företagsinriktad utbildning som tillhandahålls av olika utbildningsorgan. Utskottet finner det principiellt riktigt att också stödet till SIFU lämnas för varje särskilt program efter prövning av SIND, som därvid har att bedöma bl. a. huruvida programmet tillgodoser ett särskilt utbildningsbehov hos småföretagen. Som framgår av det tidigare anförda finns det dock särskilda skäl för att SIFU tills vidare bör tilldelas visst generellt stöd som en basresurs. Utskottet anser, liksom regeringen, att även detta stöd bör lämnas genom SIND. I sammanhanget noterar utskottet vad som sägs i propositionen om att den föreslagna ordningen inte på kort sikt torde komma att medföra någon väsentlig minskning av SIFU:s resurser.

Av det sagda följer att utskottet biträder regeringens förslag om att det nuvarande särskilda anslaget till SIFU skall upphöra. Utskottet avstyrker såväl motionerna 1986/87:N137 (c) och 1986/87:N143 (c) – den sistnämnda i berörd del – som motion 1986/87:N135 (m). Frågan om medel till SIND för utbildningsinsatser behandlas av utskottet längre fram under anslaget till småföretagsutveckling.

En särskild fråga om småföretagarnas utbildningsbehov tas upp i motion 1986/87:N384 (m). Motionären begär ett särskilt stöd till den *grundutbildning för småföretagare* som tillhandahålls av Småföretagens riksorganisation i anslutning till Hantverkets folkhögskola i Leksand. Utbildningen, som leder fram till ett företagardiplom, är mycket värdefull särskilt för de minsta företagen, anser motionären. Han föreslår att ett belopp av 800 000 kr. ställs till förfogande för nästa budgetår, varigenom verksamheten skulle kunna nå ut till fler småföretagare.

Utskottet erinrar om att SIND har att lämna bidrag till företagsinriktad fortbildning enligt de grunder och inom de ekonomiska ramar som statsmakterna har fastställt. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen.

Design

En treårig försöksperiod med *stöd till industridesign* inleddes budgetåret 1984/85. För ändamålet anvisades 15 milj. kr. för dels etablering och drift av ett Design Center i Stockholm, dels insatser i enskilda småföretag. Verksamheten administreras av SIND.

I propositionen (s. 162 f.) föreslås nu att medel ställs till förfogande för fortsatt verksamhet under ytterligare en treårsperiod. Ett anslag av 5 milj. kr. för budgetåret 1987/88 och en medelsram av ytterligare 10 milj. kr. för resten av treårsperioden begärs.

I motion 1986/87:N149 (fp) avstyrks regeringens förslag. Design Center bör nu kunna drivas på marknadsmässiga villkor, anför det.

Enligt utskottets uppfattning är det särskilda stödet till design ett viktigt led i arbetet med att stärka de små och medelstora företagens konkurrenskraft. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motion 1986/87:N149 (fp) i berörd del.

Utskottet tar i sammanhanget upp en motion från allmänna motionstiden, 1986/87:N352 (vpk), i vilken föreslås en utredning om en *permanent designutställning*. En sådan utställning bör enligt motionären förläggas till södra Stockholmsområdet och integreras med konsumentservice.

Utskottet – som hänvisar till vad som nyss anförts om Design Center – anser inte att det finns tillräckliga skäl för att det skulle byggas upp ytterligare en designutställning i Stockholmsområdet med statligt stöd. Motionen avstyrks.

Hantverk

Frågor om hantverk har inte särskilt berörts i proposition 1986/87:74. Utskottet tar emellertid i anslutning till övriga småföretagsfrågor upp ett antal motioner om hantverk från allmänna motionstiden.

Utskottet skall inledningsvis lämna vissa uppgifter om statens nuvarande näringspolitiskt motiverade stöd till hantverket. SIND är central förvaltningsmyndighet för bl. a. ärenden som rör hantverk. Enligt vad utskottet har inhämtat har SIND under innevarande budgetår lämnat bidrag till olika aktiviteter och projekt på hantverksområdet med ca 1,3 milj. kr. Härav utgör 200 000 kr. bidrag för administration m. m. till Centrala hantverksnämnden, ett enskilt organ som bildades år 1983 på initiativ av SIIIO-Familjeföretagen, numera Småföretagens riksorganisation, med uppgift att ta till vara hantverkets intressen. Härutöver har SIND till nämnden anvisat 250 000 kr. för uppbyggnad av ett centralt hantverksinstitut i anslutning till Hantverkets folkhögskola i Leksand. Avsikten är att detta institut skall överta den nuvarande nämndens uppgifter. Bland övriga större insatser av SIND på hantverksområdet kan nämnas ett utbildningsprojekt för hantverks- och småföretag i glesbygd i samarbete med den kommunala vuxenutbildningen m. fl.

Vidare bör nämnas att hantverksföretag som är tillverkande företag eller som tillhandahåller tjänster för tillverkningsindustrin ingår i målgruppen för de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet. Även andra hantverksföretag torde i viss utsträckning kunna bli delaktiga av fondernas företagsservice.

Utskottet tar först upp två motioner i vilka berörs frågan om en *central instans för hantverket*. Riksdagen bör begära ett förslag från regeringen om en sådan instans för att tillvarata hantverkets intressen, anför det i motion 1986/87:N410 (fp). Nämnden borde ges samma ställning som den statliga nämnden för hemslöjdsfrågor. I motion 1986/87:N381 (m) hänvisas till den pågående uppbyggnaden av ett hantverksinstitut i Leksand. Som ett led i detta arbete undersöks möjligheten att skapa ett databaserat register för producent- och konsumenttjänster inom hantverksområdet. För utveckling av ett sådant register begärs ett bidrag av 550 000 kr.

Utskottet erinrar om att frågan om inrättande av en statlig hantverksnämnd behandlades av riksdagen år 1983, då riksdagen avlog motioner grundade på ett förslag till regeringen av förre riksdagsledamoten Johan A. Olsson (NU 1982/83:34 s. 25). Sedan Centrala hantverksnämnden bildats på enskilt initiativ har motioner om att detta organ skulle få ett särskilt anslag från statsbudgeten avslagits vid flera tillfällen på förslag av utskottet. Senast skedde detta år 1986 (NU 1985/86:14 s. 50), varvid reservation avgavs av folkpartiets och centerpartiets företrädare i utskottet. Som framgått får nämnden ett administrationsbidrag från SIND, som också prövar frågor om bidrag till olika hantverksprojekt inom ramen för tillgängliga resurser för småföretagsutveckling.

Enligt utskottets mening finns det ingen anledning att överväga en ändring av nuvarande ordning för statens ekonomiska stöd till hantverket. SIND:s insatser på området, som har ett nära samband med verkets övriga insatser för småföretagen, har under de senaste åren ökat. Samarbetet med hantverkets organisationer fungerar enligt vad utskottet har erfarit väl. SIND är representerat i Centrala hantverksnämnden.

Med anledning av yrkandet i motion 1986/87:N410 (fp) ser utskottet inget

behov av ett särskilt statligt organ på området. I sammanhanget kan noteras att det hantverksinstitut i Leksand som väntas komma att överta Centrala hantverksnämndens uppgifter kommer att få ökade resurser för utredningar m. m. Kravet i motion 1986/87:N381 (m) på särskilda medel för ett visst projekt kan utskottet inte heller biträda. Frågor av denna art bör liksom hittills prövas av SIND. De två nämnda motionerna avstyrks.

I motion 1986/87:N411 (m) begärs tillsättandet av en utredning om *bevarande av hantverksskunnande* inom skilda fack. En sådan utredning skulle ges i uppgift bl. a. att föreslå lämpliga former för ett hantverksstöd.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att hantverket utgör en viktig del av vårt kulturarv. Det planerade centrala hantverksinstitutet i Leksand bör kunna svara för utredningar av det slag som avses i motionen och lägga fram förslag till eventuella åtgärder från statsmakternas sida. Något initiativ av riksdagen i frågan erfordras enligt utskottets mening inte nu. Motionen avstyrks därför.

I motion 1986/87:N409 (c) begärs en översyn av skilda lag- och ersättningsregler i syfte att underlätta för ungdomar att bli *lärlingar i hantverksföretag*. Vad som avses är regler för arbetarskydd, försäkringar, premieersättning m. m.

Vissa hithörande frågor har nyligen behandlats av arbetsgruppen för översyn av den gymnasiala yrkesutbildningen i betänkandet (SOU 1986:2-3) En treårig yrkesutbildning. Arbetsgruppen föreslår olika åtgärder rörande den arbetsplatsförlagda utbildningen, inkl. den gymnasiala lärlingsutbildningen. Frågor om regleringen av elevernas villkor på arbetsplatserna har särskilt uppmärksamats. Enligt vad utskottet har erfarit avser regeringen att under år 1987 lägga fram en proposition på grundval av bl. a. dessa förslag.

Med hänsyn till det anförda finner utskottet ingen anledning för riksdagen att nu ta något initiativ med anledning av motion 1986/87:N409 (c). Motionen avstyrks alltså i berörd del. Det bör påpekas att flertalet av de regler som avses i motionen hör till andra utskotts områden.

Ett uttalande av riksdagen om *länsstyrelsernas ansvar för hantverket* begärs i motionerna 1986/87:N330 (fp) och 1986/87:N410 (fp). I motionerna ges exempel på några län där det bedrivs omfattande verksamhet för att främja hantverket. Alla länsstyrelser bör känna ansvar härför, menar motionärerna.

Riksdagen har senast år 1986 avslagit liknande motionsyrkanden på hemställan – med reservation av folkpartiets och centerpartiets företrädare – av utskottet (NU 1985/86:14 s. 19). Utskottet hänvisade till att länsstyrelserna har möjlighet att fördela medel till olika regionala utvecklingsinsatser och att avvägningar och prioriteringar vid fördelningen skall ligga på den regionala nivån.

Utskottet anser liksom tidigare att ett uttalande av det slag som motionärerna begär skulle strida mot nämnda princip, som riksdagen har ställt sig bakom. Motionerna avstyrks i berörda delar.

I motion 1986/87:N410 (fp) betonas också de regionala *utvecklingsfondernas ansvar för hantverket*. Motionärerna föreslår att viss del av fondernas resurser skall avsättas för stöd till hantverket.

Även detta krav har, senast år 1986, avvisats av riksdagen på hemställan av utskottet, som ansåg att det liksom tidigare borde ankomma på SIND och utvecklingsfonderna att svara för prioriteringen av olika stödbehov (NU 1985/86:14 s. 19). Folkpartiets och centerpartiets företrädare anmälde reservation i frågan.

Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att nu ändra sitt tidigare ställningstagande. Motionen avstyrks i berörd del.

Utskottet behandlar härafter två motioner i vilka framförs olika förslag om en fortsatt utbyggnad av den verksamhet på hantverksområdet som bedrivs i Leksand i anslutning till Hantverkets folkhögskola. Kulturutskottet har avgivit yttrande över motionsyrkandena (bilaga, s. 117).

I motion 1986/87:N382 (m) föreslås att statens kulturråd skall ges i uppdrag att utreda frågan om bildandet av ett *institut för instrumenthantverk*. Ett sådant institut skulle svara för såväl utbildning som utvecklingsarbete rörande olika musikinstrument. Institutet skulle utgöra en fortsättning på en försöksverksamhet med fyraårig utbildning i stråkinstrumenthantverk som pågår i Leksand. Med hänvisning till att det inte torde finnas någon liknande institution i våra grannländer anför motionärerna att det bör undersökas om ett institut för instrumenthantverk skulle kunna få en nordisk bas.

Såsom framgår av kulturutskottets yttrande har statens kulturråd redan låtit utreda frågan om försöksverksamheten i Leksand. Kulturrådet har också i skrivelse till utbildningsdepartementet i september 1985 förordat att verksamheten skall permanentas i form av en stiftelse. En av Nordiska ministerrådet tillsatt arbetsgrupp för små yrkesfack studerar frågan om nordiskt samarbete i fråga om utbildning för dessa yrkesområden. Gruppen avser att lägga fram förslag till handlingsplan på området hösten 1987. Kulturutskottet anser det angeläget att försöksverksamheten i Leksand får fast form och blir permanent. Någon ny utredning i frågan anser kulturutskottet dock inte vara erforderlig, varför motionen enligt dess mening inte bör föranleda någon åtgärd. Moderata samlingspartiets företrädare i kulturutskottet har anmält avvikande mening på denna punkt.

Näringsutskottet har senast år 1986 (NU 1985/86:15 s. 21 f.) avstyrkt motioner av samma innebörd som den nu aktuella och därvid hänvisat bl. a. till att frågor om statligt stöd till olika projekt på hantverksområdet får prövas av SIND enligt gällande grunder för småföretagssstödet.

Som påpekas i motion 1986/87:N382 (m) har frågan om ett institut för musikhantverk också en nordisk aspekt. Denna torde komma att bli belyst genom den pågående utredningen på Nordiska ministerrådets uppdrag. I likhet med kulturutskottet anser näringsutskottet att det inte finns någon anledning för riksdagen att ta initiativ till ytterligare utredningar i frågan. Med det anförda avstyrker utskottet motionen.

I motion 1986/87:N410 (fp) framförs tanken på ett *nordiskt hantverkscentrum* i Leksand. Kulturutskottet redovisar i sitt yttrande synpunkter från riksantikvarieämbetet på behovet av en gemensam nordisk utbildning inom vissa hantverksyrken, bl. a. för byggnadsvård och konservering av kulturföremål. Kulturutskottet anser att frågan om utbyggd utbildning inom olika hantverksyrken bör övervägas och att det finns goda förutsättningar för att

bygga upp ett nordiskt hantverkscentrum i Leksand. Kulturutskottet förordar ett uttalande av riksdagen i frågan.

NU 1986/87:30

I likhet med kulturutskottet anser näringsutskottet att en nordisk utbildning i vissa hantverksyrken skulle ha ett stort värde. Motiven för en sådan verksamhet torde emellertid inte i första hand vara av näringspolitisk art. Näringsutskottet kan inte från sina utgångspunkter ställa sig bakom yrkandet i motion 1986/87:N410 (fp) på ett uttalande av riksdagen i frågan. Motionen avstyrks därför i berörd del. Emellertid förutsätter utskottet att regeringen inom ramen för det nordiska samarbetet noga uppmärksammar möjligheterna att få till stånd en gemensam nordisk utbildning inom olika hantverksyrken.

I detta sammanhang behandlar utskottet också motion 1986/87:N356 (c, m, fp) om verksamheten vid *Stiftelsen Skånchantverk* i Landskrona. Enligt motionärerna behövs ökade ekonomiska resurser för verksamheten. Det framgår av motionen att stiftelsen år 1986 har ansökt om bidrag och att denna ansökan har avslagits av statens kulturråd. Utskottet kan inte bedöma om den verksamhet som bedrivs vid stiftelsen har sådan karaktär att näringspolitiskt hantverksstöd skulle kunna lämnas. Denna fråga får i förekommande fall prövas av de ansvariga centrala och regionala instanserna. Utskottet kan inte förorda att riksdagen uttalar sig särskilt i frågan. Motionen avstyrks.

Anslag till småföretagsutveckling

Medel till olika näringspolitiskt motiverade insatser för de små och medelstora företagen anvisas under anslaget B 12, Småföretagsutveckling. För innevarande budgetår har riksdagen anvisat 143 275 000 kr. Beloppet fördelas av regeringen på särskilda anslagsposter för olika ändamål. Alla poster disponeras av SIND, utom en på 2,5 milj. kr. för stöd till arbetskooperation m. m. som disponeras av regeringen. Huvuddelen av anslaget, för innevarande budgetår ca 92,6 milj. kr., utgör statens bidrag till de regionala utvecklingsfondernas företagservice och administration. Återstoden av anslaget används för olika riktade småföretagsinsatser, bl. a. sådana insatser för fortbildning och stöd till hantverket som utskottet har behandlat i det föregående.

För nästa budgetår föreslås i propositionen (s. 220 f.) ett anslag av 159 930 000 kr., dvs. en ökning med ca 16,7 milj. kr. Ökningen kan delvis hänföras till den av regeringen föreslagna ändrade finansieringsordningen för SIFU, som innebär att det särskilda bidragsanslaget på för närvarande 12 milj. kr. upphör och att bidrag till SIFU i fortsättningen skall lämnas av SIND. Vidare föreslår regeringen för budgetåren 1988/89 och 1989/90 en medelsram av 335 milj. kr. utöver anslaget för nästa budgetår.

I motioner från de tre borgerliga partierna föreslås ändringar av anslagsbeloppet bl. a. som följd av resp. partis förslag rörande vissa av de verksamheter som finansieras från anslaget.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1986/87:N150 ett anslag av 110 milj. kr. Folkpartiet föreslår i motionerna 1986/87:N149 och 1986/87:N343 ett nästan identiskt belopp, om än med delvis annan motivering. Gemensamt

för de två partiernas förslag är att stödet till de regionala utvecklingsfonderna avses bli i huvudsak oförändrat, medan olika riktade insatser genom SIND förutsätts upphöra. Centerpartiet däremot föreslår i motion 1986/87:N143 ett anslag av ca 176,5 milj. kr. exkl. bidrag till SIFU. Medlen bör enligt motionärerna fördelas i huvudsak direkt till de regionala utvecklingsfonderna. I det föreslagna anslaget har inräknats ett belopp av 20 milj. kr. avsett för lån till småföretag för vissa miljö- och energiinsatser.

Utskottet behandlar i sammanhanget även ett särskilt yrkande i motion 1986/87:N150 (m) om att regeringen skall bemyndigas att från anslaget övergångsvis täcka vissa kostnader för SIFU.

Utskottet finner regeringens förslag om anslag och medelsram till småföretagsutveckling väl avvägt. Förslagen tillstyrks.

Följaktligen avstyrker utskottet yrkandena i motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp) om anslagsminskningar. Yrkandet om vissa kostnader för SIFU i förstnämnda motion saknar aktualitet och avstyrks likaså. Kravet i motion 1986/87:N143 (c) på en betydande ökning av anslaget kan utskottet inte heller godta. Utskottet noterar att det i denna motion, i förbigående och utan underlag eller egentlig motivering, presenteras en idé om ett helt nytt stödsystem som riksdagen förutsätts nu anvisa medel till.

Vissa anslag m. m.

Utvecklingsinsatser i vissa branscher

Ett branschprogram för den träbearbetande industrin infördes i början av 1970-talet. I programmet ingår utbildningsinsatser, teknisk konsultverksamhet samt omställningsfrämjande och exportfrämjande åtgärder. Programmet är indelat i delprogram för möbelindustrin, snickeriindustrin, trähusindustrin och sågverksindustrin. Nu löpande program avser treårsperioden 1984/85–1986/87. För innevarande budgetår har beräknats ca 13,8 milj. kr. för programmet. Drygt hälften av beloppet avser exportfrämjande åtgärder. Verksamheten administreras av SIND.

I propositionen (s. 196–199) föreslås att programmet skall fortsätta under ytterligare en treårsperiod i oförändrad omfattning. Liksom hittills skall programmet inriktas på insatser för att hjälpa företagen att vidga sina marknader och förbättra lönsamheten. För sågverksindustrin tar insatserna särskilt sikte på kompetenshöjning och ökad vidareförädling. I propositionen betonas sambandet mellan SIND:s branschfrämjande åtgärder och de regionala utvecklingsfondernas service- och finansieringsprogram. En ökad samordning förutsätts ske.

Inom ramen för de branschfrämjande åtgärderna vid SIND bedrivs också det s. k. allmänna strukturutvecklingsprogrammet (ASP). Insatserna inom detta program, som inte hänför sig till någon viss bransch, avser enbart omvärldsanalyser och andra utredningar. Under de senaste åren har bl. a. bioteknikindustrin och industrin för handikapphjälpmedel omfattats av ASP-insatser. För innevarande budgetår har beräknats 2,8 milj. kr. för ASP. I propositionen (s. 203–205) föreslås att även detta program skall fortsätta

under en treårsperiod med en i huvudsak oförändrad omfattning.

Kostnaderna för såväl ASP som programmet för den träbearbetande industrin bestrids från anslaget till *branschfrämjande åtgärder*, som för innevarande budgetår har anvisats med ca 16,6 milj. kr. Regeringen föreslår för nästa budgetår ett anslag av 17 milj. kr. och för de två följande budgetåren en medelsram av 34 milj. kr.

Avslag på förslaget yrkas i motion 1986/87:N150 (m). Enligt motionärernas mening finns det andra möjligheter för företag inom den träbearbetande industrin att få viss hjälp med produktutveckling och export. Det är inte motiverat med ett särskilt program, anser de. En kritisk inställning till branschprogrammet redovisas också i motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp). En minskning av anslaget till 6 milj. kr. föreslås. I motion 1986/87:N143 (c) begärs däremot en ökning av anslaget till 22 milj. kr. med hänvisning till behovet av insatser för den träbearbetande industrin.

Utskottet delar regeringens uppfattning att de nuvarande branschprogrammen inom SIND bör fortsätta under ytterligare en treårsperiod i nuvarande omfattning. Förslaget i propositionen om anslag för nästa budgetår och medelsram för de följande två åren tillstyrks. Däremot avstyrker utskottet motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp), 1986/87:N343 (fp) och 1986/87:N143 (c) i berörda delar.

En aktionsplan för *ökad förädling inom sågverksindustrin* begärs i motion 1986/87:N316 (vpk). Motionärerna anser att det behövs långtgående förändringar i sågverkens produktionsinriktning. Särskilt inom det norrländska virkesområdet måste produktionen inriktas alltmer på kundanpassade produkter, vilket ställer stora krav på kompetenshöjning inom branschen.

Utskottet har ett antal gånger behandlat liknande motioner från vänsterpartiet kommunisterna om åtgärder för sågverksindustrin, senast år 1986 (NU 1985/86:14 s. 14). Redogörelser har därvid lämnats för de olika insatser som görs för att främja utvecklingen inom bl. a. sågverksindustrin. Förutom insatserna från SIND och de regionala utvecklingsfonderna har nämnts stödet till träteknisk forskning och utveckling genom styrelsen för teknisk utveckling (STU). Detta stöd, som till största del gäller områden av direkt betydelse för sågverksindustrin, lämnas huvudsakligen som bidrag till kollektiv forskning inom Träteknikcentrum i Stockholm med filialer i Jönköping och Skellefteå. Nuvarande program för träteknisk forskning, som löper t. o. m. budgetåret 1987/88 och som är det utan jämförelse största kollektivforskningsprogrammet, innebär insatser av ca 20 milj. kr. om året från STU. Dessutom har STU startat två nya s. k. ramprogram – produktionsteknik i träindustri och betingelser för mögeltillväxt – som avser insatser av 15–20 milj. kr. under en femårsperiod. Ett viktigt mål för STU:s insatser på det trätekniska området är att främja införandet av avancerad teknik även i de mindre sågverkens produktion.

Av vad utskottet har anfört framgår att betydande insatser görs med det syfte som anges i motion 1986/87:N316 (vpk). Det bör emellertid understrykas att statens bidrag till utvecklingen inom en bransch bör utgöra endast ett komplement till branschens egna insatser. Såsom utskottet tidigare har anfört är det i första hand de berörda företagens sak att vidta sådana åtgärder

som krävs för en anpassning av produktionen till skiftande marknadsförhållanden. Utskottet är följaktligen inte berett att förorda en aktionsplan av det slag som motionärerna önskar. Motionen avstyrks.

Inrättandet av ett *trätekniskt centrum i Kopparbergs län* föreslås i motion 1986/87:N394 (s). Motionärerna pekar på angelägenheten av att forsknings- och utvecklingsverksamheten inom träindustrin generellt förstärks. Som ett led häri bör ett trätekniskt centrum byggas upp i Kopparbergs län, anser de.

Vid sin behandling av liknande motioner, senast år 1986 (NU 1985/86:14 s. 14), har utskottet avstyrkt motionerna med hänvisning till att riksdagen inte borde ta ställning till frågor om lokalisering av kollektiv forskningsverksamhet, som regleras i avtal mellan staten och intressenter inom den berörda branschen. Riksdagen har anslutit sig till denna princip. Utskottet avstyrker även den nu aktuella motionen.

Ett treårsprogram för *havsindustriell kompetensutveckling* fastställdes år 1984 (NU 1983/84:26). Ett anslag av 20 milj. kr. ställdes till förfogande för vissa insatser på området. Huvuddelen av medlen har disponerats av SIND. Som framgår av propositionen (s. 200–203) har SIND lagt fram förslag till en fortsättning på programmet under perioden 1987/88–1989/90. Regeringen är emellertid inte beredd att nu ta ställning i frågan. En förlängning av nuvarande program med ett år föreslås. För ändamålet begärs ett anslag av 6,7 milj. kr. Avsikten är att de hittillsvarande insatserna skall utvärderas och de organisatoriska förhållandena ses över som underlag för beslut om den framtida verksamheten på området.

Utskottet har ingen erinran mot vad som sålunda anförs i propositionen. Regeringens förslag om anslag för nästa budgetår tillstyrks.

Statens industriverk

I propositionen (s. 206–210) lämnas en allmän redovisning av den näringspolitiska utredningsverksamheten vid statens industriverk (SIND) och vissa andra myndigheter och organisationer inom industridepartementets område. Det framgår att en översyn av verksamheten planeras med samordning och effektivisering som mål. SIND avses även i fortsättningen ha ett huvudansvar för utredningsverksamheten på området. För nästa budgetår föreslås ett anslag till förvaltningskostnader för SIND av ca 53 milj. kr. För utredningar begärs ett anslag av 4,5 milj. kr. jämte en medelsram av 10 milj. kr. för de två följande budgetåren.

I anslutning till redogörelsen i propositionen tar utskottet upp ett yrkande om SIND:s framtida verksamhet i motion 1986/87:N150 (m). Med en särskild myndighet för industrifrågor finns det ökad risk för att politiker försöker styra företagets verksamhet och framtida inriktning, anser motionärerna. Den nuvarande utredningsverksamheten vid SIND bör avvecklas. Vissa andra uppgifter kan föras över till Sveriges exportråd eller STU. Den återstående uppgiften för SIND blir då att fungera som central myndighet för regionalpolitiskt stöd, anförs det. Den föreslagna omorganisationen bör enligt motionärerna vara genomförd senast under budgetåret 1988/89.

Som en konsekvens av denna syn på SIND:s framtida uppgifter föreslås i samma motion en minskning av anslaget till förvaltningskostnader för nästa budgetår till 40 milj. kr. Något anslag till utredningar bör enligt motionärerna inte anvisas.

I motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp) föreslås minskningar av de två anslagen till SIND:s verksamhet med 6 milj. kr. resp. 2,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Några uttryckliga krav på en omorganisation av verksamheten framförs dock inte.

Vad som anförs i propositionen om den näringspolitiska utredningsverksamheten föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet anser alltså att SIND liksom hittills bör ha ett huvudansvar för denna verksamhet, liksom – i nära samverkan med bl. a. de regionala utvecklingsfonderna – för den näringspolitiska och regionalpolitiska stödverksamheten.

Det sagda innebär att utskottet inte godtar de tankar på en långtgående omorganisation av SIND som redovisas i motion 1986/87:N150 (m). Utskottet kan inte heller ansluta sig till kraven på anslagsminskningar i samma motion. Denna avstyrks i berörda delar. Likaså avstyrker utskottet motsvarande yrkanden i motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp). Regeringens förslag om anslag och medelsram tillstyrks.

Övriga anslag

I detta avsnitt tar utskottet upp några förslag i propositionen om anslag som inte har behandlats i det föregående och som inte har föranlett några motionsyrkanden.

Liksom tidigare år föreslår regeringen ett anslag till *förlusttäckning* i samband med infriandet av olika statliga garantier m. m. För nästa budgetår beräknas behovet av medel härför till 50 milj. kr., vilket är oförändrat i förhållande till innevarande år. Utskottet tillstyrker förslaget.

Ett nytt anslag av 26,4 milj. kr. begärs till *teknisk-vetenskaplig attachéverksamhet*. Tidigare har bidrag till Stiftelsen Sveriges teknisk-vetenskapliga attachéverksamhet (STAT) lämnats från en särskild anslagspost under anslaget F 1, Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling. I propositionen anförs att STAT:s verksamhet nu har nått en sådan omfattning och självständighet att det är motiverat med ett särskilt anslag för ändamålet. Utskottet instämmer häri och tillstyrker förslaget.

För *uropeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete* begärs ett anslag av 1 milj. kr., vilket är oförändrat i förhållande till innevarande år. Anslaget används för att täcka vissa kostnader av administrativ natur i samband med kontakter med EUREKA och EG. Utskottet, som behandlar frågor om Sveriges deltagande i europeiskt forskningssamarbete på det tekniska området i betänkandet NU 1986/87:33, tillstyrker regeringens förslag.

Regionala näringspolitiska satsningar

I fyra motioner framförs krav på statligt stöd till näringspolitiska projekt eller aktiviteter i olika delar av landet. I två av fallen är det fråga om följdmotioner till motioner som gäller regionalpolitiska åtgärder i resp. län och som bereds

av arbetsmarknadsutskottet. I sammanhanget hänvisas till den redogörelse som i budgetpropositionen (prop. 1986/87:100 bil. 14 s. 13–20) har lämnats för åtgärder i syfte att allmänt förstärka näringslivsmiljön i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna. Näringsutskottet återkommer till vissa frågor om regional teknikspridning i betänkandet NU 1986/87:33 om forskning.

Frågor om tågtrafiken i Östergötlands län tas upp i motion 1986/87:N396 (c). Motionärerna anser att det finns ett behov av *lättare elektriska motorvagnar* för att regionala tågresor skall kunna bli mer konkurrenskraftiga. Regeringen borde kunna ställa riskkapital till förfogande för den svenska industri som vill satsa på att ta fram sådana vagnar, menar de.

Utskottet erinrar om att tågtrafiken i Östergötlands län, liksom i andra delar av landet, drivs av statens järnvägar (SJ). I fall då SJ behöver utveckla ny rullande materiel kan det ske genom s. k. teknikupphandling inom ramen för SJ:s egna resurser. Utskottet ser inte något behov av särskilda statliga insatser för ändamålet. Motionen avstyrks.

Tanken på ett *marint utvecklingscentrum i Lysekil* framförs i motion 1986/87:N369 (fp). Motionärerna hänvisar till att havsfiskelaboratoriet i Lysekil skall byggas ut. Detta skulle kunna bli en utgångspunkt för satsningar beträffande såväl angränsande vattenområden som den marina miljön i stort.

Enligt vad utskottet har inhämtat finns det redan långt framskridna planer på ett centrum av det slag som avses i motionen. Sälunda har Lysekils kommun och landstinget i Göteborgs och Bohus län beslutat att satsa sammanlagt 20 milj. kr. på dels ett publikt akvarium, dels en fond för stöd till marina forsknings- och utvecklingsprojekt. Regeringen har beviljat ett särskilt bidrag av 1,6 milj. kr. till fonden. I styrelsen för fonden skall ingå företrädare för myndigheter och forskningsinstitutioner samt lokala och regionala intressenter. Avsikten är att verksamheten skall baseras på de resurser inom havsforskningen som redan finns i området, bl. a. fiskeristyrrelsens laboratorium i Lysekil och Kristinebergs marinbiologiska station.

Något initiativ av riksdagen med anledning av motion 1986/87:N369 (fp) bör enligt utskottets mening inte komma i fråga. Motionen avstyrks.

Vissa åtgärder för att främja *nyföretagandet i Värmlands län* föreslås i motion 1986/87:N424 (c). Den regionala utvecklingsfonden i länet borde få särskilda medel till förfogande för rådgivning till unga företagare och för långivning med sänkta krav på säkerhet, anser motionärerna. De föreslår också ett system med rådgivning genom tidigare företagare som "faddrar". Länsstyrelsen borde vidare få ett bidrag för att inrätta en permanent produktutställningsmöjlighet i länet, anför det.

Riksdagen har upprepade gånger avslagit liknande motionsyrkanden på hemställan av utskottet, senast år 1986 (NU 1985/86:15 s. 29 f.). Utskottet hänvisade därvid till att statsmakterna inte bör ge sig in på bedömningar av angelägenheten av insatser i något visst län av det slag som här avses. Detta gäller enligt utskottets mening alltså. Motionen avstyrks.

Åtgärder för att främja etablering av *bär- och konservindustri i Norrbotten* föreslås i motion 1986/87:N315 (vpk). En sådan industri baserad på produkter från länet skulle vara betydelsefull från regionalekonomisk

synpunkt och försörjningsberedskapssynpunkt, menar motionären. Han hänvisar till att länsstyrelsen har arbetat med frågan under några år utan resultat.

NU 1986/87:30

Enligt vad utskottet har inhämtat har i januari 1987 länsstyrelsen fattat beslut om lokaliseringsbidrag till en pressanläggning för framställning av råsaft från svarta vinbär m. m. i Hedenäset i Övertorneå kommun. Den totala investeringen beräknas till ca 9 milj. kr. Anläggningen är avsedd som ett första steg mot förädling av råsaften och anses betydelsefull också för svartvinbärsodlingen i länet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen.

Hemställan

Utskottet hemställer

Allmänna frågor

1. beträffande *näringspolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N140 yrkandena 1–6 och 10, motion 1986/87:N143 yrkande 1, motion 1986/87:N149 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1986/87:N150 yrkandena 1 och 2, motion 1986/87:N151 yrkande 2, motion 1986/87:N343 yrkandena 1 och 2, motion 1986/87:N371, motion 1986/87:N398 och motion 1986/87:N434 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. beträffande *förstatligande av läkemedelsindustrin*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N367.

3. beträffande *monopolism inom livsmedelsindustrin*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N428 yrkande 2.

4. beträffande *principer för fortsatt avregleringsarbete*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N140 yrkande 7, motion 1986/87:N149 yrkande 2 och motion 1986/87:N150 yrkande 9.

5. beträffande *reglerna vid start av företag*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N368 och motion 1986/87:N434 yrkande 4.

6. beträffande *normgruppen*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N149 yrkande 1.

7. beträffande *parlamentarisk delegation*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N143 yrkande 5.

8. beträffande *näringspolitikens roll vid industrikriser*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N140 yrkande 8 och motion 1986/87:N143 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

9. beträffande *kommunal näringspolitik*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N150 yrkande 20.

10. beträffande *svenska företags investeringar i utlandet*
att riksdagen

a) avslår motion 1985/86:N282,

b) med anledning av proposition 1986/87:74 moment 11 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 5 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N427 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. beträffande *utländska företagsförvärv i Sverige*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 12 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 6, motion 1986/87:N150 yrkande 10 och motion 1986/87:N427 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. beträffande *ändringar i företagsförvärvslagen m. m.*
att riksdagen

a) avslår motion 1986/87:N427 yrkande 3,

b) med anledning av proposition 1986/87:74 moment 1 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., dock med ändrad lydelse av 7 § andra stycket enligt *utskottets förslag* i det följande:

Regeringens förslag

Förvärvstillstånd behövs inte för förvärv inom samma koncern, om förvärvaren är ett svenskt företag inom koncernen. När ett utländskt företag i koncernen har ett bestämmande inflytande över förvärvaren, krävs dock förvärvstillstånd, om ett svenskt företag har ett bestämmande inflytande över alla företagen i koncernen.

Utskottets förslag

Förvärvstillstånd behövs inte för förvärv enligt *första stycket 1* inom samma koncern, om förvärvaren är ett svenskt företag inom koncernen. När ett utländskt företag i koncernen har ett bestämmande inflytande över förvärvaren, krävs dock förvärvstillstånd, om ett svenskt företag har ett bestämmande inflytande över alla företagen i koncernen.

c) avslår proposition 1986/87:74 moment 2,

13. beträffande *tillverkning av krigsmateriel*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 moment 3 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m.,

14. beträffande *utländska portföljinvesteringar*
att riksdagen

a) avslår motion 1986/87:N140 yrkande 9,

b) avslår motion 1986/87:N344 yrkande 7,

15. beträffande *teknikpolitiken*
att riksdagen

- a) avslår motion 1986/87:N143 yrkande 7,
- b) avslår motion 1986/87:N140 yrkande 11.

16. beträffande *utveckling av alternativ högteknologi*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N425.

17. beträffande *utvärdering av ny teknik*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N321.

18. beträffande *industriell utveckling inom systemteknikområdet*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:74 moment 5 godkänner de riktlinjer för industriell utveckling inom ett informationsteknologiskt program som anges i propositionen,

b) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt F 19 moment 1 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, 60 000 000 kr. får användas till industriell utveckling m. m. inom informationsteknologiområdet,

c) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt F 19 moment 2 till *Industriell utveckling m. m. inom informationsteknologiområdet* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.,

19. beträffande *industriell utveckling inom mikroelektroniken*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 punkt F 20 till *Industriell utveckling inom mikroelektroniken* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 18 500 000 kr.,

20. beträffande *tillämpningsprojekt inom telekommunikationsområdet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N345.

21. beträffande *Industrifonden*
att riksdagen

- a) avslår motion 1986/87:N150 yrkande 13,
- b) med bifall till proposition 1986/87:74 moment 8 godkänner vad som i propositionen anføres om ändrade riktlinjer och minskat kapitalbehov för stöd till industriellt utvecklingsarbete genom Stiftelsen Fonden för industriellt utvecklingsarbete,

- c) avslår motion 1986/87:N143 yrkande 8.

22. beträffande *forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:74 moment 6 och med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 9 i ifrågavarande del godkänner att systemet med forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag avskaffas,

b) med bifall till proposition 1986/87:74 moment 7 och med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 9 i ifrågavarande del godkänner att reservationsanslaget Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag under tolfte huvudtiteln upphör med utgången av budgetåret 1986/87,

- c) avslår motion 1986/87:N343 yrkande 11,

23. beträffande *småföretagspolitiken*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1986/87:N330 yrkandena 1–5, motion 1986/87:N383 och motion 1986/87:N385,
 - b) avslår motion 1986/87:N140 yrkande 12,
24. beträffande *kravet på personlig borgen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N334,
25. beträffande *beskattningen av småföretag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N143 yrkandena 2 och 3 och motion 1986/87:N149 yrkandena 3 och 4,
26. beträffande *visst ianspråktagande av allmän investeringsfond*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N136,
27. beträffande *utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1986/87:N150 yrkande 14 i ifrågavarande del,
 - b) avslår motion 1986/87:N143 yrkande 10,
28. beträffande *utvecklingsfondernas företagsservice*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N150 yrkande 14 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N330 yrkandena 7–9,
29. beträffande *utvecklingsfondernas målgrupp*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N330 yrkandena 10 och 12 samt motionerna 1986/87:N308, 1986/87:N332, 1986/87:N333 och 1986/87:N401,
30. beträffande *utvecklingsfondernas styrelser*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N150 yrkande 14 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N330 yrkande 11,
31. beträffande *regionala exportsäljbolag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N429 yrkande 3,
32. beträffande *Småföretagsfonden*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 moment 4 och med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 12, motion 1986/87:N149 yrkande 7 och motion 1986/87:N150 yrkande 12 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,
33. beträffande *Norrlandsfonden*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N395,
34. beträffande *industrigarantilån*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 moment 9 godkänner att stödformen industrigarantilån avskaffas enligt vad som anförs i propositionen,
35. beträffande *behov av stöd till SIFU*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N149 yrkande 9, motion 1986/87:N150 yrkande 3 och motion 1986/87:N412,
36. beträffande *finansieringsordning för SIFU*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1986/87:74 moment 10 och med avslag

på motion 1986/87:N137 och motion 1986/87:N143 yrkande 13 godkänner att reservationsanslaget Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling upphör med utgången av budgetåret 1986/87,

b) avslår motion 1986/87:N135,

37. beträffande *grundutbildning för småföretagare*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N384,

38. beträffande *stöd till industridesign*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 4 moment 1 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 13 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 10 000 000 kr. får användas till åtgärder för att främja industridesign.

b) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 4 moment 2 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 13 i ifrågavarande del till *Åtgärder för att främja industridesign* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,

39. beträffande *permanent designställning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N352,

40. beträffande *central instans för hantverket*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N381 och motion 1986/87:N410 yrkande 1,

41. beträffande *bevarande av hantverkskunnande*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N411,

42. beträffande *lärlingar i hantverksföretag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N409 yrkande 1,

43. beträffande *länsstyrelsernas ansvar för hantverket*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N330 yrkande 6 och motion 1986/87:N410 yrkande 3,

44. beträffande *utvecklingsfondernas ansvar för hantverket*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N410 yrkande 2,

45. beträffande *institut för instrumenthantverk*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N382,

46. beträffande *nordiskt hantverkscentrum*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N410 yrkande 4,

47. beträffande *Stiftelsen Skånehantverk*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N356,

48. beträffande *anslag till småföretagsutveckling*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 12 moment 1 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 335 000 000 kr. får användas för småföretagsutveckling,

b) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 12 moment 2 och med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 11, motion 1986/87:N149 yrkande 15, motion 1986/87:N150 yrkande 15 och motion 1986/87:N343 yrkande 10 till *Småföretagsutveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 159 930 000 kr.,

c) avslår motion 1986/87:N150 yrkande 4.

49. beträffande *branschfrämjande åtgärder*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 11 moment 1 och med avslag på motion 1986/87:N150 yrkande 8 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 34 000 000 kr. får användas för verksamheten med branschfrämjande åtgärder,

b) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 11 moment 2 och med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 15, motion 1986/87:N149 yrkande 14, motion 1986/87:N150 yrkande 7 och motion 1986/87:N343 yrkande 9 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 17 000 000 kr.,

50. beträffande *ökad förädling inom sågverksindustrin*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N316.

51. beträffande *trätekniskt centrum i Kopparbergs län*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N394,

52. beträffande *havsindustriell kompetensutveckling*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 14 till *Åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 6 700 000 kr.,

53. beträffande *statens industriverk*
att riksdagen

a) avslår motion 1986/87:N150 yrkande 16,

b) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 1 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 11, motion 1986/87:N150 yrkande 17 och motion 1986/87:N343 yrkande 6 till *Statens industriverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 52 998 000 kr.,

c) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 2 moment 1 och med avslag på motion 1986/87:N150 yrkande 19 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 10 000 000 kr. får användas för utredningsverksamhet vid statens industriverk,

d) med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 2 moment 2 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 12, motion 1986/87:N150 yrkande 18 och motion 1986/87:N343 yrkande 7 till *Statens industriverk: Utredningsverksamhet* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.,

54. beträffande *förlusttäckning*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 punkt B 13 till *Täckande av förluster vid viss garantigivning, m. m.* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.,

55. beträffande *teknisk-vetenskaplig attachéverksamhet*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 punkt F 3 till

Bidrag till Stiftelsen Sveriges teknisk-vetenskapliga attachéverksamhet för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 26 400 000 kr.,

NU 1986/87:30

56. beträffande *europiskt forsknings- och utvecklingssamarbete* att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:74 punkt F 7 till *Europeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,

Regionala näringspolitiska satsningar

57. beträffande *lättare elektriska motorvagnar* att riksdagen avslår motion 1986/87:N396,

58. beträffande *marint utvecklingscentrum i Lysekil* att riksdagen avslår motion 1986/87:N369,

59. beträffande *nyföretagandet i Värmlands län* att riksdagen avslår motion 1986/87:N424,

60. beträffande *bär- och konservindustri i Norrbotten* att riksdagen avslår motion 1986/87:N315.

Stockholm den 12 maj 1987

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s) (mom. 1–32, 34–60), Christer Eirefelt (fp), Lennart Pettersson (s) (mom. 7, 8, 15–60), Erik Hovhammar (m) (mom. 7, 8, 15–60), Rune Jonsson (s) (mom. 1–6, 9–14), Ivar Franzén (c), Wivi-Anne Radesjö (s) (mom. 1–6, 9–14), Sten Svensson (m) (mom. 1–6, 9–14), Birgitta Johansson (s) (mom. 7, 8, 15–60), Åke Wictorsson (s) (mom. 1–3, 7, 8, 14–60), Hadar Cars (fp) (mom. 7, 8, 15–60), Per Westerberg (m) (mom. 1–6, 9–14), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) (mom. 1–6, 9–14), Reynoldh Furustrand (s) (mom. 1–6, 9–14, 33), Per-Richard Molén (m), Gudrun Norberg (fp) (mom. 1–6, 9–14), Lars Ahlström (m) (mom. 7, 8, 15–60), Bruno Poromaa (s) (mom. 7, 8, 15–60), Mats Lindberg (s) och John Andersson (vpk) (mom. 7, 8, 15–60).

Reservationer

1. Näringspolitikens inriktning (mom. 1)

Christer Eirefelt (fp), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 23 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 24 med "och 1986/87:N143 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den kritik som kommer till uttryck i de refererade motionerna från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet. I likhet med motionärerna anser utskottet sålunda att regeringens näringspolitik lider av den avgörande svagheten att tillräcklig hänsyn inte tas till den samlade effekten av olika statliga åtgärder gentemot företagandet. Det finns i den aktuella propositionen åtskilliga allmänna resonemang – t. ex. om planeringens roll och vikten av ett till företagen decentraliserat ansvar – som utskottet finner rimliga, särskilt vid en jämförelse med tidigare programförklaringar om en "aktiv näringspolitik". Regeringens faktiska agerande på en rad punkter är emellertid uttryck för en kluven inställning till marknadsekonomin och en förkärlek för kollektivistiska lösningar. Vad som framställs som brister i marknadsekonomin tas till intäkt för ingrepp som i själva verket försämrar dess funktionsförmåga. Införandet av löntagarfonder och därefter förnyelsefonder kan ses som exempel härpå. Med anledning av vad som anförs om förnyelsefonderna i motion 1986/87:N150 (m) vill utskottet särskilt framhålla att sådana godtyckliga begränsningar i företagets frihet att förfoga över sina vinstmedel som fonderna innebär leder till ökat krångel och risk för felaktig användning av resurser.

Enligt utskottets mening bör alltså omsorgen om marknadens funktion vara ett centralt inslag i näringspolitiken. Statens huvuduppgift på området bör vara att skapa gynnsamma betingelser för företagen. Som framhålls i motion 1986/87:N343 (fp) bör detta ske genom så generella medel som möjligt. Vikten av fasta spelregler, dvs. stabilitet i fråga om beskattning och andra statliga åtgärder som styr företagets handlande, kan enligt utskottets mening inte nog understrykas. Monopol och konkurrensbegränsningar av olika slag inte minst inom den offentliga sektorn bör aktivt motverkas. Utskottet ser det också som viktiga inslag i näringspolitiken att frihandelsprincipen hävdas när det gäller både varor och tjänster. Staten bör visa en positiv inställning till fortsatt internationalisering av det svenska näringslivet.

Utskottet vill också understryka vad som anförs i motion 1986/87:N150 (m) om statens ansvar för att utbildningsväsendet kan tillgodose de krav på kvalificerad personal som den snabba tekniska utvecklingen ställer. Som framhålls i motionen är det svenska näringslivets möjligheter att upprätthålla sin konkurrenskraft på världsmarknaden starkt beroende av förmågan att utnyttja avancerad teknik.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet nu har anfört om inriktningen av näringspolitiken. Utskottet tillstyrker därmed de här behandlade delarna av motionerna 1986/87:N434 (m), 1986/87:N150 (m), 1986/87:N343 (fp) och 1986/87:N149 (fp).

Utskottet kan i stora delar ansluta sig till den syn på näringspolitiken som kommer till uttryck i motion 1986/87:N143 (c). Beträffande motionärernas krav på att näringspolitiken skall främja regional utveckling och en god miljö vill utskottet understryka att en väl fungerande näringspolitik inte står i något motsatsförhållande till krav på god miljö och regional balans. Försök att genom näringspolitiken med selektiva metoder nå regionalpolitiska syften riskerar emellertid att leda till oklarhet, snedvriden konkurrens och inoptimala lösningar. Utskottet har en liknande syn på förhållandet mellan näringspolitiken och miljöpolitiken. Sålunda bör de miljöpolitiska målen nås

primärt genom att staten ställer upp krav som det sedan ankommer på företagen att uppfylla. Ett uttalande av riksdagen med den innebörd som föreslås i motionen kan utskottet från sina utgångspunkter inte ställa sig bakom. Genom ett uttalande av riksdagen enligt vad utskottet nyss har förordat tillgodoses alltså yrkandet i den nämnda motionen endast delvis.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. *beträffande näringspolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1986/87:N150 yrkandena 1 och 2, motion 1986/87:N343 yrkandena 1 och 2 och motion 1986/87:N434 yrkande 1, med anledning av motion 1986/87:N143 yrkande 1 samt med avslag på motion 1986/87:N140 yrkandena 1–6 och 10, motion 1986/87:N151 yrkande 2, motion 1986/87:N371 och motion 1986/87:N398 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Näringspolitikens inriktning (mom. 1)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 23 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 24 med "och 1986/87:N143 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter – – (= reservation 1) – – av resurser.

Enligt utskottets mening utgör en social marknadsekonomi den bästa grunden för individernas frihet och välfärd och därmed för samhällsutvecklingen i dess helhet. Beträffande inriktningen av näringspolitiken inför 1990-talet ansluter sig utskottet till vad som anförs i motion 1986/87:N143 (c) om vikten av att en utveckling mot bättre balans mellan skilda regioner främjas. En jämnare regional balans innebär att landets samlade resurser kan tas till vara på ett bättre sätt. Som anförs i motionen måste näringspolitiken utformas med hänsyn också till de krav miljön ställer. På grundval av en sådan helhetssyn bör de konkreta näringspolitiska insatserna inriktas på att främja teknisk förnyelse, nyföretagande och företagsutveckling. Det är särskilt viktigt att gynnsamma villkor skapas för utveckling av de små företagen. Dessa företag har stor betydelse bl. a. genom att de bidrar till en bättre regional balans och motverkar tendenserna till koncentration i samhället.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet nu har anförat om inriktningen av näringspolitiken. Utskottet tillstyrker därmed motion 1986/87:N143 (c) i berörd del.

Utskottet kan i stora delar ansluta sig till den uppfattning om näringspolitiken som kommer till uttryck i motionerna 1986/87:N434 (m), 1986/87:N150 (m), 1986/87:N343 (fp) och 1986/87:N149 (fp). Dock visar enligt utskottets mening motionärerna en övertro på möjligheterna att genom marknadsmekanismerna tillgodose kraven på ekologisk och regional balans. Genom ett uttalande av riksdagen enligt vad utskottet har förordat tillgodoses alltså ifrågavarande motionsyrkanden endast delvis.

Förslaget i motion 1986/87:N343 (fp) om ett särskilt uttalande av riksdagen om behovet av en omläggning från selektiva till generella medel i näringspolitiken kan utskottet ansluta sig till. Även om generella medel i allmänhet bör väljas – bl. a. med hänsyn till att de kräver mindre resurser för administration och kontroll – har emellertid selektiva medel en viktig funktion särskilt när det gäller stöd till forskning och utveckling. Exempel härpå är det särskilda systemet med forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag, en fråga som utskottet återkommer till. Utskottet har inget i sak att invända mot vad som sägs i motion 1986/87:N150 (m) om utbildningsväsendets betydelse för näringslivet. Emellertid anser utskottet inte att det finns tillräckliga skäl för ett särskilt uttalande av riksdagen i frågan.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *näringspolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 1. med anledning av motion 1986/87:N149 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1986/87:N150 yrkande 1, motion 1986/87:N343 yrkandena 1 och 2 och motion 1986/87:N434 yrkande 1 samt med avslag på motion 1986/87:N140 yrkandena 1–6 och 10, motion 1986/87:N150 yrkande 2, motion 1986/87:N151 yrkande 2, motion 1986/87:N371 och motion 1986/87:N398 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Näringspolitikens inriktning (mom. 1)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 23 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 24 med "berörts här" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik mot regeringens näringspolitik som framförs i motion 1986/87:N140 (vpk). Såsom påpekas i motionen präglas många av resonemangen i proposition 1986/87:74 av ett ensidigt kommersiellt perspektiv, trots att behovet av ett mer allsidigt synsätt på näringspolitiken i dag är större än någonsin. Såväl den ekologiska krisen som de tilltagande störningarna i kapitalismens ekonomiska system ställer krav på en stark och medveten samhällelig styrning. Det är påfallande hur ofta regeringen med hänvisning till marknadskrafterna avvisar tanken på en sådan styrning. Utskottet kan emellertid inte godta denna passivitet, som står i motsättning till arbetarrörelsens grundläggande värderingar. Som anför i motionen måste det vara en utgångspunkt för näringspolitiken att de demokratiska institutionerna skall ha ett grepp om och ett ansvar för utvecklingens huvudlinjer.

I likhet med motionärerna vänder sig utskottet också mot den prioritering av exporten som kommer till uttryck i regeringens näringspolitik, liksom i dess allmänna ekonomiska politik. Det bör enligt utskottets mening inte vara näringspolitikens primära uppgift att främja den på export inriktade produktionen av varor och tjänster. En politik som, i likhet med regeringens, går ut på att hålla tillbaka de offentliga verksamheterna i syfte att främja

exporten leder till obalanser bl. a. i form av otillräckliga investeringar och överackumulation av kapital. Den förda politiken är negativ också för den regionala utvecklingen, som är i hög grad beroende av de offentliga verksamheterna och av en väl utbyggd infrastruktur. Som påpekas i motionen är propositionens syn på infrastrukturen främst som en service åt det privata näringslivet alltför snäv. I vad gäller sambandet mellan näringspolitik och regionalpolitik vill utskottet hänvisa även till motion 1986/87:N151 (vpk), där bl. a. infrastrukturens betydelse för de eftersatta regionerna betonas starkt.

Enligt utskottets mening bör alltså näringspolitiken inför 1990-talet ges en väsentligt annan inriktning än den som framgår av propositionen. Av grundläggande betydelse är att den nationella självständigheten stärks. Den internationalisering av näringslivet som i propositionen framställs som eftersträvansvärd innebär i praktiken att Sverige hamnar i en satellitroll gentemot de ledande kapitalistiska länderna. Detta kan motverkas bl. a. genom en nationell utveckling av alternativ högteknologi, en fråga som utskottet återkommer till. Vidare måste kvalitativa krav ställas på den ekonomiska tillväxten. Därvid bör sociala mål prioriteras framför kommersiella. Produktionen bör i ökande grad ske med teknik som reducerar miljöstörningar och minskar den specifika råvaru- och energianvändningen.

En sådan inriktning av näringspolitiken står i god överensstämmelse med det nationella industrialiseringsprogram som länge har förordats av vänsterpartiet kommunisterna och som närmare redovisas i motion 1986/87:N371. Förutom en inriktning på högre förädlingsgrad och minskad råvaru- och energiförbrukning kännetecknas detta program av en strävan att tillvarata och vidareutveckla yrkeskompetensen hos de arbetande. Ett sådant industrialiseringsprogram utgör ett viktigt inslag i den alternativa näringspolitik som utskottet förordar.

För att en näringspolitik med den angivna inriktningen skall kunna förverkligas måste de samhällsägda företagen, fondsystemen och de offentliga verksamheterna ges en ledande roll i utvecklingen. Finansiella resurser bör skapas genom en indragning av en del av överlikviditeten hos näringslivet. Som anförs i motion 1986/87:N371 (vpk) kan 15 miljarder kronor under en treårsperiod vara ett riktmärke härför. Detta får ses mot bakgrund av att den totala likviditeten i näringslivet, exkl. banker och försäkringsbolag m. fl., enligt propositionen (s. 30) beräknas uppgå till nära 180 miljarder kronor.

Det är enligt utskottets mening också nödvändigt att finanskapitalets inflytande minskas. Ett led här är en nationalisering av de privatägda affärsbankerna, kreditinstituten och försäkringsbolagen. Det kan också visa sig lämpligt att, såsom föreslås i motion 1986/87:N398 (vpk), i samhällets ägo föra över ett antal privatägda företag med avgörande betydelse för den svenska ekonomins utveckling. De av utskottet här förordade åtgärderna är inget självändamål, utan får ses som uttryck bl. a. för en strävan att begränsa de finansiella intressenas allt starkare grepp om svenskt näringsliv. På senare tid har, under påverkan av dessa intressen, ett kortsiktigt lönsamhetstänkande med spekulativa inslag gjort sig alltmer gällande. Ett uppseendeväckande exempel härpå – och på regeringens handfallenhet inför "marknadskrafter-

na” – är den pågående neddragningen av verksamheten vid och privatiseringen av SSAB Svenskt Stål AB. Utskottet anser det ostridigt att de finansiella intressenas dominans har påverkat näringslivet ogynnsamt och snedvridit förutsättningarna för näringspolitiken.

Sammanfattningsvis anser utskottet att en näringspolitik med den inriktning som presenteras i propositionen är oacceptabel. Regeringen bör i stället utarbета ett underlag till en alternativ näringspolitik i enlighet med vad utskottet har förordat. Riksdagen bör anmoda regeringen härom. Med det sagda tillstyrker utskottet motionerna 1986/87:N140 (vpk), 1986/87:N151 (vpk), 1986/87:N371 (vpk) och 1986/87:N398 (vpk), de två förstnämnda i berörda delar. Av vad som anförts följer också att utskottet avstyrker de yrkanden i motioner från de tre borgerliga partierna som gäller frågor om näringspolitikens inriktning.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. *beträffande näringspolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N140 yrkandena 1–6 och 10, motion 1986/87:N151 yrkande 2, motion 1986/87:N371 och motion 1986/87:N398 samt med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 1, motion 1986/87:N149 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1986/87:N150 yrkandena 1 och 2, motion 1986/87:N343 yrkandena 1 och 2 och motion 1986/87:N434 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Förstatligande av läkemedelsindustrin (mom. 2)

Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med ”Det kan” och slutar med ”det anförda” bort ha följande lydelse:

Det kan alltså konstateras att läkemedelsindustrin är föremål för en långtgående statlig kontroll beträffande såväl produktgenskaper som produktion, prissättning och marknadsföring. Kontrollintresset kan således inte utgöra något bärkraftigt motiv för ett förstatligande. Utskottet kan inte heller finna något annat sådant motiv. Enligt utskottets uppfattning skulle den försämrade konkurrens som ett förstatligande av läkemedelsindustrin skulle medföra leda till försämrad effektivitet och dyrare varor. Motion 1986/87:N367 (vpk) avstyrks med hänvisning till det anförda.

5. Förstatligande av läkemedelsindustrin (mom. 2)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med ”Det kan” och slutar med ”det anförda” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att nuvarande former för kontroll av läkemedelsindustrin är klart otillräckliga för att rimliga krav på samhällsinflytande över branschen

skall kunna tillgodoses. Det grundläggande motivet för ett förstatligande, nämligen att privata intressen inte skall tillåtas att göra profit på människors ohälsa, står kvar med oförminskad tyngd. Detta gäller inte minst vid export till länder som har sämre möjligheter än Sverige att utöva en effektiv produktkontroll. Som påpekas i motion 1986/87:N367 (vpk) har Fermentaaf-fären ställt de spekulativa förväntningarna på stora framtida vinster i läkemedelsbranschen i blyxtbelysning.

Utskottet anser alltså att kravet på ett förstatligande av läkemedelsindustrin – som utgör ett av arbetarrörelsens klassiska krav – är i högsta grad aktuellt. Regeringen bör därför snarast utarbета ett program för ett sådant förstatligande. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande ansluter sig till vad utskottet har anfört. Därmed tillstyrker utskottet den nämnda motionen.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *förstatligande av läkemedelsindustrin*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N367 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Monopolism inom livsmedelsindustrin (mom. 3)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "1986/87:N428 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att de frågor om den tilltagande monopolismen inom livsmedelsindustrin som tas upp i motion 1986/87:N428 (vpk) blir uppmärksammade. Som påpekas i motionen leder den nuvarande utvecklingen mot stordrift och specialisering, som styrs av ett fåtal maktgrupper, till en rad icke önskvärda konsekvenser för samhället och den enskilde konsumenten. Det finns skäl att särskilt peka på den ökande sårbarheten och riskerna för en försämrad livsmedelskvalitet. Utskottet anser det i och för sig tillfredsställande att en särskild utredning nu arbetar med att kartlägga konkurrensförhållanden och prisbildning inom livsmedelsbranschen. Emellertid behövs det ett klart ställningstagande från statsmakternas sida mot den pågående monopoliseringen och för en decentraliserad struktur inom branschen. Genom ett sådant ställningstagande kan en grund skapas för ingripanden av de berörda myndigheterna i samband med tillsynsverksamhet eller behandling av olika tillståndsfrågor m. m. Riksdagen bör alltså genom ett särskilt tillkännagivande uppmana regeringen att vidta åtgärder i angivna syfte. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen i denna del.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *monopolism inom livsmedelsindustrin*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N428 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 27 med "Utskottet anser" och slutar på s. 28 med "berörts här" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan i allt väsentligt instämma i vad som anförs i motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp) om principerna för det fortsatta avregleringsarbetet. Detta arbete bör inriktas på en permanent avreglering. Utskottet går inte in på en närmare diskussion av förutsättningarna härför inom olika samhällssektorer. Från sina utgångspunkter anser utskottet emellertid att en avreglering på valutaområdet, inom utrikeshandeln och inom den offentliga tjänsteproduktionen är särskilt angelägen. Vidare vill utskottet understryka vikten av att varje förslag om nya regleringar åtföljs av en noggrann analys av regleringens samhällsekonomiska kostnader. I enlighet härmed bör bestämmelserna i den s.k. begränsningskungörelsen (1970:641) snarast skärpas. Giltighetstiden för nya regleringar bör också begränsas så att en omprövning automatiskt kommer till stånd. En självklar utgångspunkt för avregleringsarbetet är att det skall bedrivas med beaktande av kraven på miljö och säkerhet.

Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ställa sig bakom vad utskottet nu har anfört. Härigenom skulle de två nämnda motionerna tillgodoses i berörda delar. Motion 1986/87:N140 (vpk) ger uttryck för en inställning till avregleringsarbetet som utskottet står främmande för. Denna motion avstyrks därför i berörd del.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. *beträffande principer för fortsatt avregleringsarbete*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 2 och motion 1986/87:N150 yrkande 9 samt med avslag på motion 1986/87:N140 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Principer för fortsatt avregleringsarbete (mom. 4)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 27 med "Utskottet anser" och slutar på s. 28 med "berörts här" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:N140 (vpk) om att arbetet med regelförenkling och "harmonisering" med utländska bestämmelser inte får leda till att våra svenska krav på säkerhet och miljö urholkas. Utskottet ser det som en styrka, inte som en belastning, för svensk produktion när den har att anpassa sig till strängare krav än i andra länder. Det finns också uppenbara risker med den av regeringen omhuldade metoden att överlåta samhällseliga uppgifter åt företagen själva, t. ex. i form av egenkontroll. Riksdagen bör i ett uttalande ansluta sig till vad utskottet här anfört. Nämnda motion tillstyrks alltså i berörd del. Däremot avstyrker

utskottet motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp), som ger uttryck för en inställning till offentliga regleringar som utskottet inte kan godta.

NU 1986/87:30

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *principer för fortsatt avrèglingsarbete*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N140 yrkande 7 samt med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 2 och motion 1986/87:N150 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Reglerna vid start av företag (mom. 5)

Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet anslutar sig till vad som anförs i motionerna 1986/87:N434 (m) och 1986/87:N368 (fp) om behovet av en skyndsam översyn av gällande regler vid start av företag i syfte att underlätta nyetableringar. RRV:s rapport kan utgöra ett lämpligt underlag för en sådan översyn.

Utskottet förutsätter, med anledning av vad som sägs i sistnämnda motion, att vid översynen särskilt beaktas behovet av samordning och information för att undanröja de speciella hinder som invandrarna möter. Riksdagen bör alltså uppmana regeringen att ta initiativ till en översyn med den angivna inriktningen. Med det sagda tillstyrker utskottet de två nämnda motionerna såvitt här är i fråga.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *reglerna vid start av företag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N368 och motion 1986/87:N434 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Normgruppen (mom. 6)

Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet ställer" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N149 (fp) om att normgruppen bör ges ökade befogenheter. Att resultatet av gruppens arbete hittills har varit begränsat torde till stor del bero på att gruppen är förhindrad att ta upp frågor om målen för de olika regelsystemen. Enligt utskottets uppfattning bör normgruppen tillåtas att mera förutsättningslöst granska

såväl existerande som föreslagna regler. Utskottet ansluter sig också till vad som sägs i motionen om att normgruppen bör permanentas och att företrädare för näringslivet bör ingå i den. Därav följer att gruppen inte, som aviseras i propositionen, bör avvecklas så snart dess nuvarande uppgifter har fullgjorts. I sammanhanget vill utskottet understryka att ökade befogenheter för normgruppen inte räcker för att avregleringsarbetet skall kunna bedrivas med full kraft. Som anförs i motion 1986/87:N150 (m) är det nödvändigt att hela regeringen engagerar sig i arbetet och att alla departement genomsyras av en gemensam målsättning. Utskottet förordar att riksdagen gör ett uttalande av angiven innebörd till regeringen. Motion 1986/87:N149 (fp) tillstyrks därmed i denna del.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *normgruppen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Parlamentarisk delegation (mom. 7)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder förslaget i motion 1986/87:N143 (c) om inrättande av en parlamentarisk delegation med uppgift att följa avregleringsarbetet. Med hänsyn till att frågor om avreglering i många fall kan innebära svåra avvägningsproblem skulle det enligt utskottets mening innebära en styrka för verksamheten om den från början gavs en bred politisk förankring. Riksdagen bör alltså uttala sig i enlighet med vad som nu anförts.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *parlamentarisk delegation*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Näringspolitikens roll vid industrikriser (mom. 8)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Det är" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:N143 (c) om att en nödvändig fortsatt strukturuomvandling inom basnäringarna, såsom t. ex. gruvindustrin och järn- och stålindustrin, måste ske på ett sådant sätt att hänsyn tas till hur skilda regioner tidigare drabbats. Detta bör riksdagen slå fast genom ett uttalande till regeringen. Utskottet noterar i sammanhanget att Bergslagen, som under snart två årtionden har haft en negativ industriut-

veckling, inte har kommit i åtnjutande av sådana extraordinära insatser som har gjorts i vissa mer gynnade regioner i samband med varvsnedläggningar. Med det anförda tillstyrker utskottet motionen i den del som har behandlats här.

NU 1986/87:30

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *näringspolitikens roll vid industrikriser*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 6 och med avslag på motion 1986/87:N140 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

13. Näringspolitikens roll vid industrikriser (mom. 8)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet tar avstånd från de principer för krisstödspolitiken som redovisas i propositionen. Därvid hänvisar utskottet till den skarpa kritik som från vänsterpartiet kommunisternas sida har riktats mot regeringens tillämpning av dessa principer under de senaste åren inom varvsindustrin (NU 1985/86:34 res. 2) och inom stålindustrin (NU 1986/87:22 res. 2 och 4). I stället för att satsa på utveckling och förnyelse av de berörda branscherna på grundval bl. a. av de anställdas kompetens har regeringen valt en avvecklingslinje. Detta är enligt utskottets mening en destruktiv politik, som innebär ett stort slöseri med kapital och mänskliga resurser. I de fall då strukturella förhållanden i en bransch gör det nödvändigt med en nedläggning av viss verksamhet bör åtgärder vidtas på ett tidigt stadium för att bygga upp annan verksamhet. Såsom anføres i motionen skall en huvudprincip vid industrikriser vara att nedläggning av verksamheter får ske endast sedan ersättningsarbeten har skapats. Riksdagen bör genom ett särskilt uttalande ställa sig bakom denna princip. Med det anförda tillstyrker utskottet motionen i berörd del. Genom ett uttalande av angiven innebörd skulle även yrkandet i motion 1986/87:N143 (c) bli tillgodosett.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *näringspolitikens roll vid industrikriser*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 14 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N140 yrkande 8 och med anledning av motion 1986/87:N143 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

14. Kommunal näringspolitik (mom. 9)

Christer Eirefelt (fp), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N150 (m) om den kommunala näringspolitiken. Liknande synpunkter redovisas i den nämnda reservationen av företrädarna för moderata samlingspartiet och folkpartiet i stat-kommunberedningens parlamentarikergrupp. Kommunernas roll är att ge god samhällsservice och skapa ett företagsvänligt klimat, däremot inte att genom subventioner till företag eller genom egna företagsengagemang söka skapa sysselsättning åt kommuninvånarna. Riksdagen bör uttala sig för denna allmänna princip. Frågan om åtgärder för att begränsa kommunernas kompetensöverskridande verksamhet får behandlas i annat sammanhang. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1986/87:N150 (m) i aktuell del. Beträffande frågan om privatisering av kommunal verksamhet hänvisas till motion 1986/87:Fi210 (m) – med motivering i motion 1986/87:N354 – som behandlas av finansutskottet.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *kommunal näringspolitik*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 20 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

15. Svenska företags investeringar i utlandet (mom. 10)

Christer Eirefelt (fp), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "finner önskvärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den kritik som i motion 1986/87:N149 (fp) framförs mot de av regeringen aviserade åtgärderna med anledning av DIRK:s förslag. Som framgår av propositionen har förslaget om ett överlägningssystem fått ett blandat mottagande vid remissbehandlingen. Näringslivets organisationer har tagit klart avstånd från förslaget. Som påpekas i nämnda motion skulle överläggningar med storföretagen inte tjäna något syfte, utan de skulle snarare leda till en ökad byråkratisering av kontakterna mellan företag och myndigheter som tar tid och pengar i anspråk för båda parter. Inte heller det planerade statistiksystemet torde fylla något egentligt syfte, med hänsyn till den omfattande statistik som redan samlas in av IUI. Regeringen bör således enligt utskottets mening avstå från att genomföra de angivna åtgärderna. Riksdagen föreslås göra ett tillkännagivande av denna innebörd. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet i nämnda motion.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *svenska företags investeringar i utlandet*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med anledning av proposition 1986/87:74 moment 11, med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 5 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N427 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den kritiska uppfattning om svenska storföretags direktinvesteringar utomlands som kommer till uttryck i motion 1986/87:N427 (vpk). Som närmare redovisas i motionen har det under de senaste åren skett en mycket stark ökning av dessa investeringar. Förenta Staterna är det största mottagarlandet, och dess andel har år 1986 ökat till nära 50 %. Uppenbarligen sker nu en snabb förskjutning mot utlandet av tyngdpunkten hos ledande svenska storföretag, något som utskottet finner oroande med hänsyn inte bara till sysselsättningen i Sverige och till det svenska näringslivets utvecklingsmöjligheter på lång sikt.

De åtgärder som regeringen nu aviserar är enligt utskottets mening helt otillräckliga för att hejda den fortgående transnationaliseringen. Det behövs styrmedel som kan ge staten reella möjligheter att påverka utvecklingen. Förutom de skärpningar av valutaregleringen som föreslås i motion 1986/87:Fi607 (vpk) – vilken behandlas av finansutskottet – bör ett program mot transnationaliseringen omfatta också åtgärder för att motverka utflyttning av svenska företags koncernledning och andra centrala funktioner, t.ex. forsknings- och utvecklingsavdelningar. Ett förslag till åtgärdsprogram med angiven inriktning bör snarast utarbetas. Utskottet föreslår riksdagen att uppmana regeringen härtill. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1986/87:N427 (vpk) i berörd del.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *svenska företags investeringar i utlandet*

att riksdagen

a) (= utskottet)

b) med anledning av proposition 1986/87:74 moment 11, med bifall till motion 1986/87:N427 yrkande 1 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 5 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

17. Utländska företagsförvärv i Sverige (mom. 11)

Christer Eirefelt (fp), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "svenska näringslivet" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik mot nuvarande restriktioner avseende utländska förvärv av företag i Sverige som framförs i motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp). Principiellt sett framstår företagsförvärvslagen som alltmer tvekläktig mot bakgrund av det svenska näringslivets fortgående internationalisering. Förutom att lagen skadar Sveriges trovärdighet i internationella handelspolitiska sammanhang försvagar den med största sannolikhet utländska företags vilja att investera i Sverige. I den

praktiska tillämpningen är lagen mycket besvärande för både förvärvande företag och företag som avses få utländska ägare. Vid sidan av en utdragen tillståndsprövning kan det bli aktuellt med förhandlingar om s. k. frivilliga åtaganden, en ofta rent politisk process med starka inslag av godtycke.

Utskottet anser alltså att det är hög tid för en omprövning av hela det nuvarande systemet med reglering av utländska företagsförvärv. Regeringen bör snarast ta initiativ till en sådan omprövning. De restriktioner som bedöms nödvändiga även i fortsättningen – t. ex. avseende förvärv av företag som är särskilt viktiga från beredskapspolitisk eller säkerhetspolitisk synpunkt – bör utformas så att de är förenliga med våra handelspolitiska åtaganden och med strävandena efter en anpassning till reglerna för EG:s inre marknad. I avvaktan på att den nuvarande regleringen avvecklas bör vid prövningen enligt företagsförvärvslagen hänsyn tas främst till skyddsintressen av de slag som nyss nämnts. Det är också angeläget att handläggningstiderna för tillståndsärendena förkortas. Regeringen bör genom lämpliga åtgärder se till att tiden från ansökan till beslut inte överstiger tre månader.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande ansluta sig till vad som här anförts. Motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp) tillstyrks alltså i berörda delar.

Av det sagda följer också att utskottet avstyrker kravet i motion 1986/87:N427 (vpk) på en mera restriktiv linje i frågor om utländska företagsförvärv.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. *beträffande utländska företagsförvärv i Sverige*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 12, med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 6 och motion 1986/87:N150 yrkande 10 samt med avslag på motion 1986/87:N427 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

18. Utländska företagsförvärv i Sverige (mom. 11)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "svenska näringslivet" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till kravet i motion 1986/87:N427 (vpk) på en mer restriktiv linje när det gäller tillstånd till utländska företagsförvärv i Sverige. Grunden för detta ställningstagande är densamma som för kravet på begränsningar av svenska företags investeringar utomlands. Transnationaliseringen av det svenska näringslivet försvårar utformningen av en självständig nationell politik på det ekonomiska området. I och med att beslutsfunktionerna inom de svenska företagen successivt flyttas utomlands blir företagen allt mindre benägna att underordna sig svenska intressen på t. ex. industripolitikens eller regionalpolitikens områden. Som påpekas i motionen är transnationaliseringen inget oundgängligt inslag i den internationella arbetsfördelningen. Denna kan tvärtom utvecklas och ges en mindre ensidig inriktning än för närvarande, samtidigt som både den offentliga sektorn och den nationella industrisektorn byggs ut.

Riksdagen bör alltså genom ett uttalande uppmana regeringen att i fortsättningen tillämpa en väsentligt mer restriktiv linje än hittills vid prövning av tillstånd till utländska företagsförvärv. Genom ett sådant uttalande skulle motion 1986/87:N427 (vpk) tillgodoses i berörd del. Av det sagda följer att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N149 (fp) i motsvarande delar. Utskottet återkommer till frågan om en ändring av lagstiftningen om utländska företagsförvärv.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *utländska företagsförvärv i Sverige*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:74 moment 12, med bifall till motion 1986/87:N427 yrkande 2 samt med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 6 och motion 1986/87:N150 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

19. Ändringar i företagsförvärvslagen m. m. (mom. 12)

Christer Eirefelt (fp), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Regeringens förslag" och slutar med "fast egendom m. m." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att de av regeringen föreslagna ändringarna i företagsförvärvslagen m. m. är av marginell natur. Den grundläggande kritiken mot hela prövningssystemet kvarstår. I avvaktan på den långtgående liberalisering på området som utskottet förordar bör dock riksdagen enligt utskottets mening anta de aktuella lagförslagen.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *ändringar i företagsförvärvslagen m. m.*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till proposition 1986/87:74 moment 1 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.,

c) med bifall till proposition 1986/87:74 moment 2 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.

20. Ändringar i företagsförvärvslagen m. m. (mom. 12)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Utskottet tar" och slutar med "fast egendom m. m." bort ha följande lydelse:

Av utskottets principiella inställning till utländska företagsförvärv följer att utskottet inte kan biträda de förslag till liberalisering av lagstiftningen på området som regeringen har lagt fram. Riksdagen bör alltså avslå de ifrågakvarande förslagen. I samband därmed bör regeringen anmodas att lägga fram förslag till ny lagstiftning om företagsförvärv. Enligt utskottets

mening bör lagstiftningen ha en helt annan utgångspunkt än den nuvarande. Sålunda bör företag och naturtillgångar i Sverige i princip ägas av personer bosatta i landet. Tillstånd för utlänningar skall lämnas endast när detta är av utomordentligt intresse för det svenska samhället och dess utveckling. Såväl förvärv som nyetableringar av företag skall vara tillståndspliktiga. I enlighet med vad som föreslås i motion 1986/87:N427 (vpk) bör tillståndsprövningen utformas så att de berörda löntagarkollektiven får vetorätt. Utskottet anser vidare att tillstånd skall kunna förenas med villkor. En fortlöpande verksamhetskontroll bör införas i syfte att säkerställa att det utlandsägda företaget fullgör sina lag- och avtalsenliga förpliktelser och följer uppställda villkor för tillståndet. I nu nämnda hänseenden ansluter sig utskottet till vad som föreslogs från socialdemokratisk sida då förslaget till den nuvarande lagen lades fram av en borgerlig regering år 1982 (NU 1981/82:56). Genom ett uttalande av riksdagen med angiven innebörd skulle det nämnda yrkandet i motion 1986/87:N427 (vpk) tillgodoses.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *ändringar i företagsförvärvslagen m. m.*
att riksdagen

- a) med bifall till motion 1986/87:N427 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
- b) avslår proposition 1986/87:74 moment 1,
- c) (= utskottet).

21. Utländska portföljinvesteringar (mom. 14)

Christer Eirefelt (fp), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 37 med "Utskottet anser" och slutar på s. 38 med "nämnda motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte godta vad som sägs i propositionen om behovet av gränser för det utländska ägandet i svenska bolag som saknar utlänningsförbehåll. Det har inte påvisats att de utländska portföljinvesteringarna har några negativa effekter. Tvärtom är det ökade utländska intresset för svenska aktier enligt utskottets mening av stort värde med hänsyn till såväl företagens anskaffning av riskkapital som den svenska betalningsbalansen. Som anförs i motion 1986/87:N344 (fp) innebär ett ökat inslag av utländskt ägande också andra fördelar, bl. a. möjligheter till upplösning av olämpliga ägarstrukturer. En allmän avreglering av de finansiella marknaderna föreslås i motion 1986/87:N434 (m), som utskottet i denna del behandlar i annat sammanhang.

Det finns enligt utskottets mening skäl att nu överväga en avveckling av nuvarande restriktioner mot utländska portföljinvesteringar i svenska bolag. Vad som därvid i första hand synes böra komma i fråga är ett upphävande av nuvarande krav på tillstånd för ändring av utlänningsförbehåll i bolagsordning. Regeringen bör alltså ge det pågående utredningsarbetet i frågan en annan inriktning än den som anges i propositionen. Riksdagen bör uttala att

så skall ske, varigenom yrkandet i den nämnda motionen tillgodoses. Däremot avstyrker utskottet kravet i motion 1986/87:N140 (vpk) på en begränsning av det utländska ägandet till 10 %.

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *utländska portföljinvesteringar*
att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1986/87:N344 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Utländska portföljinvesteringar (mom. 14)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 37 med "Utskottet anser" och slutar på s. 38 med "nämnda motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det beklagligt att regeringen, trots riksdagens begäran härom, inte har kunnat presentera något förslag till begränsningar av det utländska inflytandet i svenska bolag utan utlänningsförbehåll. Mot bakgrund av de allvarliga riskerna för att den nationella kontrollen över flera svenska storföretag går förlorad måste arbetet med frågan nu forceras. Utskottet anser emellertid att det förslag som har lagts fram av en arbetsgrupp inom industridepartementet inte är tillräckligt långtgående. Vägledande för regeringens arbete bör i stället vara vad som anförs i motion 1986/87:N140 (vpk). Sålunda bör det utländska ägandet i svenska företag generellt begränsas till 10 %. I företag där det utländska inflytandet överstiger denna gräns bör ytterligare aktieköp av utländska rättssubjekt förbjudas tills andelen nedbringats under 10 %. Riksdagen bör genom ett uttalande uppmana regeringen att snarast lägga fram ett lagförslag med angivna inriktning. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen. Däremot avstyrker utskottet motion 1986/87:N344 (fp).

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *utländska portföljinvesteringar*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N140 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) (= utskottet).

23. Teknikpolitiken (mom. 15)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Kravet i" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N143 (c) om att samhällets stöd till teknisk utbildning, forskning och utveckling bör inriktas mot att tillgodose de små och medelstora företagens behov. Dessa företag har störst potential för tillväxt, samtidigt som deras behov av stödinsatser är

betydande. Det är bl. a. av detta skäl som styrelsen för teknisk utveckling (STU) och de regionala utvecklingsfonderna måste ges en central roll i näringspolitiken. Utskottet återkommer såväl till dessa frågor som till frågan om en omvandling av Industrifonden till en småföretagsfond. Riksdagen bör uttala sig för en allmän inriktning av teknikpolitiken mot småföretagen i enlighet med det anförda. Genom ett sådant uttalande skulle motionen tillgodoses i denna del.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *teknikpolitiken*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

b) (= utskottet).

24. Teknikpolitiken (mom. 15)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den kritik mot regeringens syn på teknikpolitiken som framförs i motion 1986/87:N140 (vpk). I propositionen behandlas teknologin som om den vore en neutral, "teknisk" fråga. Man tycks bortse från att den tekniska utvecklingen har ett socialt innehåll. Som framhålls i motionen går utvecklingen nu i en riktning som i stor utsträckning är till de arbetandes nackdel, samtidigt som koncentrationen av kapital och makt både klassmässigt och geografiskt främjas.

Den tekniska utvecklingen bör enligt utskottets mening ges en annan inriktning. Det krävs en självständig teknikpolitik, som är mindre anpassad till storföretagens behov. Tekniken måste kunna främja det mänskliga arbetets utveckling och en ökad kompetens hos de arbetande, en ökad jämställdhet i arbetslivet och en utjämning mellan olika regioner i landet. Riksdagen bör uttala sig för en sådan inriktning av teknikpolitiken. Med det anförda tillstyrker utskottet motionen i denna del. Utskottet kan däremot inte biträda vad som anförts om teknikpolitiken i motion 1986/87:N143 (c), särskilt såvitt gäller prioriteringen av vissa "framtidsområden" som rymd-verksamheten. Denna motion avstyrks alltså i motsvarande del.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *teknikpolitiken*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1986/87:N140 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Det som" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Även om det i utskottets nämnda betänkande hösten 1986 sålunda gavs uttryck åt viss oro för problemen med det starka beroendet av amerikansk högteknologi var man då inte beredd att förorda några åtgärder som skulle kunna bidra till en lösning av dessa problem. Utskottet anser emellertid nu att frågan om utveckling av alternativ högteknologi måste ges hög prioritet. Det krävs en samhällelig kraftsamling på området för att slå vakt om den nationella självständigheten. Utskottet ansluter sig därför till kravet i motion 1986/87:N425 (vpk) på ett program för utveckling av alternativ högteknologi. Riksdagen bör anmoda regeringen att låta utarbeta förslag till ett sådant program. Ett svenskt teknikutvecklingsprogram bör ha ett vidare syfte än att minska beroendet av amerikansk högteknologi. Som anförs i den nämnda motionen bör programmet också inriktas bl. a. på utveckling av sådan teknik som berikar arbetslivet i stället för att utarma och sönderdela det. Utskottet vill alltså återigen betona vikten av att teknikutvecklingen underordnas sociala mål. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1986/87:N425 (vpk) i berörd del.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *utveckling av alternativ högteknologi*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N425 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

26. Utvärdering av ny teknik (mom. 17)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "Den här avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar alltså att det pågår viss verksamhet som har anknytning till de frågor om utvärdering av teknik som tas upp i motion 1986/87:N321 (vpk). Emellertid saknar nuvarande verksamhet på t. ex. framtidsstudieområdet den inriktning på att finna lösningar på konkreta samhällsproblem och den demokratiska förankring vartill motionärens förslag om ett särskilt teknikvärderingsråd syftar. Även utskottet anser att ett sådant råd som står fritt från kommersiella intressen skulle fylla en viktig funktion. Frågor om de närmare uppgifterna för ett råd och om rådets organisation m. m. bör snarast utredas och förslag underställas riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen anmodar regeringen härom. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *utvärdering av ny teknik*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N321 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

27. Tillämpningsprojekt inom telekommunikationsområdet (mom. 20)

NU 1986/87:30

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 44 som börjar med "Beträffande frågan" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer emellertid i vad som anförs i motionen om det olämpliga i att televerket har getts ett sektorsansvar för teleforskningen. Enligt utskottets mening bör statlig teleforskning administreras via forskningsråd och STU samt primärt utföras vid universitet och högskolor. Utskottet hänvisar till vad som anfördes av folkpartiets företrädare vid frågans behandling i trafikutskottet i mars 1987 (TU 1986/87:17 res. 4). Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ansluta sig till denna ståndpunkt. Med det sagda tillstyrks motion 1986/87:N345 (fp).

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *tillämpningsprojekt inom telekommunikationsområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N345 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

28. Industrifonden (mom. 21)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Hadar Cars (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Utskottet avvisar" och slutar med "beträffande Industrifonden" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1986/87:N150 (m) om en avveckling av Industrifonden. En liknande inställning till frågan om behovet av fonden kommer till uttryck i motion 1986/87:N149 (fp), dock utan att något yrkande framförs. Uppenbarligen fyller fonden inte längre någon väsentlig funktion. Enligt utskottets mening bör fondens medel successivt tillföras statsbudgetens inkomstsida.

Den av regeringen föreslagna minskningen av stiftelsekapitalet kan, som anförs i motion 1986/87:N150 (m), utgöra ett första steg. Riksdagen bör uttala sig för en avveckling av fonden på angivet sätt. Utskottet tillstyrker alltså motionen i berörd del. Av det anförda följer att utskottet inte kan biträda regeringens förslag om ändrad inriktning av fondens verksamhet eftersom några nya engagemang inte bör komma i fråga.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *Industrifonden*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

b) avslår proposition 1986/87:74 moment 8,

c) (= utskottet).

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Förslaget i" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:N143 (c) om att Industrifondens namn bör ändras till Stiftelsen Fonden för industriellt utvecklingsarbete i småföretag (Småföretagsfonden) med hänsyn till den ändrade inriktningen av verksamheten. Riksdagen bör genom ett uttalande uppmana regeringen att ta initiativ härtill. Motionen tillstyrks alltså i denna del.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *Industrifonden*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) (= utskottet),

c) med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

30. Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag (mom. 22)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "skall upphöra" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte ansluta sig till regeringens bedömning att systemet med forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag bör avskaffas. Som påpekas i motionen har ansökningarna om stöd kraftigt överstigit tillgängliga medel, vilket indikerar ett fortsatt behov av stödformen. Utskottet biträder alltså yrkandet i motion 1986/87:N143 (c) om ett anslag av 10 milj. kr. till forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande *forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 9 i ifrågavarande del avslår proposition 1986/87:74 moment 6,

b) med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 9 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1986/87:74 moment 7 till *Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

c) (= utskottet).

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 47 med "Den kritik" och slutar på s. 48 med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i de kritiska synpunkter som framförs mot regeringens småföretagspolitik i motioner från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet. Den centrala punkten i denna kritik är att regeringen inte i tillräcklig grad tar hänsyn till vad som särskilt kännetecknar småföretagen, nämligen det nära sambandet mellan företaget och företagaren. Den personliga insatsen från småföretagaren – och ofta även dennes familj – är helt avgörande för företagets utveckling. Lagstiftning och föreskrifter av olika slag är emellertid ofta anpassade till de större företagens förhållanden, bl. a. när det gäller arbetsrättsliga frågor. Det finns anledning att understryka att vissa regelsystem som gäller företagen ofta innebär en tung belastning för småföretagaren och minskar dennes möjligheter att ägna sig åt sin huvuduppgift, nämligen att utveckla företaget. Utskottet vill också starkt betona att olika former av konkurrensbegränsningar – inte minst i den offentliga verksamheten – särskilt drabbar de mindre företagen, som oftast saknar möjligheter att göra sina intressen gällande gentemot myndigheter, kommuner eller organisationer av olika slag. En successiv avveckling av den offentliga sektorns servicemonopol skulle enligt utskottets mening innebära en kraftig stimulans för småföretagandet och därmed för näringslivet i dess helhet.

Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ställa sig bakom vad som här anförts om småföretagspolitiken. Genom ett sådant uttalande skulle ifrågavarande yrkanden i motionerna 1986/87:N383 (m), 1986/87:N385 (m) och 1986/87:N330 (fp) tillgodoses. Vad utskottet har anfört ligger också i linje med synpunkter på småföretagspolitiken som, utan något särskilt yrkande, framförs i motion 1986/87:N143 (c).

Utskottet kan däremot inte godta den syn på det individuella företagandet som ligger till grund för motion 1986/87:N140 (vpk). Motionen avstyrks i berörd del.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *småföretagspolitiken*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N330 yrkandena 1–5, motion 1986/87:N383 och motion 1986/87:N385 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) (= utskottet).

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 47 med "Den kritik" och slutar på s. 48 med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1986/87:N140 (vpk) ägnas i propositionen föga uppmärksamhet åt en väsentlig aspekt av småföretagens situation, nämligen deras ökande beroende av storföretagen. De stora verkstadsindustriföretagens krav på minskad kapitalbindning och hårdare kvalitetsstyrning kan väntas leda till en omfattande utslagning av sådana mindre företag som fungerar som underleverantörer. Tendenserna till ökad koncentration gör sig gällande också på en rad andra områden inom näringslivet. Det är enligt utskottets mening angeläget att småföretagens möjligheter att stå emot påtryckningar från storföretagen stärks. Det samhälleliga kapital som finns i fondsystemen bör kunna utnyttjas i detta syfte.

Utskottet delar också motionärernas uppfattning att mycket av det individuella småföretagandet omges av illusioner. Propositionen går inte helt fri från kritik på denna punkt, medan uppskattningen av den enskilde småföretagaren i motionerna från de borgerliga partierna tar sig överdrivna, nästan patetiska uttryck. Man överskattar emellertid i propagandan för att "starta eget" ofta människors möjligheter härtill, vilket leder till misslyckanden och osunda affärsmanshiper. Enligt utskottets mening är den kooperativa företagsformen i många fall lämpligare för små och medelstora företag, bl. a. därför att de problem som uppstår när ett företag växer över en viss storlek lättare kan bemästras. Mot bakgrund härav är det av vikt att valet av kooperativ företagsform för de mindre företagen på olika sätt främjas. Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ställa sig bakom vad som här anförts. Genom ett sådant uttalande skulle motion 1986/87:N140 (vpk) tillgodoses i berörd del. Utskottet avstyrker däremot motionerna 1986/87:N383 (m), 1986/87:N385 (m) och 1986/87:N330 (fp) i motsvarande delar.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *småföretagspolitiken*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1986/87:N140 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

33. Kravet på personlig borgen (mom. 24)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 48 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att viss personlig borgen från egenföretagare kan vara nödvändig för att understryka ägarens ansvar för företagets utveckling. Som påpekas i motion 1986/87:N334 (m) innebär emellertid lagstiftningen på det

arbetsrättsliga området att företagarens möjligheter att styra sitt företag har kringgärdats på olika sätt. Kravet på personlig borgen framstår därmed enligt utskottets mening inte som lika befogat som tidigare. I den mån personlig borgen krävs bör den avse endast företagaren och ej hans anhöriga. Utskottet anser alltså att frågan bör utredas utifrån de aspekter som motionären har angivit. Riksdagen bör i ett uttalande ansluta sig till vad utskottet nu har anfört. Därmed tillgodoses syftet med den nämnda motionen, även om utskottet inte delar motionärens uppfattning att statliga kreditorgan helt bör avstå från krav på personlig borgen.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *kravet på personlig borgen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N334 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

34. Beskattningen av småföretag (mom. 25)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar med "Effekterna av" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det uppenbart att utformningen av skattesystemet utgör det kanske allvarligaste hindret för nyföretagandet och för utvecklingen av de små och medelstora företagen. Såsom framgår av motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c) har såväl beskattningen av fysiska personer som företagsbeskattningen effekter som just för dessa företag är särskilt besvärande. De förslag om skattelättnader som framförs i de nämnda motionerna finner utskottet från sina utgångspunkter väl ägnade att förbättra de allmänna förutsättningarna för småföretagandet. Liknande synpunkter framförs – dock utan särskilt yrkande – i motion 1986/87:N383 (m), som utskottet nyss har behandlat. Riksdagen bör anmoda regeringen att i det pågående arbetet med översyn av bl. a. företagsbeskattningen ta stor hänsyn till småföretagens särskilda situation. Genom ett uttalande härom skulle ifrågavarande yrkanden i motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c) bli tillgodosedda.

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *beskattningen av småföretag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N143 yrkandena 2 och 3 och motion 1986/87:N149 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

35. Utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (mom. 27)

Erik Hovhammar, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1986/87:N150 (m) om en avveckling av de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet. Såsom anförs i motionen kan företagets kreditförsörjning ske på normalt sätt. För utveckling av nya produkter finns möjligheter till stöd från styrelsen för teknisk utveckling (STU). Genom en sålunda ändrad inriktning av fondernas verksamhet skulle möjligheter öppnas för fonderna att återbetala sitt kapital till staten. Av propositionen framgår att fondernas likvida reserv uppgår till ca 1 miljard kronor. Härav bör 125 milj. kr. kunna inbetalas till staten under nästa budgetår. Riksdagen bör anmoda regeringen att ta upp förhandlingar med de regionala huvudmännen om såväl ändrad inriktning av fondernas verksamhet som återföring av kapital. Utskottet tillstyrker alltså nämnda motion i berörd del. Av det anförda följer också att utskottet avstyrker motion 1986/87:N143 (c) i motsvarande del.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet* att riksdagen

- a) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
- b) (= utskottet).

36. Utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (mom. 27)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Någon anledning" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Vad som anförs i propositionen om urholkningen av utvecklingsfondernas kapital visar enligt utskottets mening klart på att ytterligare kapitaltillskott till fonderna kan komma att behövas, ehuru regeringen inte synes beredd att dra denna slutsats. Utskottet kan alltså ansluta sig till vad som sägs i frågan i motion 1986/87:N143 (c). Riksdagen bör anmoda regeringen att inför nästa avtalsperiod noga överväga behovet av ökat kapital för utvecklingsfonderna med hänsyn till den delvis ändrade inriktningen av fondernas finansieringsverksamhet. Därmed skulle nämnda motion tillgodoses i denna del.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet* att riksdagen

- a) (= utskottet),
- b) med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

37. Utvecklingsfondernas företagsservice (mom. 28)

Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Önskemålet i" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till de synpunkter på utvecklingsfondernas företags-service som framförs i motion 1986/87:N330 (fp). Det är viktigt att fonderna kompletterar den service som tillhandahålls på marknaden. Som anförs i motionen bör fonderna också sträva efter samarbete med företagens egna organisationer, inte minst för att undvika dubbelarbete. Fondernas verksamhet är särskilt viktig för de minsta företagen, och de bör därför fördela sina resurser så att dessa företag inte blir satta på undantag. Det anförda gäller inte bara företagsservicen utan även finansieringsverksamheten.

Utskottet kan också ansluta sig till vad som sägs i motion 1986/87:N150 (m) om att fonderna inte bör konkurrera ut privata konsultföretag. Däremot finner utskottet att motionärerna går för långt i sina krav på avgiftsbeläggning. Särskild hänsyn bör även här tas till de minsta företagens situation.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad utskottet anfört. Motion 1986/87:N330 (fp) tillstyrks alltså. Genom ett sådant uttalande blir motsvarande yrkande i motion 1986/87:N150 (m) delvis tillgodosett.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *utvecklingsfondernas företags-service*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N330 yrkandena 7–9 och med anledning av motion 1986/87:N150 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

38. Utvecklingsfondernas företags-service (mom. 28)

Erik Hovhammar, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Önskemålet i" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N150 (m) om utvecklingsfondernas företags-service. Det är av vikt att fonderna i sin konsultverksamhet inte konkurrerar ut den verksamhet som bedrivs av privata konsultföretag. Inte minst i de regionalpolitiskt eftersatta delarna av landet är sådana företag ett värdefullt inslag i infrastrukturen. Fonderna bör med hänsyn härtill tillämpa marknadsmässiga taxor för sina konsulttjänster. En ökad avgiftsbeläggning av fondernas tjänster är angelägen även med hänsyn till att statens kostnader för bidrag till verksamheten så långt möjligt bör minskas. Utskottet ansluter sig också till vad som sägs i motionen om att utvecklingsfonderna i ökad utsträckning bör anlita utomstående konsulter.

Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ställa sig bakom vad som här anförts. Motion 1986/87:N150 (m) tillstyrks i berörd del. Genom vad utskottet har föreslagit blir även motsvarande yrkanden i motion 1986/87:N330 (fp) i huvudsak tillgodosedda.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *utvecklingsfondernas företags-service*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 14 i ifrågavarande del och med anledning av motion 1986/87:N330 yrkandena 7–9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Christer Eirefelt (fp) och Hadar Cars (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 52 med "Utskottet anser" och slutar på s. 53 med "samma uppfattning" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har den nuvarande avgränsningen av utvecklingsfondernas målgrupp till företag inom tillverkningsindustrin blivit alltmer otidsenlig. Som påpekas i motion 1986/87:N330 (fp) ökar efterfrågan på olika slags tjänster snabbt inom hela ekonomin. En utvidgning av målgruppen till att omfatta samtliga hantverks- och serviceföretag skulle innebära färre gränsdragningsproblem och en bättre anpassning till de aktuella behoven.

I anslutning till vad som sägs härom i såväl nyssnämnda motion som motionerna 1986/87:N308 (fp) och 1986/87:N401 (fp) vill utskottet också framhålla att nuvarande avgränsning av målgruppen missgynnar kvinnors företagande, som förekommer främst i servicebranschen. En utvidgning av målgruppen enligt utskottets förslag skulle alltså vara en viktig jämställdhetsreform. Även ungdomars företagande skulle främjas. Riksdagen bör alltså anmoda regeringen att vidta åtgärder för en utvidgning av målgruppen enligt vad som anförts, i första hand genom ändring i finansieringsförordningen. Härigenom skulle de nämnda tre motionerna tillgodoses såvitt här är i fråga. Även motionerna 1986/87:N332 (c) och 1986/87:N333 (c) skulle till betydan-
de del tillgodoses.

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. *beträffande utvecklingsfondernas målgrupp*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N330 yrkandena 10 och 12 samt motionerna 1986/87:N308, 1986/87:N332, 1986/87:N333 och 1986/87:N401 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

40. Utvecklingsfondernas styrelser (mom. 30)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförts i motionerna 1986/87:N150 (m) och 1986/87:N330 (fp) om att personer med erfarenhet från företag i större utsträckning bör utses till styrelseledamöter i utvecklingsfonderna. Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen ännu inte har tillgodosett utskottets önskemål om underlag för bedömning av i vad mån hänsyn har tagits vid styrelsevalen till utskottets uttalande i frågan våren 1985. Riksdagen bör anmoda regeringen att snarast för riksdagen redovisa ett sådant underlag jämte de slutsatser som regeringen drar därav. Med det sagda tillstyrker utskottet de nämnda motionerna i berörda delar.

dels att utskottet under 30 bort hemställa

NU 1986/87:30

30. beträffande *utvecklingsfondernas styrelser*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 14 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N330 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

41. Regionala exportsäljbolag (mom. 31)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är främjandet av de små och medelstora företagens export en central uppgift för den statliga småföretagspolitiken. Det finns här också en stor potential för ökad export. Erfarenheten visar emellertid att det är svårt för de små företagen att introducera sina produkter på den internationella marknaden. De olika former av stöd som nu lämnas innebär att småföretagen i huvudsak själva måste svara för såväl arbetet som den ekonomiska risken med marknadsföringen. Utskottet anser att det kan finnas skäl att, såsom föreslås i motion 1986/87:N429 (c), nu utreda frågan om inrättande av regionala exportsäljbolag med uppgift att vara ett slags grossistcentraler för småföretagsprodukter avsedda för export. Riksdagen bör anmoda regeringen att föranstalta om en sådan utredning. Med det sagda tillstyrker utskottet nämnda motion i berörd del.

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. beträffande *regionala exportsäljbolag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N429 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

42. Småföretagsfonden (mom. 32)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar med "I likhet" och slutar med "berörts här" bort ha följande lydelse:

Utskottet tar avstånd från regeringens förslag om att Småföretagsfonden skall tillföras ytterligare medel. I avvaktan på en avveckling av löntagarfondssystemet bör fonden avstå från ytterligare engagemang. Riksdagen bör göra ett uttalande härom till regeringen. Förslaget om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden bör avslås. Genom de nämnda åtgärderna skulle motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N143 (c) tillgodoses i berörda delar.

dels att utskottet under 32 bort hemställa

32. beträffande *Småföretagsfonden*

att riksdagen

a) avslår proposition 1986/87:74 moment 4.

b) med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 12, motion 1986/87:N149 yrkande 7 och motion 1986/87:N150 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

NU 1986/87:30

43. Behov av stöd till SIFU (mom. 35)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Hadar Cars (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 58 som börjar med "Det finns" och slutar med "skall upphöra" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inte bestrida att den fortbildningsverksamhet i form av kurser som bedrivs av SIFU är av värde för de små och medelstora företagen. Emellertid tillhandahåller även ett antal andra utbildningsföretag liknande kurser. Det kan enligt utskottets mening inte hävdas att SIFU:s kursutbud är unikt och att det därigenom skulle finnas ett bärkraftigt motiv för statliga subventioner till verksamheten som sådan. Utskottet ansluter sig alltså till vad som anförs i motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N412 (fp) om att SIFU:s verksamhet i fortsättningen bör finansieras enbart genom avgifter. Om småföretagens behov av utbildning inte blir tillgodosett på marknadens villkor i en utsträckning som är önskvärd från näringspolitisk synpunkt bör staten kunna lämna stöd. Sådant stöd bör emellertid ges i konsumentledet för att inte konkurrensen mellan olika producenter av utbildning skall snedvridas. I sammanhanget bör påpekas att SIFU, förutom statsbidraget, åtnjuter förmånen av tjänstebrevsrätt, som har värderats till 5 milj. kr. om året. Utskottet vill inte utesluta att viss kompensation till SIFU för den konkurrensnackdel som nuvarande lokalisering innebär kan vara motiverad. Denna fråga får dock prövas i ett regionalpolitiskt sammanhang sedan eventuella merkostnader för SIFU har redovisats. Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ställa sig bakom vad som här anförts om principerna för finansieringen av SIFU:s verksamhet. Härigenom skulle de tre förenämnda motionerna tillgodoses i berörda delar.

dels att utskottet under 35 bort hemställa

35. beträffande behov av stöd till SIFU

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 9, motion 1986/87:N150 yrkande 3 och motion 1986/87:N412 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

44. Finansieringsordning för SIFU (mom. 36)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Hadar Cars (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 58 med "Utskottet finner" och slutar på s. 59 med "till småföretagsutveckling" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik som framförs i motion 1986/87:N135 (m) mot regeringens förslag om att stöd till SIFU fortsättningsvis skall utbetalas

genom SIND. Som påpekas i motionen fråntas riksdagen insynen i subventioneringen av SIFU genom att besluten förs ned på myndighetsnivå. Utskottet finner det också anmärkningsvärt att regeringen till ordförande i styrelsen för SIFU har utsett SIND:s generaldirektör. Denna personalunion är enligt utskottets mening ägnad att undergräva förtroendet för myndighetens opartiskhet vid behandlingen av olika bidragssökande på området.

I sammanhanget vill utskottet också framhålla att den utredning av SIND som ligger till grund för regeringens förslag om SIFU visar allvarliga brister. Som påtalas i motion 1986/87:N135 (m) har man i utredningen varken kartlagt det privata utbudet av utbildningstjänster eller gjort någon egentlig analys av småföretagens utbildningsbehov. Utredningen har i stället karaktären av en partsinlägga med syfte att motivera fortsatta subventioner till SIFU. Utskottet finner det således angeläget att regeringen föranstaltar om en ny utredning – antingen genom ett oberoende organ eller i kommittéform – som mer allsidigt och objektivt kan belysa angivna frågor.

Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ställa sig bakom vad som här anförts om finansieringsordningen för SIFU och om en ny utredning om småföretagsutbildningen. Genom ett sådant uttalande skulle motion 1986/87:N135 (m) tillgodoses. Däremot avstyrker utskottet, i enlighet med sitt tidigare ställningstagande, yrkandena i motionerna 1986/87:N137 (c) och 1986/87:N143 (c) om ett särskilt bidragsanslag till SIFU för nästa budgetår. Utskottet återkommer – i samband med behandlingen av anslaget till småföretagsutveckling – till frågan om medel till SIFU under övergången till en ny finansieringsform.

dels att utskottet under 36 bort hemställa

36. *beträffande finansieringsordning för SIFU*
att riksdagen

- a) (= utskottet),
- b) med bifall till motion 1986/87:N135 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

45. Finansieringsordning för SIFU (mom. 36)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 58 med "Utskottet finner" och slutar på s. 59 med "till småföretagsutveckling" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik som framförs i motionerna 1986/87:N137 (c) och 1986/87:N143 (c) mot regeringens förslag om att det särskilda anslaget till SIFU skall upphöra och att det statliga stödet till verksamheten i fortsättningsen skall utbetalas via SIND. Genom att besluten sålunda förs ned på myndighetsnivå fråntas riksdagen det direkta inflytandet över medelstilldelningen. Som påpekas i förstnämnda motion finns det risk för att SIND kommer att prioritera andra utbildningsföretag utan att ta vederbörlig hänsyn till den regionalpolitiska betydelsen av SIFU:s lokalisering till Borås. Utskottet anser alltså att medel liksom hittills bör tillföras SIFU genom ett eget anslag på statsbudgeten. För nästa budgetår bör 12 milj. kr. anvisas för ändamålet. Genom vad utskottet har föreslagit tillgodoses de två nämnda

motionerna. Utskottet instämmer också i den kritik som i motion 1986/87:N135 (m) riktas mot SIND:s utredning om småföretagsutbildningen. En ny, opartisk utredning i frågan bör genomföras. Riksdagen bör uttala sig härför. Därmed skulle nämnda motion tillgodoses till viss del, även om utskottet inte kan godta den inställning i sak till frågan om stöd till SIFU som redovisas i motionen.

dels att utskottet under 36 bort hemställa

36. beträffande *finansieringsordning för SIFU*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N137 och motion 1986/87:N143 yrkande 13 och med avslag på proposition 1986/87:74 moment 10 till *Bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 12 000 000 kr.,

b) med anledning av motion 1986/87:N135 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

46. Grundutbildning för småföretagare (mom. 37)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den utbildning för företagardiplom som sker i regi av Småföretagens riksorganisation fyller ett stort behov. Emellertid anser sig utskottet inte kunna ta ställning till en fråga om stöd till en viss verksamhet på området. Utskottet räknar med att den utredning om småföretagsutbildningen som utskottet nyss har uttalat sig för kommer att belysa även frågan om behovet av statligt stöd för sådan grundutbildning för de minsta företagen som här avses. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen.

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *grundutbildning för småföretagare*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N384 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

47. Stöd till industridesign (mom. 38)

Christer Eirefelt (fp) och Hadar Cars (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N149 (fp) om att det särskilda stödet till industridesign nu bör kunna avvecklas. Liksom andra selektiva insatser medför detta stöd risk för konkurrenssnedvridning. Utskottet avstyrker därför regeringens förslag om medel till verksamheten och tillstyrker motionen i berörd del.

38. beträffande *stöd till industridesign*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 13 i ifrågavarande del avslår proposition 1986/87:74 punkt B 4 moment 1,

b) med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 13 i ifrågavarande del avslår proposition 1986/87:74 punkt B 4 moment 2.

48. Permanent designutställning (mom. 39)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet – som" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N352 (vpk) om behovet av en permanent designutställning i södra Stockholmsområdet. Som anförs i motionen skulle en sådan utställning kunna medverka till en utveckling av regiondelen och bli en motvikt till ren kommersialism.

Utskottet anser alltså att regeringen bör ta initiativ till en utredning i frågan i samarbete med landstinget, kommunen och övriga intressenter. Riksdagen bör uttala sig härför. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen.

dels att utskottet under 39 bort hemställa

39. beträffande *permanent designutställning*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N352 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

49. Central instans för hantverket (mom. 40)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 60 med "Enligt utskottets" och slutar på s. 61 med "motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

utskottets" och slutar med "motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening innebär den nuvarande ordningen för statens ekonomiska stöd till hantverket betydande nackdelar. SIND:s verksamhet är i första hand inriktad på främjande av industriell utveckling. Det finns risk för att de särskilda förhållanden som gäller hantverket inte blir tillräckligt beaktade och att frågor om stöd till denna näringsgren ges låg prioritet. Utskottet anser därför att det näringspolitiska hantverksstödet i fortsättningen bör bestämmas till sin omfattning av statsmakterna och lämnas direkt till hantverket. Centrala hantverksnämnden – i vilken ingår företrädare för bl. a. SIND och SIFU – bör därvid tills vidare fungera som organ för fördelning av de resurser som ställs till förfogande. Genom den planerade ombildningen av nämnden till ett hantverksinstitut med utvidgade resurser för utredningar m. m. kommer behovet av en central instans för hantverket att bli väl tillgodosett.

Enligt utskottets mening bör ett belopp av 2 milj. kr. ställas till nämndens

eller institutets förfogande för nästa budgetår som en basresurs. Utskottet återkommer här till i det följande under anslaget till småföretagsutveckling. Självfallet bör intressenter inom hantverket även fortsättningsvis kunna söka särskilda statliga bidrag till olika projekt, t. ex. på utbildningsområdet.

Utskottet föreslår att riksdagen genom ett uttalande ansluter sig till vad som nu anförts. Härigenom skulle motionerna 1986/87:N381 (m) och – i berörd del – 1986/87:N410 (fp) tillgodoses i väsentlig mån.

dels att utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande *central instans för hantverket*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:N381 och motion 1986/87:N410 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

50. Lärlingar i hantverksföretag (mom. 42)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "utskotts områden" bort ha följande lydelse:

Med instämmande i vad som anförts i motion 1986/87:N409 (c) vill utskottet understryka betydelsen av att ungdomar ges ökade möjligheter att bli lärlingar i hantverksföretag. I detta syfte bör regelsystemet på området ses över. Regeringen bör ta initiativ till en sådan översyn. Arbetet bör bedrivas i nära samverkan med hantverkets organisationer. Vad utskottet nu har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Motionen tillstyrks alltså i berörd del.

dels att utskottet under 42 bort hemställa

42. beträffande *lärlingar i hantverksföretag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N409 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

51. Länsstyrelsernas ansvar för hantverket (mom. 43)

Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Som påtalas i motionerna 1986/87:N330 (fp) och 1986/87:N410 (fp) är länsstyrelsernas intresse för att främja hantverkets utveckling, t. ex. inom ramen för de regionalpolitiska resurser som de förfogar över, högst varierande. Utskottet anser att det finns anledning för riksdagen att genom ett uttalande till regeringen understryka alla länsstyrelsernas ansvar för en gynnsam utveckling av hantverket. Med det anförda tillstyrker utskottet de två motionerna i berörda delar.

43. beträffande *länsstyrelsernas ansvar för hantverket*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N330 yrkande 6 och
motion 1986/87:N410 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till
känna vad utskottet anfört.

52. Utvecklingsfondernas ansvar för hantverket (mom. 44)

Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 62 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:N410 (fp) om att viss del av utvecklingsfondernas resurser bör avdelas för stöd till hantverket. Erfarenheten har visat att hantverkets intressen ofta får stå tillbaka för den industriella tillverkningens vid fondernas prioritering av olika stödbehov. Utskottet tillstyrker därför motionärernas begäran om ett uttalande av riksdagen i frågan.

dels att utskottet under 44 bort hemställa

44. beträffande *utvecklingsfondernas ansvar för hantverket*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N410 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

53. Institut för instrumenthantverk (mom. 45)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 62 som börjar med "Som påpekas" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1986/87:N382 (m) har frågan om ett institut för musikhantverk också en nordisk aspekt. Med hänsyn härtill och till kulturutskottets starka förord för att nuvarande försöksverksamhet permanentas anser näringsutskottet att regeringen nu bör vidta åtgärder för genomförande av projektet enligt de riktlinjer som anges i motionen. Vid behov av särskilda ekonomiska resurser för ändamålet får förslag i frågan läggas fram för riksdagen. Genom ett uttalande till regeringen bör riksdagen ansluta sig till vad som här anförs. Härigenom skulle motion 1986/87:N382 (m) tillgodoses.

dels att utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande *institut för instrumenthantverk*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N382 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

54. Nordiskt hantverkscentrum (mom. 46)

NU 1986/87:30

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med "I likhet" och slutar med "olika hantverksyrken" bort ha följande lydelse:

I likhet med kulturutskottet anser näringsutskottet att en nordisk utbildning i vissa hantverksyrken skulle ha ett stort värde. Enligt näringsutskottets mening finns det motiv även av näringspolitisk art för en sådan verksamhet. Regeringen bör bl. a. inom ramen för det nordiska samarbetet arbeta för att få till stånd en nordisk hantverksutbildning. Utskottet delar kulturutskottets uppfattning att en förläggning av verksamheten till Leksand vore naturlig. Riksdagen bör genom ett uttalande ansluta sig till vad som här anförts. Därigenom skulle motion 1986/87:N410 (fp) tillgodoses i berörd del.

dels att utskottet under 46 bort hemställa

46. beträffande *nordiskt hantverkscentrum*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N410 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

55. Anslag till småföretagsutveckling (mom. 48)

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Hadar Cars (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "medel till" bort ha följande lydelse:

I anslutning till sina tidigare ställningstaganden rörande vissa av de verksamheter som finansieras från anslaget föreslår utskottet att riksdagen för nästa budgetår anvisar 110 milj. kr. till småföretagsutveckling, vilket innebär en minskning för anslaget med ca 50 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Utskottet tillstyrker alltså motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp) såvitt gäller anslagsbeloppet. Förslaget i motion 1986/87:N143 (c) om en höjning av anslaget avstyrks. Någon medelsram för de två följande budgetåren bör inte komma i fråga, varför regeringens förslag härom avstyrks.

Som tidigare har redovisats godtar utskottet inte den av regeringen föreslagna finansieringsordningen för SIFU, innebärande att bidrag till SIFU skall lämnas av SIND från detta anslag. Emellertid anser utskottet att regeringen bör kunna använda anslaget för att övergångsvis täcka eventuella kostnader för SIFU intill dess att fullständig avgiftsfinansiering av verksamheten har genomförts. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet härom i motion 1986/87:N150 (m).

Utskottet räknar med en i huvudsak oförändrad medelstillelning till de regionala utvecklingsfonderna. Även vissa utbildningsinsatser torde kunna inrymmas i det av utskottet förordade anslaget. Riktade insatser till strategisk företagsutveckling m. m. bör däremot avvecklas.

Vidare har utskottet vid behandlingen i det föregående av frågor om det

statliga hantverksstödet räknat med ett bidrag för nästa budgetår av 2 milj. kr. till Centrala hantverksnämnden. Medlen bör tas upp som en särskild anslagspost och disponeras av regeringen.

Riksdagen bör genom ett uttalande ansluta sig till vad utskottet har anfört om användningen av anslaget.

dels att utskottet under 48 bort hemställa

48. beträffande *anslag till småföretagsutveckling*

att riksdagen

a) avslår proposition 1986/87:74 punkt B 12 moment 1,

b) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 12 moment 2, med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 15, motion 1986/87:N150 yrkande 15 och motion 1986/87:N343 yrkande 10 samt med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 11 till *Småföretagsutveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 110 000 000 kr.,

c) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

56. Anslag till småföretagsutveckling (mom. 48)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "medel till" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder förslaget i motion 1986/87:N143 (c) om en ökning av anslaget för nästa budgetår till 176 530 000 kr. Som en följd av anslagsökningen bör medelsramen för de två följande budgetåren ökas till 375 milj. kr. Utskottet avstyrker yrkandena i motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp) på en minskning av anslaget.

Utskottets förslag syftar till att skapa utrymme för en betydande ökning av de statliga bidragen till de regionala utvecklingsfondernas företagsservice m. m. Som anförs i motionen bör även en stor del av de medel som i dag disponeras centralt av SIND för olika riktade småföretagsinsatser fördelas till de olika utvecklingsfonderna. Utskottet räknar med att bidrag till SIFU liksom hittills skall lämnas i form av ett särskilt anslag. Yrkandet i motion 1986/87:N150 (m) om vissa kostnader för SIFU saknar därmed aktualitet.

Det av utskottet föreslagna anslagsbeloppet innefattar 20 milj. kr. för särskilda satsningar i energi- och miljöinvesteringar inom småföretagen. Såsom anförs i motion 1986/87:N143 (c) bör dessa medel användas för utlåning till olika projekt. Lånevillkoren bör vara förmånliga med hänsyn till de långsiktigt positiva effekterna av projekten. Det bör ankomma på regeringen att meddela närmare föreskrifter om stödssystemet.

Vidare har --- (= reservation 55) --- av anslaget.

dels att utskottet under 48 bort hemställa

48. beträffande *anslag till småföretagsutveckling*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 12 moment 1

medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 375 000 000 kr. får användas för småföretagsutveckling.

b) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 12 moment 2, med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 11 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 15, motion 1986/87:N150 yrkande 15 och motion 1986/87:N343 yrkande 10 till *Småföretagsutveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 176 530 000 kr.,

c) (= utskottet).

57. Branschfrämjande åtgärder (mom. 49)

Erik Hovhammar, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N150 (m) om att särskilda medel inte bör anvisas för branschprogrammen inom SIND. Pågående verksamhet bör kunna avvecklas med utnyttjande av de reservationer som finns på anslaget. Regeringens förslag om anslag för nästa budgetår och medelsram för de två följande åren avstyrks följaktligen. Likaså avstyrker utskottet förslagen i motionerna 1986/87:N149 (fp), 1986/87:N343 (fp) och 1986/87:N143 (c) om medel till verksamheten.

dels att utskottet under 49 bort hemställa

49. beträffande *branschfrämjande åtgärder*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 8 avslår proposition 1986/87:74 punkt B 11 mom. 1,

b) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 7 avslår proposition 1986/87:74 punkt B 11 moment 2 samt motion 1986/87:N143 yrkande 15, motion 1986/87:N149 yrkande 14 och motion 1986/87:N343 yrkande 9.

58. Branschfrämjande åtgärder (mom. 49)

Christer Eirefelt (fp) och Hadar Cars (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp) om att den typ av selektiva stödåtgärder som branschprogrammen utgör kan leda till felaktig resursfördelning. Det s. k. allmänna strukturutvecklingsprogrammet bör snarast avvecklas. För redan gjorda åtaganden inom främst programmet för den träbearbetande industrin bör ett anslag av 6 milj. kr. anvisas för nästa budgetår. Någon medelsram för de följande två budgetåren bör emellertid inte komma i fråga. Utskottet tillstyrker med det anförda de två nämnda motionerna och avstyrker motion

1986/87:N143 (c) , alla i berörda delar. Motion 1986/87:N150 (m) tillstyrks såvitt gäller medelsram men avstyrks såvitt gäller anslag för nästa budgetår.

NU 1986/87:30

dels att utskottet under 49 bort hemställa

49. beträffande *branschfrämjande åtgärder*

att riksdagen

a) (= reservation 57),

b) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 11 moment 2, med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 14 och motion 1986/87:N343 yrkande 9 samt med avslag på motion 1986/87:N143 yrkande 15 och motion 1986/87:N150 yrkande 7 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

59. Branschfrämjande åtgärder (mom. 49)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1986/87:N143 (c) om ökade resurser till branschfrämjande åtgärder, i första hand för insatser inom den träbearbetande industrin. Behovet av sådana åtgärder har klarlagts i SIND:s treårsplan, i vilken ett belopp av 66 milj. kr. har tagits upp för ändamålet. Utskottet föreslår med tillstyrkande av nämnda motion att riksdagen för nästa budgetår anvisar 22 milj. kr. till branschfrämjande åtgärder. För de två följande budgetåren bör regeringen bemyndigas att använda ytterligare 44 milj. kr. för ändamålet. Av det sagda följer att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N150 (m), 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp) i berörda delar.

dels att utskottet under 49 bort hemställa

49. beträffande *branschfrämjande åtgärder*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 11 moment 1 och med avslag på motion 1986/87:N150 yrkande 8 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90, utöver under budgetåret 1987/88 ej disponerade medel, sammanlagt 44 000 000 kr. får användas för verksamheten med branschfrämjande åtgärder,

b) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 11 moment 2, med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 15 och med avslag på motion 1986/87:N149 yrkande 14, motion 1986/87:N150 yrkande 7 och motion 1986/87:N343 yrkande 9 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 22 000 000 kr.

60. Ökad förädling inom sågverksindustrin (mom. 50)

NU 1986/87:30

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 65 med "Av vad" och slutar på s. 66 med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1986/87:N316 (vpk) finns det inom branschen ett stort behov av samarbete och samgående i marknadsföring och teknikutveckling. Verksamheten måste inriktas mot vidareförädling och anpassning av produktionen till kundernas behov, vilket ställer stora krav på kompetenshöjning inom branschen. Sågverksföretagen saknar ofta möjligheter att initiera de nödvändiga förändringarna av produktionsinriktningen. Enligt utskottets mening måste huvudansvaret härför ligga på staten, inte minst med hänsyn till sågverkens stora betydelse för sysselsättningen och för utnyttjandet av naturresurserna i Norrland. De insatser som nu görs av SIND, STU m. fl. är helt otillräckliga. Utskottet ansluter sig därför till motionärernas krav på en aktionsplan för ökad förädling inom sågverksindustrin. Riksdagen bör anmoda regeringen att låta utarbeta en sådan plan. Motion 1986/87:N316 (vpk) tillstyrks.

dels att utskottet under 50 bort hemställa

50. beträffande *ökad förädling inom sågverksindustrin*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N316 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

61. Statens industriverk (mom. 53)

Erik Hovhammar, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Vad som" och slutar med "medelsram tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N150 (m) om SIND:s framtida verksamhet och om riktlinjerna för en anpassning av den nuvarande organisationen härtill. Utredningsverksamheten bör sålunda avvecklas helt. Stödverksamhet med inslag av exportfrämjande bör kunna överföras till Sveriges exportråd. Vissa uppgifter med anknytning till STU:s verksamhet bör övertas av STU. Återstående uppgifter för SIND kommer att gälla i huvudsak regionalpolitiken. Såsom anförs i motionen bör den nya organisationen vara fullt genomförd under budgetåret 1988/89. Förslag bör alltså läggas fram för riksdagen under nästa riksmöte. Genom ett uttalande bör riksdagen anmoda regeringen härtill. Motionen tillstyrks i denna del.

Utskottet tillstyrker även yrkandena i samma motion på att SIND:s förvaltningsanslag skall minskas och att utredningsanslaget skall upphöra. Enligt utskottets mening är det angeläget att anpassningen till den nya organisationen påbörjas snarast. Motion 1986/87:N150 (m) tillstyrks alltså även såvitt gäller anslagsfrågorna. Därigenom tillgodoses i viss mån också de önskemål om minskning av de två anslagen som med delvis liknande motivering framförs i motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp).

53. beträffande *statens industriverk*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

b) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 1, med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 17 och med anledning av motion 1986/87:N149 yrkande 11 och motion 1986/87:N343 yrkande 6 till *Statens industriverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,

c) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 19 avslår proposition 1986/87:74 punkt B 2 moment 1.

d) med bifall till motion 1986/87:N150 yrkande 18 avslår proposition 1986/87:74 punkt B 2 moment 2 samt motion 1986/87:N149 yrkande 12 och motion 1986/87:N343 yrkande 7.

62. Statens industriverk (mom. 53)

Christer Eirefelt (fp) och Hadar Cars (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Vad som" och slutar med "medelsram tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N149 (fp) om att utredningsverksamheten vid SIND bör kraftigt begränsas. I enlighet härmed tillstyrker utskottet yrkandena i motionerna 1986/87:N149 (fp) och 1986/87:N343 (fp) på minskningar av anslagen till SIND för nästa budgetår med 6 milj. kr. resp. 2,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Någon medelsram för utredningsanslaget för de två följande budgetåren bör ej komma i fråga. Utskottet är däremot inte berett att ansluta sig till vad som anförs i motion 1986/87:N150 (m) om en radikal omorganisation av SIND, innebärande att huvuddelen av den nuvarande verksamheten förs över till andra organ eller avvecklas. Denna motion avstyrks alltså i berörd del, liksom yrkandena i samma motion på långtgående anslagsminskningar.

dels att utskottet under 53 bort hemställa

53. beträffande *statens industriverk*
att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 1, med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 11 och motion 1986/87:N343 yrkande 6 samt med avslag på motion 1986/87:N150 yrkande 17 till *Statens industriverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 46 998 000 kr.,

c) (= reservation 61),

d) med anledning av proposition 1986/87:74 punkt B 2 moment 2, med bifall till motion 1986/87:N149 yrkande 12 och motion 1986/87:N343 yrkande 7 samt med avslag på motion 1986/87:N150 yrkande 18 till *Statens industriverk: Utredningsverksamhet* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 69 med "Med hänvisning" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det i och för sig tillfredsställande att arbetet med att etablera en bärpressanläggning i Hedenäset nu synes kunna ge resultat. Som påpekas i motion 1986/87:N315 (vpk) är emellertid etableringen av bär- och konservindustri i Norrbotten inte bara en regional angelägenhet. Frågan har också viktiga livsmedelspolitiska aspekter. Tendenserna till koncentration inom livsmedelsindustrin innebär ökad sårbarhet och försämrad kvalitet. Det är därför viktigt att åtgärder vidtas för att främja uppbyggnaden av livsmedelsproduktion grundad på lokala råvaror på olika håll i landet. Förutsättningarna härför är, som påpekas i motionen, särskilt goda i Norrbotten i fråga om bär och svamp. En handlingsplan bör därför utarbetas med sikte på omfattande utbyggnad av bär- och konservindustri i länet. Riksdagen bör uppmana regeringen att föranstalta härom. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1986/87:N315 (vpk).

dels att utskottet under 60 bort hemställa

60. beträffande *bär- och konservindustri i Norrbotten*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N315 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilda yttranden

1. Monopolism inom livsmedelsindustrin (mom. 3)

Christer Eirefelt (fp), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anför:

Enligt vår mening kan alltför stora blockbildningar såväl i produktionsledet som i grossistledet minska detaljhandelns möjligheter att differentiera varuutbudet, vilket kan innebära dyrare varor för konsumenten. Till skillnad från upphovsmännen till motion 1986/87:N428 (vpk) ser vi emellertid inte botemedlet i regleringar utan i en fungerande konkurrens.

2. Näringspolitikens roll vid industrikriser (mom. 8)

Erik Hovhammar, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anför:

Vi har anslutit oss till de principer för krisstöd som anges i proposition 1986/87:74. Enligt vår mening har emellertid det stöd som har lämnats i samband med varvsnedläggningarna i Uddevalla och Malmö utgjort en alltför stor resursinsats. Regeringens åtgärder har dessutom inneburit stora ekonomiska förmåner för de två svenska biltillverkarna.

3. Visst ianspråktagande av allmän investeringsfond (mom. 26)

NU 1986/87:30

Christer Eirefelt (fp), Erik Hovhammar (m), Hadar Cars (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anför:

Vi erinrar om förslag från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida om att investeringsfonder skall få tas i anspråk generellt. Detta skulle få en positiv effekt inte minst för de små och medelstora företagen.

1986/87:7 y

om vissa hantverksfrågor

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 7 april 1987 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 1986/87:N382 och 1986/87:N410 yrkande 4.

Kulturutskottet får med anledning härav anföra följande.

Förslagen i motionerna syftar till att bygga ut den verksamhet med utbildning i hantverksyrken som nu pågår vid Hantverkets folkhögskola i Leksand.

I motion N382 (m) begärs en utredning om förutsättningarna för att bilda ett *institut för instrumenthantverk* i anslutning till den fyraåriga utbildning som på försök har startats vid denna folkhögskola. Motionärerna föreslår att statens kulturråd skall få i uppdrag att i samråd med nordiska ministerrådet göra denna utredning.

Statens kulturråd har tagit initiativ till att en särskild arbetsgrupp undersökt möjligheterna att fortsätta och utveckla utbildningen i instrumenthantverk i Leksand. Arbetsgruppen lade i januari 1985 i en särskild studie Instrumenthantverk – utbildning och utveckling fram förslag om en permanentning av utbildningen vid Hantverkets folkhögskola. Enligt förslaget skall en särskild stiftelse bildas som skall svara för utbildning och utveckling med forskningsanknytning. Den totala årliga kostnaden beräknas uppgå till 615 000 kr. under förutsättning av att yrkesutbildningen även framgent får del av det statliga folkhögskoleanslaget. Kulturrådet har i skrivelse till utbildningsdepartementet i september 1985 ställt sig bakom de förslag som lagts fram i studien och uttalat att det är angeläget att förslagen blir genomförda. I skrivelsen redovisar kulturrådet bl. a. att instrumenthantverkets betydelse för musiklivet har påtalats från olika håll. Bristen på kunniga reparatörer och byggare är besvärande, vilket konstaterats av bl. a. konsthälsöversynen, Musikaliska akademien och Teatrarnas riksförbund. Vidare anför kulturrådet följande:

Som framgår av studien är instrumenthantverkets framtid i Sverige till stor del en utbildningsfråga och faller i detta avseende inte under kulturrådets ansvarsområde. Frågan har emellertid ett betydligt vidare kulturpolitiskt intresse. Det gäller att bevara och utveckla en hantverkskultur. Om detta inte kan ske nu kommer förutsättningarna för ett levande musikliv att försämrast. – Den ekonomiska insats som fordras är liten i förhållande till frågans stora betydelse.

Nordiska ministerrådet har år 1985 tillsatt en särskild samarbetsgrupp för små yrkesfack med uppgift att främja nordiskt samarbete i fråga om utbildning för dessa yrkesområden. Gruppen undersöker möjligheterna till dels elevutväxling mellan de nordiska länderna, dels lärarfortbildning, dels läromedelsutbyte. Enligt vad utskottet inhämtat har gruppen närmare studerat utbildningen för instrumenthantverkare i Leksand. Arbetsgruppen avser att lägga fram förslag till handlingsplan för nordiskt samarbete inom området små yrkesfack till hösten 1987.

Enligt utskottets mening är det angeläget att den försöksverksamhet med utbildning i instrumenthantverk som sker vid Hantverkets folkhögskola i Leksand får fast form och blir permanent. Denna utbildning behövs med hänsyn både till musiklivets behov och till kravet på att säkra det yrkesmässiga hantverkets bestånd.

Med hänvisning till redogörelsen i det föregående anser utskottet att en särskild utredning inte är erforderlig. Motion N382 bör därför enligt utskottets mening inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt motion N410 (fp) bör riksdagen i en framställning till regeringen uttala sig för att ett *nordiskt hantverkscentrum inrättas i Leksand*. Motionärerna hänvisar till att Hantverkets folkhögskola ligger i Leksand och att hemslöjdens kursgård Sätergläntan ligger i det närbelägna Insjön. De anser att det är angeläget att traditionellt hantverksskunnande inom byggnadssektorn bevaras, liksom kännedom om äldre framställningssätt och material vid restaurering och renovering av kulturföremål.

Vissa utbildningsinsatser görs för att bevara hotade hantverk. Inom gymnasieskolans ram finns ett nytt system för lärlingsutbildning. Vidare finns specialkurser för utbildning inom många traditionella hantverksyrken. Även vid folkhögskolor ges viss utbildning i hantverk av mera traditionellt slag och i olika slöjddarter, ofta med anknytning till den bygd där folkhögskolan verkar. Kurser för hantverkare ges också av statens institut för företagsutveckling (SIFU), t. ex. i marmoreringsmålning och förgyllning.

Frågan om en gemensam nordisk utbildning för hantverkare behandlas i ett remissyttrande som riksantikvarieämbetet och statens historiska museer har avgett i mars 1987 över ett medlemsförslag i Nordiska rådet om bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla miljöer samt kulturföremål och kulturminnesmärken i Norden. I yttrandet redovisas att inom Europarådsarbetet har hantverksfrågorna haft hög aktualitet under 1980-talet med flera analyserande konferenser som lett fram till en rekommendation från ministerkommittén rörande bl. a. utbildning, behov av material och metodkunskap. Ett nätverk av utbildningscentra för hantverkare håller på att formeras.

Vidare påpekas att det inom konserveringsområdet finns stora behov av en gemensam nordisk satsning. I detta sammanhang anför bl. a. följande:

Inom stenhuggeri råder t. ex. stor brist på yrkeskunnigt folk och utbildning saknas i dag. För konservatorer skulle en gemensam nordisk vidareutbildning vara av stort värde. Erfarenhet av sådan utbildning för sten- och träkonservering finns i dag på europeisk bas. Att bygga på de nationella befintliga utbildningarna med nordisk vidareutbildning skulle ge konserveringsverksamheten avsevärt förbättrade möjligheter. Inte minst mot bak-

NU 1986/87:30
Bilaga
(KrU 1986/87:7 y)

grund av de accelererande skadorna på grund av luftföroreningarna kommer kvalificerad konservatorkompetens att vara en förutsättning för bevarandet av de kulturminnen och kulturföremål vi har.

NU 1986/87:30
Bilaga
(KrU 1986/87:7 y)

Det är viktigt att kompetens och kunskaper inom olika hantverksyrken kan vidmakthållas och föras vidare till nästa generation. Av remissyttrandet från riksantikvarieämbetet framgår att det finns behov av vidareutbildning såväl i fråga om byggnadsvård som på konserveringsområdet och att dessa problem uppmärksammas i det nordiska samarbetet. Enligt utskottets mening bör frågan om utbyggd utbildning inom olika hantverksyrken övervägas. Härvid bör även möjligheterna att förlägga en sådan verksamhet till Leksand undersökas. I Leksand och dess omnejd finns redan viss hantverksutbildning, och det finns därför goda förutsättningar att bygga upp ett nordiskt hantverkscentrum i Leksand.

Näringsutskottet bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad kulturutskottet här anfört.

Stockholm den 30 april 1987

På kulturutskottets vägnar

Ing-Marie Hansson

Närvarande: Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Erkki Tammenoksa (s), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Lars Ahlström (m) och Håkan Stjernlöf (m).

Avvikande mening

Lars Ahlmark, Lars Ahlström och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. [118] börjar med "Med hänvisning" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Riksdagen bör, med anledning av motion N382, göra ett uttalande av denna innebörd.

Innehåll

NU 1986/87:30

<i>Ärendet</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Propositionen</i>	3
Huvudsakligt innehåll	3
Förslag	5
<i>Motionerna</i>	8
Yrkanden	8
Motivering	16
<i>Anslagsfrågor</i>	19
<i>Utskottet</i>	20
Inledning	20
Allmänna frågor	21
Näringspolitikens inriktning	21
Ökat samhällsinflytande i vissa branscher	24
Avreglering och regelförenkling	26
Näringspolitikens roll vid industrikriser	29
Kommunal näringspolitik	30
Internationella investeringar	31
Svenska företags investeringar i utlandet	31
Utländska företagsförvärv m. m. i Sverige	33
Teknisk forskning och utveckling	38
Teknikpolitiken	38
Nationellt program på informationsteknologins område	40
Industrifonden	44
Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag	45
Småföretagsutveckling	46
Småföretagspolitiken	46
Kravet på personlig borgen	48
Beskattningen av småföretag	48
Visst ianspråktagande av allmän investeringsfond	49
De regionala utvecklingsfonderna	50
Regionala exportsäljbolag	54
Småföretagsfonden	55
Norrlandsfonden	55
Industrigarantilån	56
Utbildningsfrågor	57
Design	59
Hantverk	59
Anslag till småföretagsutveckling	63
Vissa anslag m. m.	64
Utvecklingsinsatser i vissa branscher	64
Statens industriverk	66
Övriga anslag	67

Regionala näringspolitiska satsningar	67	NU 1986/87:30
Hemställan	69	

Reservationer

1. Näringspolitikens inriktning (m, fp)	75
2. Näringspolitikens inriktning (c)	77
3. Näringspolitikens inriktning (vpk)	78
4. Förstatligande av läkemedelsindustrin (m, fp, c)	80
5. Förstatligande av läkemedelsindustrin (vpk)	80
6. Monopolism inom livsmedelsindustrin (vpk)	81
7. Principer för fortsatt avregleringsarbete (m, fp, c)	82
8. Principer för fortsatt avregleringsarbete (vpk)	82
9. Reglerna vid start av företag (m, fp, c)	83
10. Normgruppen (m, fp, c)	83
11. Parlamentarisk delegation (m, fp, c)	84
12. Näringspolitikens roll vid industrikriser (c)	84
13. Näringspolitikens roll vid industrikriser (vpk)	85
14. Kommunal näringspolitik (m, fp)	85
15. Svenska företags investeringar i utlandet (m, fp)	86
16. Svenska företags investeringar i utlandet (vpk)	87
17. Utländska företagsförvärv i Sverige (m, fp)	87
18. Utländska företagsförvärv i Sverige (vpk)	88
19. Ändringar i företagsförvärvslagen m. m. (m, fp)	89
20. Ändringar i företagsförvärvslagen m. m. (vpk)	89
21. Utländska portföljinvesteringar (m, fp)	90
22. Utländska portföljinvesteringar (vpk)	91
23. Teknikpolitiken (c)	91
24. Teknikpolitiken (vpk)	92
25. Utveckling av alternativ högteknologi (vpk)	93
26. Utvärdering av ny teknik (vpk)	93
27. Tillämpningsprojekt inom telekommunikationsområdet (m, fp, c)	94
28. Industrifonden (m, fp)	94
29. Industrifonden (c)	95
30. Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag (c)	95
31. Småföretagspolitiken (m, fp, c)	96
32. Småföretagspolitiken (vpk)	97
33. Kravet på personlig borgen (m, fp, c)	97
34. Beskattningen av småföretag (m, fp, c)	98
35. Utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (m)	98
36. Utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (c)	99
37. Utvecklingsfondernas företagsservice (fp, c)	99
38. Utvecklingsfondernas företagsservice (m)	100
39. Utvecklingsfondernas målgrupp (fp)	101
40. Utvecklingsfondernas styrelser (m, fp, c)	101
41. Regionala exportssäljbolag (c)	102
42. Småföretagsfonden (m, fp, c)	102
43. Behov av stöd till SIFU (m, fp)	103

44. Finansieringsordning för SIFU (m, fp)	103	NU 1986/87:30
45. Finansieringsordning för SIFU (c)	104	
46. Grundutbildning för småföretagare (m, fp, c)	105	
47. Stöd till industridesign (fp)	105	
48. Permanent designutställning (vpk)	106	
49. Central instans för hantverket (m, fp, c)	106	
50. Lärlingar i hantverksföretag (m, fp, c)	107	
51. Länsstyrelsernas ansvar för hantverket (fp, c)	107	
52. Utvecklingsfondernas ansvar för hantverket (fp, c)	108	
53. Institut för instrumenthantverk (m, fp, c)	108	
54. Nordiskt hantverkscentrum (m, fp, c)	109	
55. Anslag till småföretagsutveckling (m, fp)	109	
56. Anslag till småföretagsutveckling (c)	110	
57. Branschfrämjande åtgärder (m)	111	
58. Branschfrämjande åtgärder (fp)	111	
59. Branschfrämjande åtgärder (c)	112	
60. Ökad förädling inom sågverksindustrin (vpk)	113	
61. Statens industriverk (m)	113	
62. Statens industriverk (fp)	114	
63. Bär- och konservindustri i Norrbotten (vpk)	115	

Särskilda yttranden

1. Monopolism inom livsmedelsindustrin (m, fp)	115
2. Näringspolitikens roll vid industrikriser (fp)	115
3. Visst ianspråktagande av allmän investeringsfond (m, fp)	116

Bilaga

Kulturutskottets yttrande KrU 1986/87:7 y om vissa hantverksfrågor	117
--	-----